

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิต นับว่าเป็นการลงโทษที่เก่าแก่และรุนแรงที่สุดใน การที่จะใช้สำหรับลงโทษต่อผู้กระทำความผิด หรืออาชญากร โดยมีการนำมาใช้ปฏิบัติใน สังคมไทยมาตั้งแต่สมัยอดีต ตามหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร จากกฎหมายตราสามดวง อันเป็น กฎหมายที่ใช้มาตั้งแต่ในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จนกระทั่งถึง ปัจจุบัน คือประมวลกฎหมายอาญา โดยมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้นทดแทน ให้สาสม กับความผิดที่ได้กระทำลงไป โดยโทษประหารชีวิตนั้นเป็นบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่ รุนแรง และเป็นวิธีการที่เด็ดขาดต่อผู้กระทำความผิดอาญาในลักษณะอุกฉกรรจ์ และเป็นภัยร้ายแรง ต่อผู้คนในสังคม โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปเสียจากสังคมอย่างถาวร โดยอาศัยวิธีการฆ่าหรือวิธีการอื่นใด ที่เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายเป็นสำคัญ อีกทั้ง ยังมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่มีความคิดที่จะกระทำความผิด ได้เกิดความหวาดกลัว จนไม่กล้าที่จะ กระทำความผิด ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้น มีวิธีการและลักษณะแตกต่างกันไปตามความมุ่งหมายแห่ง การลงโทษ และค่านิยมของสังคมจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการของ สังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ วัฒนาการลงโทษประหารชีวิตได้มีการลดระดับการทรมาน หรือทารุณ โหดร้ายมาเป็นลำดับ โดยใน พ.ศ. 2477 การประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมและศาล ทหาร ใช้วิธีการเอาไปยิงเสียชีวิต หรือยิงเป้าสดคล้องเหมือนกันมาตลอด แต่ในระยะหลัง เจตนารมณ์ของกฎหมาย ได้เปลี่ยนเป็นมุ่งเน้นให้เป็นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีโอกาส กลับตัวและแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้คนที่ทำผิดไม่ให้ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น ทั้งนี้ โดยการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะ หรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข แนวความคิด เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ต้องการให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตได้ มีมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นโทษที่ทารุณ โหดร้าย ทำให้คุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ค่อยๆ คาลงไป อีกทั้ง ถึงแม้จะมีโทษประหารชีวิตอยู่ก็ตาม แต่อาชญากรรมที่รุนแรงยังคงเกิดขึ้นอยู่ เช่นเดิม องค์การสหประชาชาติจึงกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

โดยให้ประเทศที่ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสามารถใช้โทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดโดยวิธีการใด ๆ ที่ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานน้อยที่สุด

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยได้มีเปลี่ยนแปลงและแก้ไขวิธีการประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 โดยมีผลใช้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา จากวิธีการใช้ปืนยังเป็นวิธีการฉีดยาหรือสารพิษ ดังบัญญัติว่า

“ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ในอดีตนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วิธีการประหารชีวิตมีการใช้ในหลายรูปแบบ เช่น การจูดไฟเผาทั้งเป็น การเอาขวานจามอกผ่าออกทั้งเป็นแล้วแหกอกออกจากกัน การตัดศีรษะ เป็นต้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) ได้มีการใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะอย่างเดียว การปรากฏตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 13 และในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 13 โดยเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการตัดศีรษะ มาเป็นการเอาไปยิงเสียชีวิตและมีการเปลี่ยนแปลงครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการใช้ปืนยิงหรือยิงเข้ามาเป็นการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

สำหรับวิธีการประหารชีวิตแก่ทหารที่กระทำความผิดและถูกศาลทหารพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารยังคงใช้วิธีการยิงเสียชีวิต โดยผู้ศึกษา มีความเห็นว่า การกำหนดโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 บัญญัติว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหาร ให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียชีวิต) ที่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ 1 เมษายน ร.ศ. 131 เป็นต้นมา ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น เนื่องจากทหารเป็นผู้ถืออาวุธร้ายแรงได้โดยเปิดเผย มีโอกาสในการกระทำความผิดได้ง่ายกว่าคนธรรมดาสามัญ จึงต้องมีการบัญญัติบทกฎหมายเพื่อป้องกันการทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ง่ายนี้ไว้ จะเห็นได้ว่าโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญากับโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายอาญาโทษประหารชีวิต คือ วิธีการฉีดยาหรือสารพิษ ส่วนตามกฎหมายอาญาทหารโทษประหารชีวิต คือ การยิงให้ตาย

ในสมัยปัจจุบันนี้ การใช้โทษประหารชีวิตของหลายประเทศทั่วโลก โดยส่วนใหญ่แล้วนั้น ได้ยุติการใช้โทษประหารชีวิตไปแล้วทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ ส่งผลให้ในหลายประเทศทั่วโลกยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยข้อมูลขององค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลไทยแลนด์

เมื่อปี พ.ศ. 2561 ได้แสดงให้เห็นถึงจำนวนของประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วกว่า 155 ประเทศทั่วโลก โดยเหตุผลหลักที่ประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงการใช้โทษประหารชีวิตนั้น เนื่องจากการเห็นว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศในด้านของสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ซึ่งมนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธินี้เสมอกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา และเป็นสิ่งที่ไม่อาจพรากไปจากบุคคลโดยถือเสมือนว่าเป็นเอกสิทธิติดตัวของทุกคนได้ ดังนั้น การยุติการใช้โทษประหารชีวิตไม่ใช่การยกโทษหรือสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดไม่รับโทษแต่การยุติการประหารชีวิตเป็นการยุติการลงโทษที่ไม่คุ้มค่าไม่สมเหตุสมผลและยังเป็นการลงโทษที่ทารุณกรรม โหดร้ายลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นการลดความเสี่ยงที่โทษประหารชีวิตจะถูกนำไปใช้กับผู้บริหารสิทธิหากมีกรณีที่มีการประหารชีวิตผิดพลาด การที่จะแก้ไขความผิดพลาดนั้นเป็นไปได้ยาก โดยที่ผ่านมานักสิทธิมนุษยชน ต่างสนับสนุนประเด็นการยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ระบบยุติธรรมทางอาญาย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดการเลือกปฏิบัติและการตัดสินที่ผิดพลาด อีกทั้งไม่มีระบบใดที่จะสามารถตัดสินได้อย่างเป็นธรรม โดยปราศจากข้อบกพร่อง และในเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินให้ใครควรมีชีวิตอยู่ หรือใครไม่ควรมีชีวิตอีกต่อไปการประหารชีวิตจึงเปรียบเสมือนการทำลายชีวิตซึ่งขัดต่อหลักศีลธรรมพื้นฐานของทุก ๆ ศาสนา ประกอบกับในหลายครั้งที่นักโทษที่ถูกประหารชีวิต คือคนยากจนคนด้อยโอกาสซึ่งไม่สามารถว่าจ้างทนายความที่มีฝีมือเพื่อแก้ต่างให้กับตนเองได้อันแสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตยังถูกนำมาใช้แบบเลือกปฏิบัติ ซึ่งชีวิตนั้นเมื่อสูญไปแล้วไม่สามารถเรียกย้อนกลับคืนมาได้ แม้ภายหลังจะพบว่าผู้ถูกประหารชีวิตนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม อีกทั้งการประหารชีวิตทุกวิธียังก่อให้เกิดความทรมานต่อนักโทษอย่างแสนสาหัส และยังเห็นว่าการประหารชีวิตไม่ได้ยับยั้งอาชญากรรมรุนแรงหรือทำให้สังคมปลอดภัยขึ้นได้ แต่กลับยังทำให้สังคมเกิดความเลวร้ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือ เสี่ยงสะท้อนจากนักสิทธิมนุษยชน¹

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าตามแนวคิดของนักสิทธิมนุษยชน มีความมุ่งหมายไปในทางที่ต้องการให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ในทุก ๆ ประเทศ โดยเล็งเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และการประหารชีวิตนั้น เป็นการลงโทษที่ทารุณกรรม โหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงมีการพยายามที่จะเรียกร้องให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตดังกล่าว

¹ กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ. (2556). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่องแนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม. หน้า 1.

สำหรับประเทศไทยนั้น องค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลไทยแลนด์² (Amnesty International Thailand) ได้พยายามรณรงค์เรียกร้องต่อหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อสาธารณะในการผลักดันให้ประเทศไทยยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาสนับสนุนแนวโน้มที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศในการที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แม้นักสิทธิมนุษยชนจะมีความพยายามในการผลักดัน ให้ประเทศไทยยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยหลักการและเหตุผลต่าง ๆ ก็ตาม แต่ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า โทษประหารชีวิตนั้น สมควรที่ยังคงอยู่และมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยต่อไป แต่ในส่วนของวิธีการประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น เป็นสิ่งที่ต้องนำมาศึกษาพิจารณาต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคล ดังนี้

บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพร่างกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำไม่ได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

และมาตรา 28 ได้บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือ กลุ่มคนธรรมดา ๆ ทั่วโลกที่รวมตัวกันเพื่อรณรงค์ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้กับคนที่ถูกละเมิดสิทธิ ร่วมมือกับรัฐเพื่อผลักดันกฎหมายและนโยบายที่คุ้มครอง ไปจนถึงสร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเยาวชนและคนในสังคม.

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุ
 อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิ
 หรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

...

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะ
 กระทำมิได้

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติให้ บุคคลย่อม
 เสมอภาคกันในทางกฎหมาย อันแสดงถึงการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายรวมถึงการได้รับ
 โทษทางกฎหมาย ย่อมต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน แต่ก็มีข้อบัญญัติที่ได้จำกัดไว้ในกฎหมาย
 เฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม เท่านั้น ซึ่งเป็นข้อยกเว้น
 เฉพาะ บางบทกฎหมาย และได้บัญญัติให้ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การ
 ทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ ซึ่งตาม
 เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในเรื่อง
 เกี่ยวกับ การเสมอภาคกันในกฎหมาย และการมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอย่างเท่าเทียมกัน
 รวมถึงบุคคลที่เป็นทหาร ตำรวจและข้าราชการอื่น ๆ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคล
 ทั่วไปด้วย และประการสำคัญ คือ การลงโทษ ด้วยวิธีการที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้
 เลย จากบทบัญญัติดังกล่าวโทษทางอาญาที่บุคคลจะพึงได้รับ จึงต้องเป็น โทษและวิธีการลงโทษ
 ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นไปใน
 รูปแบบเดียวกัน แต่เมื่อนำโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาเปรียบเทียบกับโทษ
 ประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารแล้ว พบว่า มีความไม่เสมอภาคกัน กล่าวคือ โทษ
 ประหารชีวิตเหมือนกันแต่วิธีการประหารชีวิตแตกต่างกัน ตามประมวลกฎหมายอาญาให้ประหาร
 ชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตายแต่ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารกำหนดให้ใช้วิธีการยิง
 เสียชีวิต ซึ่งการใช้โทษประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตายนั่น ถือว่าเป็นการกระทำที่ทรมาน
 ทารุณกรรม และโหดร้ายต่อผู้ได้รับโทษ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงมุ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข
 วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันและเพื่อให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาคความเท่าเทียมกันตาม
 กฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งบุคคลทั่วไปพึงได้รับและเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่าง
 ประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต
2. เพื่อศึกษาถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายอาญาทหาร
3. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงสภาพปัญหาของวิธีการลงโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารทั้งในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ
4. เพื่อศึกษาแนวทางปรับปรุงวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

สำหรับประเทศไทยนั้น โทษประหารชีวิตเป็น โทษที่รุนแรงและเด็ดขาดในการดำเนินการต่อบุคคลผู้กระทำความผิดและถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย แต่สำหรับบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น การลงโทษประหารชีวิตยังคงใช้วิธีการยิงเสียชีวิตอยู่ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เกี่ยวกับวิธีการลงโทษประหารชีวิต เพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในกฎหมาย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สำหรับขอบเขตของการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตการศึกษาและค้นคว้าเฉพาะปัญหาของวิธีการที่ใช้ในการประหารชีวิตของผู้ที่ต้องคำพิพากษาของศาลทหาร โดยศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต รวมถึงสภาพปัญหา ของวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายอาญาทหารทั้งในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ตรวจสอบข้อมูล และศึกษาถึงข้อเท็จจริงของปัญหา ของวิธีการประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายอาญาทหาร และนำมาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกับวิธีการประหารชีวิตของต่างประเทศ และมุ่งเน้นศึกษาถึงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารของประเทศไทย ตามหลักสิทธิมนุษยชน และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ตลอดจนตำรา และข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศและข้อมูลทางวิชาการจากเว็บไซต์ต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต
2. ทำให้ทราบถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายอาญาทหาร
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์และผลการเปรียบเทียบถึงสภาพปัญหาของวิธีการลงโทษประหารชีวิต ตามประมวลประมวลกฎหมายอาญาทหารทั้งในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ
4. เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ให้สอดคล้องและเหมาะสม

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ย่อมต้องมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในสังคมนั้น ๆ ด้วยเหตุที่มนุษย์ไม่สามารถอาศัยอยู่เพียงลำพังโดยปราศจากสังคมได้ และการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข จำต้องมีกฎเกณฑ์เพื่อให้บุคคลภายในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ที่กำหนดขึ้นมานั้น หากมีการฝ่าฝืนหรือละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวของสังคมแล้ว ย่อมต้องได้รับโทษและโทษนั้นต้องทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้ฝ่าฝืน

โทษ หมายถึง ความไม่ดี, ความชั่ว, ความผิด เช่น กล่าวโทษ, ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น ถูกลงโทษ, ผลร้าย¹

เฮร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้รวบรวมความคิดของนักปรัชญาในอดีตมาวิเคราะห์และได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่า “โทษ” หมายถึง การบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้ผู้ที่ต้องรับโทษนั้นเกิดความยากลำบากหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำความผิดตามกฎหมาย²

ศาสตราจารย์ระพีพงษ์ บุญโญภาส และคณะ³ ได้ให้ความหมายของคำว่า โทษ หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ที่ได้รับโทษ โดยความรุนแรงของโทษนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความร้ายแรงและความเสียหายต่อรัฐหรือผู้เสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น โทษ จึงเป็นมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด หรือสามารถกล่าวได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการข่มขู่บุคคลใด ๆ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. หน้า 589.

² เฮร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Herbert L. PackerX). (1968). *The Limits of The Criminal Sanction*. P. 21. อ้างถึงใน เศษฐภัทร พรหมชนะ. (2546). การนำมาตรการอื่นมาบังคับใช้ค่าปรับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ. หน้า 7.

³ ระพีพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2551). โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา (รายงานผลการวิจัย). หน้า 1.

เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็คือ โทษ

ศาสตราจารย์คณิต ณ นคร⁴ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า โทษ คือ เครื่องมือที่กฎหมายกำหนดขึ้น กล่าวได้ว่า โทษ เป็นวิธีการที่มนุษย์ได้ก่อให้เกิดขึ้นมาสำหรับใช้บังคับกับมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นผู้ที่กระทำละเมิดหรือประพฤติฝ่าฝืนต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ทางสังคม

การลงโทษเป็นกระบวนการในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมบุคคลภายในสังคม รวมถึงการจำกัดขอบเขตความประพฤติของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม โดยมีผู้ควบคุมดูแลในการให้ประชาชนทั้งหลายปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนละเลย ย่อมได้รับการลงโทษ ตามความเหมาะสมโทษจึงเป็นบทบัญญัติต่อการกระทำความผิดและเป็นมาตรการสำหรับป้องกันและปราบปรามการประพฤติผิดของบุคคล

2.1.1 ลักษณะทั่วไปของโทษ

โทษเป็นวิธีการบังคับที่รัฐ ใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญา ในสมัยก่อนจะเป็นการกระทำต่อของชุมชนที่กระทำต่อผู้ที่ทำลายความสงบสุขและความมั่นคงของชุมชนนั้น เมื่อชุมชนมีสภาพเป็นบ้านเมืองซึ่งการกระทำต่อนั้น คือ ผลร้ายที่ศาลหรือผู้พิพากษากำหนดให้ปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะผู้นั้นได้กระทำความผิดขึ้น เพื่อแสดงว่าชุมชนไม่ประสงค์ให้มีการกระทำความผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นภายในชุมชน ลักษณะทั่วไปของโทษมีสาระสำคัญ ดังนี้

ลักษณะของโทษอาญา มีดังต่อไปนี้

2.1.1.1 โทษต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยมาจากสุภาษิตที่กล่าวว่า “ไม่มีกฎหมายก็ไม่มีความคิดและไม่มีโทษ” (Nullum crimen nulla poena sine lege) ซึ่งศาลไม่สามารถตั้งความผิด ตั้งโทษและกำหนดโทษได้ การกำหนดให้ลงโทษทางอาญาต้องเป็นองค์กรของรัฐซึ่งใช้อำนาจตุลาการและต้องทำเป็นคำพิพากษา⁵ แต่หากเป็นการกระทำโดยองค์กรหรือบุคคลอื่นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายหรืออำนาจอื่นใดก็ตามถ้าไม่ใช่ตุลาการแล้วการกระทำนั้นไม่เป็นการลงโทษทางอาญา ซึ่งลักษณะของโทษนี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

⁴ คณิต ณ นคร. (2556). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 469.

⁵ จิตติ ดิงศักดิ์. (2555). *กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 1014.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1015.

2.1.1.2 โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาค (La egalite des peirrs) เมื่อโทษต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกฎหมายย่อมใช้แก่บุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคกัน โทษจึงต้องเสมอภาคกันแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเดียวกันไปในตัวแต่ทั้งนี้หมายความว่าความเสมอภาคกันในทางกฎหมายเท่านั้น โดยแต่ละคนถ้ากระทำความผิดอย่างเดียวกันก็อาจได้รับโทษในอัตราตามกฎหมายอัตราเดียวกันหรือที่เรียกในบทมาตรต่าง ๆ ว่า “ระวางโทษ” แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าโทษที่ศาลกำหนดให้ลงแก่บุคคลตามแต่พฤติการณ์และความผิดของแต่ละคนนั้นจะต้องเท่ากัน เพราะแต่ละบทบัญญัติ แต่ละมาตรานั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลลงโทษได้ตามพฤติการณ์และความผิดนั้น ๆ โดยอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้⁷ กฎหมายถึงได้มีการบัญญัติพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดความร้ายแรงของแต่ละความผิดไว้แตกต่างกัน เช่น การกำหนดเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นโดยคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำหรือโดยพฤติการณ์แห่งการกระทำตลอดถึงการเพิ่มโทษ หรือลดโทษและรอการลงโทษอีกด้วย

2.1.1.3 โทษต้องเป็นการเฉพาะตัวบุคคล (La personalite des peines) โทษที่จะใช้ลงแก่บุคคลผู้กระทำความผิดนั้น เป็นโทษเฉพาะตัวบุคคลนั้น ๆ ความประสงค์ของการลงโทษต้องเป็นการตอบแทนการกระทำความผิดของผู้กระทำ อันมีลักษณะกำหนดผู้ถูกกระทำว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรในสังคมและไม่ควรกระทำอีก ในกรณีนี้ทำให้โทษทางอาญามีลักษณะเป็นผลร้ายซึ่งเป็นการตำหนิผู้กระทำ⁸

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ที่บัญญัติว่า

โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มีดังนี้

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1021.

⁸ ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 25.

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

ถ้าผู้ทำความผิดถึงแก่ความตายด้วยเหตุใด ๆ ความผิดและโทษนั้นก็มีอันระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (1)

โทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่⁹

(1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางกาย (pain) หรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรืออื่น ๆ

(2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำความผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ ไม่สามารถที่จะนำบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิดมารับโทษแทนไม่ได้

(3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายหมายถึง ต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายเสียก่อนจึงจะลงโทษได้หากไม่มีการกระทำความผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้

(4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำความผิดนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดนั้นหากผลร้ายที่เกิดขึ้นเกิดมาจากการกระทำของบุคคลนั้นเองไม่นับว่าเป็นโทษทางอาญา

(5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้ หมายถึง ผู้กระทำความผิดนั้นต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมายและผู้มีอำนาจตามกฎหมายถึงจะเป็นผู้ให้ผลร้ายได้

2.1.2 ทฤษฎีการลงโทษ

การลงโทษ ทฤษฎีการลงโทษมีวิวัฒนาการมาจากวัฒนธรรม สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งมีลักษณะคล้ายกับที่มาแห่งปรัชญาการลงโทษ กล่าวคือ การลงโทษไม่ว่าจะเป็นทิศทางใดย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ และค่านิยมในสมัยนั้น ๆ ดังจะเห็นได้ว่าวิธีการลงโทษที่ถือเป็นแบบอย่างรุนแรงในอีกสังคมหนึ่งอาจเป็นที่ยอมรับในสังคมหนึ่ง เป็นต้น โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงประวัติความเป็นมาของการลงโทษความสำคัญได้

⁹ พยงค์ สินธุนาวา. (2555). การศึกษาเรื่องการสืบเสาะและพินิจเชิงเปรียบเทียบ. เอกสารประกอบผลงานกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. หน้า 6 - 7.

ดังนี้¹⁰

2.1.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยหลักความผูกพันทางวัฒนธรรม (Cultural Consistency Theory) กล่าวคือ การลงโทษต่อผู้กระทำผิดจะมีลักษณะอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสำคัญ เช่น การลงโทษในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งเชื่อว่า การเกิดความทุกข์ทรมานร่างกายถือเป็นภาวะปกติ หรือธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์จึงนิยมวิธีการลงโทษต่อร่างกายและเนื้อตัว โดยโทษที่จะกำหนดคนนั้น จะเน้นการทรมาน และก่อให้เกิดความสูญเสียทางร่างกายแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง เช่น การเชือดเนื้อ การแฉะเนื้อ และการประหารชีวิตด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายต่าง ๆ ในยุคสมัยปัจจุบัน วิธีการลงโทษที่รุนแรงนั้น ถือเป็น การลงโทษที่เป็นปฎิบัติต่อสิทธิมนุษยชน และเป็น การกระทำที่ไร้มนุษยธรรม และนับเป็นปฎิบัติต่อแนวปรัชญาแห่งการลงโทษในระบบก้าวหน้าอีกด้วย

2.1.2.2 ทฤษฎีว่าด้วยการผลักภาระความผิดแก่ผู้อื่น (The Scapegoat Theory) แนวคิดตามทฤษฎีนี้ ได้รับอิทธิพลและพัฒนามาจากทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ โดยมีสมมติฐานว่ามนุษย์มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเห็นแก่ตัวเป็นปกตินิสัย การประกอบอาชีพโดยแท้จริงแล้วถือเป็นพฤติกรรมเนื่องมาจากสัญชาตญาณก้าวร้าวดั้งเดิมประจำตัวบุคคลนั่นเอง

2.1.2.3 ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Social Structure Theories) การลงโทษเป็นการใช้กฎหมายควบคุมสังคมซึ่งมีความผูกพันกับโครงสร้างทางสังคมส่วนรวมหรือระบบอื่น ๆ ในฐานที่กระทรวงการยุติธรรมเป็นระบบย่อยส่วนหนึ่งของสังคมนักวิทยาศาสตร์จึงได้พยายามที่จะอธิบายถึงกระบวนการลงโทษผู้กระทำผิดที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การลงโทษ เปรียบเสมือนเครื่องมือการตัดสินใจของสังคม ดังนั้น วิธีการลงโทษจะเกี่ยวกับความเจ็บปวดหรือการทรมาน อันเป็นผลมาจากการตัดสินใจดังกล่าว ได้มีความเห็นของนักวิชาการหลายท่านว่า การลงโทษเป็นการกระทำเพื่อการแก้แค้น โดยเป็นกระบวนการที่ยุ่ยากซับซ้อน อันเป็นผลมาจากสัญชาตญาณของมนุษย์อาชญากรรมบางประเภทและการกระทำบางชนิดถูกมองว่าผิดและทำให้เสียผลประโยชน์ของบุคคลหรือสมาชิก รวมทั้งทำให้สังคมเสียความสมดุล ปฎิบัติการลงโทษต่าง ๆ เป็นส่วนในการทำลายความสมดุลที่เกิดขึ้น การลงโทษอาจเป็นเพียงหนึ่งในปฎิบัติการหลาย ๆ อย่างต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย

¹⁰ ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์. (2541). นิติรัฐประศาสนศาสตร์อาชญากรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์. หน้า 2. อ้างถึงใน สิริภพ พูลเจริญ. (2548). เอกสารวิจัย การบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร. โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ. หน้า 5 - 6.

เมื่อมีการกระทำผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการกับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมเพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว การที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุผลที่จะต้องจัดการหรือปฏิบัติกับคนที่ทำผิด ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ตามสถานการณ์ของแต่ละยุค โดยสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีจุดเน้นในวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อคนที่ทำผิดหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นในยุคต่างๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันพอสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้ คือ¹¹

2.1.3.1 เพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution Theory) แนวความคิดนี้มีพื้นฐานมาจากลัทธิเจตจำนงเสรี ที่เรียกว่า Free will โดยมีความเชื่อขั้นพื้นฐานว่า มนุษย์มีเหตุผลมีอิสรภาพที่จะคิด รวมทั้งเสรีภาพในการกระทำการใด ๆ ที่อยู่ภายใต้ความเชื่อ ความคิด และการตัดสินใจของตนเอง การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก (Classical School) จากแนวคิดที่ว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษ เพื่อตอบแทนความผิดที่เขากระทำลงไป

การลงโทษตามทฤษฎีนี้ นับเป็นรูปแบบการลงโทษผู้กระทำผิดที่มีมาตั้งแต่ยุคสมัยโบราณจนกระทั่งในปัจจุบันการลงโทษในลักษณะนี้ยังคงมีอยู่ โดยมีแนวความคิดจากหลักปรัชญาพื้นฐานที่ว่า ผู้กระทำผิดได้ก่ออาชญากรรมในลักษณะใดหรือรุนแรงเพียงใดการลงโทษผู้กระทำผิดก็ควรมีลักษณะอย่างนั้นและรุนแรงเท่ากับที่ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดไป ในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) เช่น การฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ก็สมควรได้รับการลงโทษให้ตายตามไปด้วยเหมือนกันทั้งนี้ เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นผลกรรมที่ได้กระทำไว้ต่อผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการลงโทษในลักษณะนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายแก้แค้นต่อผู้กระทำความผิดโดยตรง เช่น ในยุคก่อนคริสตกาลที่ถือว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องของส่วนบุคคลที่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง โดยผู้เสียหายสามารถเรียกคืนความเสียหายหรือความแค้นได้จากผู้กระทำผิดหรือครอบครัวของผู้กระทำผิดได้โดยตรงดังปรากฏในประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi) ซึ่งได้บัญญัติไว้เมื่อประมาณ 1900 ปีก่อนคริสตกาล แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษหรือการชดใช้จากผู้กระทำผิด จะไม่สามารถเกิดขึ้นทุกครั้ง ถ้าผู้เสียหายมีความอ่อนแอกว่าผู้กระทำผิด หรือในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีอำนาจเข้มแข็งทัดเทียมกัน การแก้แค้นก็จะไม่จบสิ้น และผลที่จะเกิดขึ้นคือสังคมและชุมชนเกิดความเสียหายวุ่นวายด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องเข้ามา

¹¹ นัทธี จิตสว่าง. (2546). *หลักทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์. หน้า 24.

จัดการในเรื่องของการพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำผิดทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบสุขให้แก่สังคมและชุมชน¹²

ในยุคปัจจุบัน นักอาชญาวิทยาเห็นว่า การลงโทษในรูปแบบการแก้แค้นทดแทนนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผล เป็นการกระทำเพื่อสนองตอบต่ออารมณ์ที่โกรธแค้นต่ออาชญากรที่ขัดกับความเจริญของบ้านเมืองจึงทำให้เกิดแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดด้วยความเป็นธรรมและเหมาะสมกับความผิดโดยยึดหลักปฏิบัติ ดังนี้คือ การกำหนดการลงโทษที่เป็นสัดส่วนให้เหมาะสมกับความหนักเบาแห่งความผิด ซึ่งหมายความว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดในทุกกรณีนั้นจะต้องมีสัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำไป อาทิเช่น ระวังการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำผิดที่ทำร้ายเจ้าหน้าที่จนถึงแก่ความตายในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเปรียบเทียบกับการฆ่าผู้อื่นตายโดยประมาทย่อมไม่เหมือนกัน ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำผิดทั้งสองกรณีจะมีความแตกต่างกันโดยหลักการนี้นับเป็นวิธีการลงโทษที่สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การลงโทษต้องมีความเหมาะสมกับความผิด เช่น ลอร์ด ลองฟอร์ด (Lord Longford) ได้ให้ความเห็นว่า การลงโทษเพื่อการแก้แค้นผู้กระทำผิดเป็นการปฏิบัติที่ชอบธรรมก็แต่เฉพาะความผิดบางประเภทเท่านั้น

2.1.3.2 การลงโทษเพื่อข่มขู่และยับยั้งอาชญากรรม (Deterrence) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เป็นผลมาจากในความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งมี ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี เป็นผู้นำ โดย ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ได้กล่าวไว้ว่า เจตนาของการลงโทษ โดยมีพื้นฐานความเชื่อมาจากการกระทำผิดเกิดขึ้นเนื่องจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมาย หรือการบังคับใช้กฎหมายมีความอ่อนแอ ทั้งนี้ เป็นเพราะมนุษย์มีเหตุมีผลและมีเจตจำนงอิสระ (Free will) ในการที่จะเลือกกระทำการ หรือไม่เลือกกระทำการต่อสิ่งใด ๆ ก็ได้ โดยพื้นฐานความเป็นมนุษย์แล้ว มนุษย์จะเลือกทำในสิ่งที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และพอใจ แต่จะไม่เลือกทำในสิ่งที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดและความทุกข์ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การกระทำความผิดใด ๆ จึงเกิดจากการเลือกกระทำของมนุษย์เอง ด้วยเหตุที่ว่า ได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงกระทำผิดการลงโทษจึงควรมีขึ้น เพื่อป้องกันการกระทำผิดโดยการทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่าการกระทำผิดนั้นได้ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด และเมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำผิดมากกว่าได้รับความพอใจแล้วก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำผิด¹³

¹² สิริภพ พูลเจริญ, อ้างแล้ว, หน้า 7.

¹³ ณัฐธวัช สุธธิโยธิน, (2554). ทฤษฎีอาชญาวิทยา ในแนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา ชั้นสูง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 14.

สำหรับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้น เป็นการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดโดยตรง เพื่อมุ่งประโยชน์ 2 ประการ คือ ประการแรก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกัน โดยเฉพาะ (Specific Deterrence) อันเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคลเพื่อข่มขู่ไม่ให้เขากระทำความผิดซ้ำอีกกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Prevention) และประการที่สอง การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยทั่วไป (General Prevention)¹⁴ คือการป้องกันไม่ให้คนอื่นในสังคมกระทำความผิดแบบเดียวกันอีก เนื่องจากความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษและเชื่อว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดคนหนึ่ง จะสามารถยับยั้งไม่ให้คนอื่นกระทำความผิดเช่นนั้นอีก และเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนและสังคม เช่น การลงโทษจำคุก จะทำให้คนทั่วไปเห็นว่าทำผิดแล้วต้องติดคุก ต้องลำบาก ทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำผิดเพราะเห็นเป็นแบบอย่าง¹⁵

จากแนวความคิดดังกล่าว การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งจะมีประสิทธิผลนั้น การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดจะต้องมีความถูกต้องแน่นอน รวดเร็ว และเสมอภาค รวมทั้งการลงโทษจะต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิดและการประหารชีวิตนอกจากจะเป็นการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนแล้วยังมีผลในการข่มขู่ยับยั้งด้วยเช่นกัน

2.1.3.3 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด อันเป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) โดยเฟอร์รี่ (Ferry) ลอม โบร โซ (Lombroso) และกาโรฟาโล (Garofalo) เห็นว่า การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระและมักจะมีเหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกร่องและหันไปสู่การกระทำความผิด ดังนั้น การกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน อันได้แก่ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การกระทำความผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วย โดยอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลการลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรได้พิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น ๆ¹⁶

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20 - 21.

¹⁵ นที จิตสว่าง, อ้างแล้ว, หน้า 26.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดยังคงมีอุปสรรคอยู่หลายประการ คือ¹⁷

(1) ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้ว โดยถูกหล่อหลอมให้มีบุคลิก เช่นนั้นเป็นเวลานาน การที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ฟื้นคืนกลับมา และปรับตัวเข้ากับคนโดยทั่วไปในสังคมนั้น ทำได้ยาก

(2) การลงโทษเพื่อการฟื้นฟูขาดกับความรู้สึกรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนอื่น ตามหลักของเบนแธม ที่เรียกว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” ทั้งนี้ เพราะคนทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำความผิดจะได้รับการอบรมแก้ไข การฝึกอาชีพ การได้รับสวัสดิการ อาหาร ที่พักอาศัย การประกอบอาชีพ การศึกษา ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมาก ไม่ได้รับบริการเช่นนั้น

(3) การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสำหรับผู้กระทำความผิดในประเทศเท่านั้น เช่น ผู้กระทำความผิดเพราะความจำเป็น หรือผู้กระทำความผิดครั้งแรก การแก้ไขฟื้นฟูไม่ทำให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกจะมีทางสำเร็จได้มาก แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยกระทำความผิดและถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรอาชีพ หรือพวกกระทำผิดคดีฉ้อโกง โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กับตัวนั้นย่อมจะเป็นไปได้โดยยาก ดังนั้น การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถใช้กับผู้กระทำความผิดได้ทุกกรณี

สำหรับความผิดที่ควรลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ได้แก่ ความผิดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา เช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตหรือมีความบกพร่องทางการรับรู้ โดยไม่สามารถเข้าใจถึงการกระทำของตน ซึ่งการลงโทษย่อมไม่ได้ผล แต่ควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือการลงโทษเพื่อป้องกันยับยั้ง เป็นต้น และอีกกรณีหนึ่ง คือ การลงโทษที่ไม่สามารถรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่กลับทำให้แย่ลง เช่น ผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในเรื่องเล็กน้อย เช่น การลักทรัพย์เพื่อประทังชีวิตโดยไม่มีสันดานโจร หากได้รับการลงโทษจำคุกอาจเป็นการกดดันสภาพจิตใจให้แย่ลง หรือเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ไม่ดีจากในเรือนจำ อันควรนำแนวคิดและวิธีการการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมาใช้ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า¹⁸

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30 - 31.

¹⁸ ญัตติวุฒัน สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว. หน้า 35.

2.1.3.4 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำผิด (Incapacitation) สำหรับทฤษฎีนี้ เจ.โรเบิร์ต ออฟเฟนไฮเมอร์ (J.Robert Oppenheimer) เรียกว่า ทฤษฎีการลงโทษแบบบั่นทอนความสามารถ (Theory of disablement) กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ใช้มาตรการลงโทษต่าง ๆ เพื่อปิดช่องทางมิให้มีการกระทำผิด เช่น การประหารชีวิต การตัดอวัยวะ การลงตราประทับหรือการประจานผู้กระทำความผิดและหมายรวมไปถึงการจำคุกระยะยาว เป็นต้น

วัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำผิด เป็นการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีก การลงโทษตามทฤษฎีนี้คล้ายกับทฤษฎีข่มขู่ขังและทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟู โดยมีความมุ่งหมายไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก แต่มีความแตกต่างกัน ตรงที่ตามทฤษฎีข่มขู่ขังนั้น มีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นมาอีก แต่ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดคิดจะทำความผิดขึ้นอีกโดยสมัครใจ แต่ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำผิดนี้มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำโดยทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำผิดได้ เช่น การประหารชีวิต เนื่องจากผู้กระทำความผิดถูกประหารชีวิตไปแล้ว ย่อมไม่มีโอกาสที่จะกลับมากระทำผิดได้อีก หรือการจำคุกผู้กระทำความผิดตลอดชีวิต รวมถึงการจำคุกระยะยาว ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เป็นการตัดโอกาสการกระทำผิดเช่นเดียวกัน¹⁹

วิธีการลงโทษเพื่อการกระทำผิดนั้น มีดังนี้

(1) การประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิต คือ การกำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างเด็ดขาด และถือว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะผู้ต้องโทษไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิดอีกต่อไป

(2) การควบคุมตัวการควบคุมตัวที่นิยามกันมากที่สุด คือ การจำคุก การลงโทษจำคุกเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ในระหว่างที่ถูกจำคุกอยู่ ผู้กระทำความผิดจะถูกตัดไม่ให้มีโอกาสมากระทำความผิดต่อสังคมภายนอกได้แต่การจำคุกนั้นมีลักษณะเป็นการชั่วคราวเท่านั้น โดยหากบุคคลดังกล่าวพ้นโทษออกมาแล้วสามารถกลับมาทำความผิดซ้ำได้อีก

(3) การส่งนักโทษไปต่างถิ่นและการเนรเทศ การลงโทษโดยการส่งนักโทษไปต่างถิ่นหรือการเนรเทศ เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม โดยปฏิบัติกันในสังคมดั้งเดิม มักใช้กับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดขนบธรรมเนียมประเพณี นักโทษการเมือง ละเมิดข้อห้ามทาง

¹⁹ ไชยศ วรรณทีศิริ. (2548). *คู่มือพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิด* ฉบับเดือน กันยายน - ตุลาคม 2548.

ศาสนา คนจรจัด เป็นต้น ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นการส่งนักโทษไปต่างถิ่น ประเทศแรกที่ใช้มาตรการนี้ คือ สหราชอาณาจักร โดยการส่งนักโทษไปยังอาณานิคมของตนเอง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ สอดคล้องต่อ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดที่แพร่หลายและนิยมใช้ที่สุด คือ วิธีการควบคุมตัวโดยวิธีการจำคุก แต่ข้อเสียของการจำคุก คือ มีลักษณะเป็นการชั่วคราว หากผู้กระทำความผิดพ้นโทษ ออกมาและกลับเข้าไปอยู่ในสังคมอีกครั้ง อาจได้รับความกดดันต่อสังคมมากยิ่งขึ้น หรือปรับตัว เข้ากับสังคมไม่ได้เพราะถูกตราหน้า ถูกสังคมตราหน้าไปให้ ซึ่งเป็นปฏิกิริยาตอบโต้ของสังคมที่มี ต่อผู้กระทำความผิดที่แสดงออกมา ถึงแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษ ไปบางส่วนแล้วก็ตาม ซึ่งอาจส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกได้

ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ แพร่หลายอยู่ในสังคมปัจจุบัน เพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้น ทดแทนไปสู่การลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไขฟื้นฟู แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคง ปรากฏอยู่ในสังคม เช่น กรณีอาชญากรรมร้ายแรง เป็นต้น ซึ่งมักจะมีการเรียกร้องให้ลงโทษ ประหารชีวิตผู้กระทำความผิดอยู่ และจากการที่ศาลยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของ ประชาชน ในกรณีที่มีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันการลงโทษยังเป็นการทำให้คน ทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การลงโทษโดยการจำคุกยังถือเป็นการลงโทษเพื่อตัดออกจากสังคม ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการ ลงโทษที่กล่าวมานั้นจึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ประยุกต์ใช้ในการลงโทษอยู่ในปัจจุบัน

2.1.4 ความมุ่งหมายของการลงโทษประหารชีวิต

การประหารชีวิตผู้กระทำความผิดในสมัยโบราณมีลักษณะเป็นการแก้แค้นของผู้มีอำนาจ ในการปกครองบ้านเมืองซึ่งกระทำต่อผู้กระทำความผิด การแก้แค้นดังกล่าว ทำให้มนุษย์พยายามคิดค้น วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีการที่แปลกใหม่เพื่อให้เป็นที่สนใจของสาธารณชน โดยวิธีการ ประหารชีวิตมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อหาวิธีการในการประหารชีวิตที่เจ็บปวด และก่อให้เกิดความทรมานแก่ผู้กระทำความผิดมากที่สุดเพราะในแต่ละชุมชนย่อมต้องการแสดงให้เห็น ว่า การประหารชีวิตของตน มีความเด็ดขาดและทันสมัยกว่าชุมชนอื่น ๆ สำหรับในปัจจุบัน ความรู้สึกอยากแก้แค้นได้ผ่อนคลายลง วิธีการประหารชีวิตในรูปแบบที่ทารุณกรรมและทรมานก็ ได้ผ่อนคลายลงด้วยเช่นกัน ซึ่งความมุ่งหมายของการลงโทษประหารชีวิตที่สำคัญ มีดังนี้²⁰

²⁰ สิริภพ พูลเจริญ. อ้างแล้ว. หน้า 10 - 11.

2.1.4.1 การลงโทษประหารชีวิตเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครอง ตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากการลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่รุนแรงจนถึงแก่ชีวิต ผู้ที่กระทำผิดจะเกิดความเกรงกลัวมากที่สุด อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือต่อรองให้ผู้กระทำผิดยอมรับสารภาพผิด เพื่อที่จะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (Plea Bargaining) ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีต่อรองเพื่อความยุติธรรม และเป็นวิธีการที่อัยการหรือศาลจะพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ให้การอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

2.1.4.2 การลงโทษประหารชีวิตเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำผิดทำให้ผู้กระทำผิดเกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์และเป็นการข่มขู่ใจผู้กระทำผิดให้เกิดความกลัวยิ่งกว่าการลงโทษโดยวิธีอื่น เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จะรักและหวงแหนในชีวิตของตนเอง และพร้อมที่จะเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อรักษาชีวิตของตนเองไว้

2.1.4.3 การลงโทษประหารชีวิตเพื่อเป็นการตอบแทนแก้แค้น (Retribution) ที่สมดุลกับการกระทำผิดที่เกิดขึ้น เป็นแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาและวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษอย่างเท่าเทียมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้นอย่างแท้จริง เช่น กรณีผู้กระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตผู้อื่นย่อมจะต้องถูกลงโทษประหารชีวิตให้ตายตกไปตามกันตามกฎหมายของการแก้แค้นในลักษณะชีวิตต่อชีวิต (Life for Life)

2.1.4.4 การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีความรุนแรง เช่น การข่มขืนและฆ่า การฆ่าบุพการี การชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์และฆ่าเจ้าของทรัพย์ การจำหน่ายยาเสพติดที่มีโทษในปริมาณหรือจำนวนมาก และการจับตัวไปเรียกค่าไถ่และฆ่า เป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดที่มีความรุนแรงหรือที่เป็นคดีอุกฉกรรจ์ผู้กระทำผิดมักจะคิดและไตร่ตรองไว้ก่อนโดยปราศจากความเมตตาธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรมี

2.1.4.5 เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการทำความผิดซ้ำขึ้นอีก (Incapacitation) การลงโทษประหารชีวิตนี้ เป็นการกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปจากสังคมได้อย่างถาวร เพื่อให้บุคคลในสังคม สามารถอยู่กันได้อย่างปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน การลงโทษผู้กระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ ด้วยวิธีการอื่นเพียงชั่วคราว ย่อมไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าจะทำให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้คนในสังคมได้ตลอดไป โดยในอนาคตข้างหน้า ผู้กระทำผิดนั้นอาจกลับมาก่อภัยอันตรายให้แก่ผู้คนในสังคมได้อีก ดังนั้น จึงควรกำจัดต้นเหตุแห่งภัยอันตรายในอนาคตเสียในโอกาสแรกที่มี

2.1.5 รูปแบบและวิธีการประหารชีวิต

วิธีการประหารชีวิตที่เป็นที่นิยมและใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลายวิธี โดยแต่ละวิธีมีความแตกต่างกันไปตามความมุ่งหมายของการลงโทษและค่านิยมของสังคมนั้น ๆ วิธีการประหารชีวิตผู้กระทำความผิดในปัจจุบันสามารถจำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ²¹

2.1.5.1 การยิงเป้า (Firing squad) การยิงเป้าเป็นการประหารชีวิตโดยการใช้ปืนยิงผู้กระทำความผิดให้ถึงแก่ความตายและเป็นวิธีการประหารชีวิตที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในอดีต โดยพบว่าประเทศต่าง ๆ มากกว่า 50 ประเทศ ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาทหารของประเทศไทย ยังคงใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีนี้ เนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก มีค่าใช้จ่ายน้อย และทำให้ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายด้วยความรวดเร็ว การประหารชีวิตด้วยอาวุธปืนนั้นเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่คาดว่าน่าจะมีวิวัฒนาการมาจากการประหารชีวิตทางทหารหรือช่วงระหว่างสงครามโลก ซึ่งมีการใช้อาวุธปืนในการสู้รบกัน และในการควบคุมเชลยศึกหรือชนชาติศัตรูนั้น อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกำลังพลรวมถึงเป็นภาระในการดูแลด้านต่าง ๆ การประหารชีวิตเชลยศึก หรือชนชาติศัตรูจึงใช้วิธีการยิงเป็นส่วนใหญ่

ขั้นตอนการประหารชีวิตในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นเพชฌฆาตมากกว่า 1 คนใช้อาวุธปืนยิงพร้อมกันหลายกระบอก แต่จะมีเพียง 1 กระบอกเท่านั้นที่จะบรรจุกระสุนจริง เพื่อไม่ให้ทราบว่ามีผู้ใดเป็นผู้ยิงให้ตาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ทำหน้าที่เพชฌฆาตมีความรู้สึกที่ไม่ดีในการปฏิบัติหน้าที่นั้น โดยตัวนักโทษจะถูกมัดไว้กับหลักในท่านั่งหรือท่านอน สำหรับในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จะให้นักโทษนั่งคุกเข่าแล้วใช้ปืนยิงบริเวณศีรษะด้านหลัง สำหรับในประเทศไทยนักโทษที่ถูกประหารชีวิตจะอยู่ในท่าครึ่งนั่งครึ่งยืนและใช้เจ้าหน้าที่เพียง 1 คนทำหน้าที่เป็นเพชฌฆาตส่วนปืนจะตั้งอยู่บนแท่นปืนและยิงทางด้านหลังบริเวณหัวใจโดยอาวุธปืนที่ใช้สำหรับประหารของประเทศไทย คือ ปืนกลมือ HK MP5 ขนาด 9 มม.

อนึ่ง การประหารชีวิตด้วยอาวุธปืนหากยังไม่ถูกอวัยวะสำคัญจะทำให้ยังไม่ถึงแก่ความตายในทันที รวมทั้งนักโทษจะได้รับความทุกข์ทรมานอย่างมาก ทำให้เพชฌฆาตต้องยิงซ้ำ อีก 2-3 ครั้ง จึงจะให้นักโทษถึงแก่ความตาย รวมทั้งอวัยวะในบางส่วนเกิดความเสียหายได้แต่ไม่ทั้งหมดคงมีเพียงบริเวณที่ถูกกระสุนปืนเท่านั้น

²¹ นันทรัตน์ เทพชลไชย. (2547). ตามไปดูที่อื่นเขาประหารกันอย่างไร (ฉบับที่ 1), กรุงเทพฯ:วารสารราชทัณฑ์.

2.1.5.2 การแขวนคอ (Hanging) การแขวนคอเป็นวิธีที่ใช้กันมากในสมัยโบราณ การแขวนคอก่อนนอกจากจะทำให้คนโทษถึงแก่ความตายแล้วยังเป็นการประจานให้ได้รับความอับอายให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้และเกิดความเกรงกลัว เนื่องจากถึงแม้ว่าผู้ถูกประหารได้เสียชีวิตมาก่อนหน้านี้แล้วแต่ยังมีการนำศพมาแขวนคอในที่สาธารณะอื่น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อประจานให้ประชาชนได้เกิดความเกรงกลัวต่อผลของกระการทำผิดกฎหมาย

วิธีการประหารเริ่มจากการนำถุงสีดำสวมไว้ที่ศีรษะผู้ถูกประหารและนำตัวไปยังห้องประหารที่มีเสาหรือคานเตรียมไว้สำหรับโยงเชือกที่ทำเป็นห่วงร้อยคอผู้ถูกประหารที่จะถูกประหาร เมื่อได้รับสัญญาณผู้ทำหน้าที่เพชฌฆาตจะดึงคันโยกเพื่อเปิดประตูกลที่ทำเป็นพื้นให้ผู้ถูกประหารยืนอยู่ ตัวผู้ถูกประหารจะตกลงไปทันทีคล้ายกับการกระโดดลงจากที่สูง โดยวิธีการนี้จะทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของกระดูกบริเวณต้นคอและเกิดการตำตักเพราะขาดออกซิเจน จนกระทั่งหายใจไม่ออกและเสียชีวิตในที่สุด และบางครั้งก็เกิดการคอกหักจนเสียชีวิต

นอกจากนี้ในบางประเทศยังได้กำหนดขั้นตอนอื่นเสริมเข้าไปด้วย เช่น การชั่งน้ำหนักตัวของผู้ถูกประหารเพื่อให้ผู้ถูกประหารเกิดความทุกข์ทรมานก่อนตาย อาทิ การชั่งน้ำหนักตัวของผู้ถูกประหารให้สัมพันธ์กับแรงตลกกระทบหรือการกำหนดความยาวของเชือก เพื่อไม่ให้ผู้ถูกประหารคองขาดหรือตกลงสู่พื้นราบโดยไม่เสียชีวิต เป็นต้น

การประหารชีวิตด้วยการแขวนคอเป็นวิธีการประหารชีวิตที่นิยมใช้แพร่หลายมากที่สุด กล่าวกันว่า สหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกที่ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีนี้ แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วก็ตาม สำหรับการลงโทษประหารชีวิตโดยวิธีการแขวนคอที่บัญญัติไว้ในฐานความผิดอาญาและยังคงถือปฏิบัติอยู่ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน สาธารณรัฐอิรัก สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐเลบานอน สาธารณรัฐชูดาน สหพันธ์สาธารณรัฐไนจีเรีย เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากว่าวิธีการลงโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอเป็นวิธีการประหารชีวิตที่ประหยัดและสะดวกในทางปฏิบัติมากที่สุดนั่นเอง อีกทั้งเป็นวิธีการที่ส่งผลให้คนโทษถึงแก่ความตายโดยเร็วมีความผิดพลาดน้อยและสภาพศพดูไม่น่าเกลียด และหากนักโทษซึ่งมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะภายในไว้ล่วงหน้าแล้วก็สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสภาพศพจะมีความสมบูรณ์มากที่สุด

2.1.5.3 การขว้างด้วยหิน (Lapidation Stoning) การประหารชีวิตด้วยการขว้างด้วยก้อนหิน ผู้ถูกประหารจะถูกผูกมัดไว้กับหลักในที่สาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมาก จากนั้น จะให้บุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น นำก้อนหินมาขว้างปา นักโทษจนเสียชีวิตในส่วนของผู้ถูกประหารที่ถูกประหารจะได้รับการทรมานจากการถูกก้อนหินขว้างปาจนกระทั่งถึงแก่ความตาย

การประหารชีวิตด้วยการนำก้อนหินขว้างให้ตายนี้ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีที่ใช้กันในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามแถบตะวันออกกลางและแอฟริกา ซึ่งบัญญัติไว้ในฐานความผิดอาญาของประเทศที่ยังคงใช้วิธีการนี้ เช่น รัฐอิสลามอัฟกานิสถาน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐซูดาน และสหรัฐอเมริกาเบเนซุเอล่า เป็นต้น

สำหรับบางประเทศที่ใช้หลักศาสนาเป็นกฎหมายในการปกครองประเทศการประหารชีวิตด้วยวิธีขว้างด้วยหินนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับความอับอาย เจ็บปวดและทนทุกข์ทรมานก่อนที่จะถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ เป็นที่เชื่อกันว่าเพื่อเป็นการยับยั้งการทำความผิดโดยความผิดที่จะถูกประหารด้วยวิธีการนี้ ได้แก่ หญิงมุสลิมที่มีชู้กับชายอื่น เป็นต้น

2.1.5.4 การตัดศีรษะ (Beheading) วิธีการประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะ เป็นการประหารชีวิตที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอดีตรวมถึงประเทศไทยด้วย เช่น กรณีประหารชีวิต นายพันท้ายนรสิงห์ เป็นต้น สำหรับปัจจุบันยังคงมีประเทศที่ใช้วิธีการนี้อยู่ซึ่งบัญญัติไว้ในความผิดอาญา คือ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ซึ่งส่วนมากจะเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมและไม่สามารถให้อภัยได้

ขั้นตอนการประหารชีวิตด้วยวิธีการตัดศีรษะเริ่มจากการนำตัวผู้ถูกประหารที่ผูกปิดตาแล้วไปยังที่ชุมนุมชน เพื่อให้สาธารณชนได้เห็นกันทั่วไปจากนั้นจะให้ผู้ถูกประหารคุกเข่าหรือมัดไว้กับหลักเพื่อให้เพชรฆาตสามารถใช้ดาบฟันที่คอได้ง่าย สำหรับประเทศในตะวันออกกลางการประหารจะเริ่มตั้งแต่การนำตัวออกจากที่คุมขังไปยังจัตุรัสซึ่งเป็นที่สาธารณะ ภายหลังจากได้มีการทำพิธีละหมาดในตอนเที่ยงวันแล้วจะนำผู้ถูกประหารใส่เครื่องพันธนาการและให้ก้มหน้าคุกเข่าโดยหันหน้าไปทางทิศที่นครเมกกะตั้งอยู่ จากนั้นจะใช้ผ้าปิดตา เมื่อถึงกำหนดเวลาประหารชีวิตเพชรฆาตจะใช้ดาบฟันบริเวณคอของนักโทษประมาณ 2-3 ครั้ง จนกระทั่งศีรษะขาดออกจากร่างกาย ซึ่งร่างของผู้ถูกประหารจะถูกนำไปฝังยังสุสานโดยไม่มีการทำเครื่องหมายใด ๆ ไว้ที่หลุมฝังศพ

การประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะที่มีชื่อเสียง ได้แก่ การใช้เครื่องกิโยติน (Guillotine) ของฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเครื่องมือตัดศีรษะนักโทษประหารมีชื่อตามผู้ที่คิดค้นขึ้น ในยุคปฏิวัติฝรั่งเศส โดยตั้งเป็นเสาสูงคู่มือให้ใบมีดที่มีขนาดใหญ่ เลื่อนขึ้นไปยังบนยอดเสาแล้วนำคอของผู้ที่ต้องถูกประหารมาพาดไว้มีไม้ล็อกคอไม่ให้ขยับแล้วทิ้งใบมีดลงมาตัดคอลงตะกร้าซึ่งรองรับอยู่วิธีกิโยตินนี้ได้ใช้ติดต่อกันมาจนถึงปี ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524) จึงถูกยกเลิกไปโดยกฎหมายเลขที่ 81-908 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 1981

2.1.5.5 การรมด้วยแก๊ส (Gas Chamber) การประหารชีวิตด้วยการรมด้วยแก๊สพิษ เป็นวิธีการที่ใช้กันมาอย่างยาวนานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กองทัพนาซีซึ่ง

นำโดยฮิตเลอร์ ได้นำไปใช้กับชาวอิสราเอลเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสามารถทำการประหารได้คราวละหลายคน ปัจจุบันประเทศที่นิยมวิธีการนี้ คือ สหรัฐอเมริกา ในมลรัฐแอริโซนา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย และมลรัฐแมริแลนด์

ขั้นตอนการประหารนั้น จะนำตัวผู้ถูกประหารเข้าไปไว้ในห้องที่ทำเป็นห้องสุญญากาศ เช่นเดียวกับห้องแคปซูลเมื่อนำผู้ถูกประหารเข้าไปแล้วก็จะผูกตรึงไว้บนเตียง เพื่อไม่ให้ดิ้นและจะดูดอากาศที่อยู่ในห้องประหารออก จากนั้นจึงปล่อยแก๊สพิษ Hydrochloric acid เข้าไป จากนั้นจะปล่อยสารตัวที่ 2 คือ Potassium cyanide หรือ Sodium gas และเมื่อผู้ถูกประหารหายใจเข้าสารพิษ Hydrocyanic gas ก็จะเข้าไปในร่างกายและจะทำลายกระบวนการผลิตฮีโมโกลบินในเม็ดเลือดแดง ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกประหารไม่รู้สึกรู้สีกตัวและหลับลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเสียชีวิต โดยใช้เวลาเพียง 2 - 3 นาที อย่างไรก็ตามหากผู้ถูกประหารกลืนลมหายใจไว้ สามารถมีชีวิตอยู่ได้เป็นเวลานานถึง 6 - 18 นาที

2.1.5.6 การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า (Electrocution) การใช้เก้าอี้ไฟฟ้าประหารชีวิตผู้ถูกประหาร มีเพียงสหรัฐอเมริกาประเทศเดียวที่ใช้วิธีการนี้อยู่ ซึ่งใช้ควบคู่ไปกับวิธีฉีดสารพิษตามแต่ผู้ถูกประหารจะร้องขอ แต่จะใช้แต่ในเฉพาะบางมลรัฐเท่านั้น คือ มลรัฐอลาบามา มลรัฐอาร์คันซอ มลรัฐจอร์เจีย และมลรัฐฟลอริดา

ขั้นตอนในการประหารนั้นเจ้าหน้าที่จะโกนผมของผู้ถูกประหารออก แต่ในบางครั้งจะใช้แผ่นฟองน้ำชุบน้ำให้เปียกและวางไว้บนศีรษะของผู้ถูกประหารเพื่อเป็นตัวนำไฟฟ้าให้กระแสไฟฟ้าเข้าสู่ร่างกายได้สะดวกขึ้น ผู้ถูกประหารจะถูกนำไปนั่งบนเก้าอี้ที่มีสายรัดข้อมือข้อเท้าและร่างกายโดยมีหมวกสวมไว้บนศีรษะ ในการประหารจะใช้เพศฆมฆาต จำนวน 3 คน หรือมากกว่านั้น ทำหน้าที่กดปุ่มปล่อยกระแสไฟฟ้าซึ่งจะมีเพียงปุ่มเดียวเท่านั้นที่เป็นปุ่มที่มีกระแสไฟฟ้า ปุ่มที่เหลือจะเป็นปุ่มสวิตซ์ที่ไม่มีกระแสไฟฟ้า เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่ไม่ดีในการทำน้ำที่เป็น เพฆฆมฆาต การกำหนดปริมาณของกำลังไฟฟ้าที่จะปล่อยลงสู่ศีรษะผู้ถูกประหารนั้นในแต่ละมลรัฐจะมีปริมาณที่แตกต่างกัน โดยจะคำนึงถึงน้ำหนักตัวของผู้ถูกประหารซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับกำลังไฟฟ้าเนื่องจากหากใช้กระแสไฟฟ้ามากเกินไปร่างกายผู้ถูกประหารจะไหม้เกรียมได้ หรือหากปล่อยกระแสไฟฟ้าน้อยเกินไปจะทำให้ผู้ถูกประหารเสียชีวิตช้าทำให้ได้รับการทรมาน ตัวอย่างเช่น มลรัฐจอร์เจียจะปล่อยกระแสไฟฟ้าครั้งแรกขนาด 2,000 โวลต์ เป็นเวลา 4 นาที จากนั้นจะปล่อยกระแสไฟฟ้าขนาด 1,000 โวลต์ เป็นเวลา 7 นาที และครั้งสุดท้ายจะปล่อยกระแสไฟฟ้าขนาด 208 โวลต์ เป็นเวลา 2 นาที สาเหตุที่มีการปล่อยกระแสไฟฟ้าสลับไปสลับมาเพื่อจุดประสงค์ในการทำให้อวัยวะภายในร่างกายของผู้ถูกประหารหยุดทำงานและผู้ถูกประหารจะ

เกิดอาการกระตุกไปมา ร่างกายจะเปลี่ยนสี บวมอูจระะปัสสาวะราด อาเจียนเป็นเลือด และในบางครั้งไฟลุกตามร่างกายจนร่างกายไหม้ไหมวและเสียชีวิตในที่สุด

2.1.5.7 การฉีดสารพิษเข้าสู่ร่างกาย (Lethal Injection) การฉีดสารพิษเป็นวิธีการประหารที่เชื่อกันว่ามีความรุนแรงน้อยที่สุดผู้ถูกประหารจะไม่ทรมาน เป็นวิธีการประหารชีวิตที่มีมนุษยธรรม ปัจจุบันประเทศที่ใช้วิธีการนี้อยู่ อาทิ ตามความผิดอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศไทย วิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดสารพิษ จะเป็นการฉีดสารเคมีเข้าสู่เส้นเลือดในขณะที่ผู้ถูกประหารถูกมัดตรึงทั้งมือและเท้า รวมทั้งลำตัวอยู่บนเตียงประหาร โดยมีฝักคลุมตัวรวมทั้งมีเครื่องมือทางการแพทย์สำหรับตรวจวัดอัตราการเต้นของหัวใจ

สำหรับวิธีการฉีดสารเคมีเข้าสู่ร่างกายนั้นจะใช้ตัวยา 3 ชนิดด้วยกันคือ

ขั้นตอนที่ 1 จะฉีดสาร Sodium pentothal เข้าไป เพื่อให้หนักโทยหมดสติและหลับลึกเสียก่อน

ขั้นตอนที่ 2 จะฉีดสาร Pancuronium bromide เพื่อให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายทำให้ปอดและกระบังลมหยุดทำงาน

ขั้นตอนที่ 3 จะฉีดสาร Potassium Chloride เพื่อให้หัวใจหยุดสูบฉีด โลหิตและเสียชีวิตทันทีรวมใช้เวลาในการดำเนินการตามขั้นตอน ประมาณ 20 - 30 นาที

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า วิธีที่ใช้ในการประหารชีวิตที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น มีทั้งวิธีที่ประหารชีวิตที่ทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตได้รับความทรมาน ทารุณกรรม และโหดร้ายมาก เช่น วิธียิงเป้า วิธีตัดศีรษะ วิธีนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า และวิธีขว้างด้วยหิน เป็นต้น และวิธีที่ไม่ทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตไม่ได้รับความทรมาน เช่น วิธีการฉีดยาหรือสารพิษ วิธีรมแก๊ส เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยได้บัญญัติวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย แต่ยังคงมีการบัญญัติวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 อยู่ด้วย ซึ่งไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2.1.6 การบังคับคดีและการทูลเกล้าการบังคับคดี

การบังคับคดีต้องทำกับโดยไม่ชักช้า กล่าวคือ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วศาลต้องออกหมายบังคับคดีในทันที ในกรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตและไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ เพื่อตรวจการพิจารณาและคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และคำพิพากษาจะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน²²

การที่กฎหมายกำหนดให้ศาลชั้นต้นต้องปฏิบัติเช่นนี้ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ได้ตรวจสอบว่าการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นนั้น ได้กระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และเพื่อ

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 245 วรรคสอง.

ตรวจสอบว่าการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้น ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 หรือไม่ เนื่องจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่มีรูปแบบเช่นเดียวกับการฆ่า หากตัดสินผิดพลาดย่อมเป็นเรื่องร้ายแรง เพราะชีวิตมนุษย์ไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ อีกทั้งหลักการนี้สอดคล้องกับมติสหประชาชาติที่มีมาตรการป้องกันที่ป้องกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่จะต้องโทษประหารชีวิตไว้ในข้อที่ 6 “ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต ฟังมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลสูง นักกฎหมายจะต้องกำหนดให้ต้องมีการพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวด้วย” โดยมาตรการนี้รับรองโดยที่ประชุมสมัชชาเศรษฐกิจและสังคม โดยมติที่ 1984/50 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1984

สำหรับการทูลและการรอกการบังคับคดีได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 และมาตรา 248 กล่าวคือ

(1) คดีที่จำเลยต้องโทษประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษาจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์โทษแล้วกล่าวคือต้องรอให้พ้นกำหนดหกสิบวันเว้นแต่จะได้มีการยกเลิกและขอพระราชทานอุทธรณ์โทษก่อนกำหนดดังกล่าว²³

(2) หญิงที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนครบกำหนด 3 ปีนับแต่คลอดบุตร แล้วลดโทษประหารชีวิตเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่ บุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนด 3 ปี

(3) บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต หากเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิตให้ทูลการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้ต้องคำพิพากษานั้นจะหายวิกลจริตและถ้าผู้วิกลจริตนั้นหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต²⁴

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการทูลและการรอกการบังคับคดี ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 และมาตรา 248 บัญญัติไว้ นั้นสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ว่าด้วยการลงโทษประหารชีวิตข้อ 6 (5) และมติสหประชาชาติ ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาเศรษฐกิจและสังคม ที่ 1984/50 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1984 เรื่องมาตรการป้องกันที่ป้องกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่จะต้องโทษประหารชีวิตข้อ 3 “ซึ่งห้ามมิให้ใช้โทษประหารชีวิตกับผู้ที่ทำให้เกิดความผิด ที่เป็นสตรีมีครรภ์ หรือสตรีที่เพิ่งคลอดบุตรหรือบุคคลที่วิกลจริต”

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 247 วรรคแรก.

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 248.

2.1.7 การอภัยโทษ

การอภัยโทษเป็นมาตรการของฝ่ายบริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารอาจเริ่มขอพระราชทานโดยเห็นสมควรเองหรือเริ่มขอพระราชทานโดยมีการร้องขอให้ถวายเรื่องราวขอพระราชทานก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 ถึงมาตรา 267 กล่าวคือ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วผู้ต้องโทษประหารชีวิตหรือผู้มิประ โยชนที่เกี่ยวข้องจะทูลเกล้า ฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ โดยยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็ได้ ถ้าผู้ถวายเรื่องราวใดต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำจะยื่นเรื่องราวต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้

แต่อย่างไรก็ตามการขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตนี้ ให้ขอพระราชทานอภัยโทษได้แต่เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 ซึ่งวางหลักไว้ว่า

“ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 247 และมาตรา 248 เมื่อคดีถึงที่สุด ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้น ไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษาเว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตามมาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำไป แต่ถ้าทรงยกเลิกเรื่องราวนั้นเสีย ก็ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้เรื่องราวหรือคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษกับผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตให้ถวายได้แต่ครั้งเดียวเท่านั้น”

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรม ที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยนั้นมีหลักการและกฎเกณฑ์พิเศษที่ไม่เหมือนกับกระบวนการของต่างประเทศคือผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตสามารถที่จะยื่นขอพระราชทานอภัยโทษได้ ภายใต้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

สำหรับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับการอภัยโทษ ซึ่งปรากฏในพงศาวดาร²⁵ กล่าวคือ

²⁵ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2555). พระนิพนธ์ พงศาวดาร เรื่องไทยรบพม่า (พิมพ์ครั้งที่ 5) , กรุงเทพฯ: มติชน. หน้า 147 - 149.

สมเด็จพระนเรศวรมีชัยชนะยุทธหัตถีแล้วทรงโทมัสน้อยพระหฤทัย ที่ไม่สามารถจะดีเข้าศึกให้แตกยับเยินไปได้เหมือนครั้งก่อน เพราะเหตุที่กองทัพท้าวพระยาข้าราชการไม่ตามเสด็จไปให้ทันรบพุ่งพร้อมกัน เมื่อเสด็จกลับมาถึงพระนคร จึงตรัสสั่งให้ลูกขุนประชุมปรึกษาโทษแม่ทัพนายกองตามพระอัยการศึก

ลูกขุนปรึกษาวางบทว่า “พระยาศรีไสยณรงค์มีความผิดฐานบังอาจฝ่าฝืนพระราชโองการไปรบพุ่งเข้าศึกโดยพลการจนเสียทัพแตกมา และเจ้าพระยาจักรี พระยาพระคลัง พระยาเทพอรชุน พระยาพิชัยสงคราม พระยารามคำแหง มีความผิดฐานละเลยไม่ได้ตามเสด็จให้ทันท่วงทีในการพระราชสงคราม โทษถึงประหารด้วยกันทั้งนั้นจึงดำรัสสั่งให้เอาตัวข้าราชการเหล่านั้นไปจำคุกไว้ พอพ้นวันพระแล้วให้เอาไปประหารชีวิตเสียตามคำลูกขุนพิพากษา”

ครั้นถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือนยี่ สมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว กับพระราชาคณะรวม 25 รูป เข้าไปเฝ้าถามข่าวถึงการที่เสด็จพระราชสงครามตามประเพณี สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงเล่าแถลงการณ์ทั้งปวงตั้งแต่ต้นจนได้ทำยุทธหัตถีมิชัยชนะพระมหาอุปราช ให้พระราชาคณะทั้งปวงฟังทุกประการ

สมเด็จพระพนรัตน์ ถวายพระพรถามว่า “สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้ามีชัยแก่เข้าศึกเหตุไฉนข้าราชการทั้งปวงจึงต้องราชทัณฑ์เล่า”

สมเด็จพระพนรัตน์ จึงถวายพระพรว่า “อาตมาภาพพระราชาคณะทั้งปวง เห็นว่าข้าราชการซึ่งเป็นโทษเหล่านี้ก็ผิดหนักหนาอยู่แล้ว แต่ทว่าได้ทำราชการมาแต่ครั้งสมเด็จพระบรมอัยการิราช และพระสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทั้งทำราชการในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทของพระราชสมภารเจ้าแต่เดิมมา อาตมาภาพทั้งปวงขอพระราชทานโทษคนเหล่านี้ไว้สักครั้งหนึ่งเถิด จะได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไป”

สมเด็จพระนเรศวร จึงมีรับสั่งว่า “พระผู้เป็นเจ้าขอแล้วโยมก็จะถวาย แต่ทว่าจะต้องให้ไปตีเอาเมืองตะนาวศรีเมืองทวายแก่ตัวก่อน” สมเด็จพระนเรศวรจึงโปรดให้แม่ทัพนายกองที่มีความผิดพ้นจากการจองจำ แล้วจัดให้พวกนายทัพนายกองที่มีความผิด ให้เข้ากองทัพไปทำการแก้ตัวด้วยกันทุกคน

จากพงศาวดารข้างต้น จะเห็นได้ว่า การให้อภัยโทษยอมเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และอยู่ในพระราชวินิจฉัยส่วนพระองค์ในการที่จะอภัยโทษหรือไม่อภัยโทษให้แก่ผู้ใด และยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมีการออกพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลบังคับใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด

2.1.8 สถานการณ์โดยรวมของการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

2.1.8.1 สถานการณ์และแนวโน้มการบังคับโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน

ในห้วงระยะ 20 ปีมานี้ ประเทศไทยได้มีการลงโทษประหารชีวิตนักโทษลดน้อยลงไปจากเดิมมาก แม้อาชญากรรมร้ายแรงภายในประเทศยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งคดีฆ่าชิงทรัพย์ คดีข่มขืนแล้วฆ่า คดีฆ่าหั่นศพ คดีฆ่ากบฏ เป็นต้น ซึ่งคดีต่าง ๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความสะเทือนขวัญแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นคดีที่ผู้คนในประเทศให้ความสนใจและติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาชญากรผู้ก่อเหตุมักจะถูกจับกุมได้เป็นส่วนใหญ่ และมีเสียงเรียกร้องให้ลงโทษประหารชีวิตให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำไป และเป็นการเยียวยาทางด้านจิตใจของครอบครัวผู้ถูกกระทำ แต่จากการค้นคว้าข้อมูล พบว่า การบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาลด้วยการประหารชีวิตนักโทษ ในส่วนของวิธีการยิงเป้านั้น มีการประหารรายสุดท้ายเป็นรายที่ 319 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ในคดีความผิดต่อชีวิตซึ่งศาลจังหวัดหลังสวน พิพากษาลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 ต่อมามีนักโทษอีก 6 ราย ถูกประหารชีวิตด้วยการฉีดยา หรือฉีดสารพิษ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งมีทั้งคดียาเสพติด และความผิดต่อชีวิต และวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ได้มีการประหารชีวิตด้วยการฉีดสารพิษอีก 2 รายในคดียาเสพติด จากนั้นประเทศไทยไม่ได้ทำการประหารชีวิตนักโทษอีก ซึ่งหากประเทศไทยไม่มีการประหารชีวิตนักโทษในทางปฏิบัติเป็นระยะเวลา 10 ปี ตามหลักการขององค์การสิทธิมนุษยชนสากล จะถือว่าประเทศไทยได้ยกเลิกโทษประหารไปโดยนัย แต่ล่าสุด หลังจากเวลาผ่านไป 9 ปีเศษ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ได้มีการบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลเป็นรายล่าสุดด้วยการฉีดสารพิษ นักโทษชายเด็คชาติที่ก่อเหตุในคดีฆ่าชิงทรัพย์ แทงเหยื่อ 24 แผล เพื่อชิงโทรศัพท์มือถือและเงินสด 2,000 บาท โดยก่อเหตุเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

หลังจากมีการประหารชีวิตครั้งล่าสุด ได้มีทั้งเสียงที่ยังคงเห็นด้วยต่อโทษประหาร ซึ่งมีความเห็นว่าโทษประหารนั้น เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ที่แม้จะมีการใช้โทษประหารนี้อยู่ อาชญากรรมร้ายแรง ไม่ได้ลดลงไป หลายครั้งที่ผู้ก่อเหตุ เพิ่งพ้นโทษออกจากเรือนจำ และมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้น ไม่เข็ดหลาบต่อโทษทัณฑ์ที่เคยได้รับไปนั้น และเสียงที่คัดค้านวิพากษ์วิจารณ์ต่อโทษประหาร โดยเห็นว่า โทษประหารไม่ได้ช่วยให้อาชญากรรมร้ายแรงลดน้อยลงไป และไม่ได้เป็นเครื่องที่ยืนยันได้อย่างแน่นอนว่า จะไม่มีการกระทำความผิดเช่นนั้นอีก อีกทั้งเป็นการกระทำ ที่เป็นการทรมาน ทารุณกรรมและโหดร้าย ไร้ซึ่งมนุษยธรรม ขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพ และหลักสิทธิมนุษยชน

การที่ในช่วงระยะหลังนี้มีได้มีการบังคับใช้โทษประหารอย่างเคร่งครัด ส่วนหนึ่ง เป็นเพราะในระบบศาลยุติธรรมของไทย ต้องมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดถึงชั้นศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา

เสียก่อน ถึงจะมีการบังคับใช้โทษประหารนั้นได้อีกทั้ง ระยะเวลาในการขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งอยู่ในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งอาจพินกำหนดระยะเวลา 60 วัน ตามที่กฎหมาย กำหนดให้บังคับตามคำพิพากษานั้น ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 262

2.1.8.2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบการประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงกับการประหาร ชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษ

จากเอกสารบันทึกการประหารชีวิต เรือนจำกลางบางขวาง วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2544 เรื่องการประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาด จำนวน 5 นาย ตามเอกสารดังกล่าว ได้รายงานถึงผล การประหารชีวิตนักโทษ ด้วยวิธีการยิงด้วยอาวุธปืนกลมือ HK MP5 SD3 ขนาด 9 มม. สรุปผลได้ ดังนี้²⁶

นักโทษรายที่ 1 ยิง 15 นัด

นักโทษรายที่ 2 ยิง 11 นัด

นักโทษรายที่ 3 ยิง 7 นัด

นักโทษรายที่ 4 ยิง 11 นัด

นักโทษรายที่ 5 ยิง 9 นัด

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการใช้อาวุธปืนประหารนักโทษนั้น จะต้องใช้ กระสุนจำนวน 7 ถึง 15 นัด ต่อการประหารนักโทษ 1 คน ซึ่งแรงปะทะของกระสุนขนาด 9 มม. ที่ กระทำต่อร่างกายคนนั้น มีแรงปะทะประมาณ 350-430 ฟุต/ปอนด์ ต่อวินาที ซึ่งร่างกายนักโทษจะ ได้รับแรงปะทะปริมาณดังกล่าวจากกระสุนที่พุ่งด้วยความเร็วปากกลาล้อง 935 ฟุต/วินาที ที่ถูกยิง เข้าไปบริเวณหัวใจ ทำให้ได้รับความเจ็บปวด ทรมาน ทารุณกรรม จนกระทั่งขาดใจตายในที่สุด และเป็นการกระทำที่เพฆฆมาตซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำ กระทำโดยตรงต่อนักโทษที่ถูก ประหารนั้น

เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ให้ทำการประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยา หรือสารพิษ แทนการใช้วิธีการยิงให้ตาย การประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษนั้น จะมีความ ทารุณกรรมและโหดร้าย น้อยกว่าวิธีการยิงด้วยปืนซึ่งขั้นตอนการประหารชีวิตจะใช้ยา 3 ชนิด โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ฉีดสาร โซเดียมเพนโททาล Sodium Pentothal เพื่อทำให้นักโทษหมดสติและหลับลึก

²⁶ เอกสารบันทึกการประหารชีวิตเรือนจำกลางบางขวาง วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2544

ขั้นตอนที่ 2 ฉีดสารแพนคูโรเนียมโบรไมด์ (Pancuronium Bromide) เพื่อให้กล้ามเนื้ออ่อนคลายและทำให้ระบบปอดและกระบังลมหยุดทำงาน

ขั้นตอนที่ 3 ฉีดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ (Potassium Chloride) เพื่อให้หัวใจหยุดทำงานและเสียชีวิต

จากวิธีการประหารชีวิตทั้ง 2 วิธี จะเห็นได้ว่า วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงนั้น ทำให้นักโทษได้รับความเจ็บปวด ทรมาน ทำให้ร่างกายเกิดบาดแผล และเป็นวิธีการที่ทรมานทารุณกรรมโหดร้าย และไม่มีมนุษยธรรมมากกว่าวิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ ซึ่งเป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แม้จะปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ตาม

2.1.8.3 สถิตินักโทษประหาร

จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ สถิตินักโทษประหารชีวิต ตั้งแต่ เม.ย. 59 - พ.ค. 62 พบว่า²⁷

- (1) เดือน เม.ย. 59 มีนักโทษเด็ดขาดเมื่อคดีถึงที่สุด จำนวน 102 คน
เป็นคดียาเสพติดให้โทษ 25 คน และคดีความผิดทั่วไป 77 คน
- (2) เดือน พ.ค. 60 มีนักโทษเด็ดขาดเมื่อคดีถึงที่สุด จำนวน 165 คน
เป็นคดียาเสพติดให้โทษ 75 คน และคดีความผิดทั่วไป 90 คน
- (3) เดือน ก.ค. 61 มีนักโทษเด็ดขาดเมื่อคดีถึงที่สุด จำนวน 219 คน
เป็นคดียาเสพติดให้โทษ 91 คน และคดีความผิดทั่วไป 128 คน
- (4) เดือน พ.ค. 62 มีนักโทษเด็ดขาดเมื่อคดีถึงที่สุด จำนวน 270 คน
เป็นคดียาเสพติดให้โทษ 124 คน และคดีความผิดทั่วไป 146 คน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถิตินักโทษเด็ดขาดตั้งแต่เดือน เม.ย. 59 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งคดียาเสพติดให้โทษ และคดีความผิดทั่วไป แต่ช่วงเวลาดังกล่าว มีการบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาไปเพียงครั้งเดียว คือ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561 แม้ว่าจะมีวิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษซึ่งเป็นวิธีที่ไม่รุนแรงและไม่เป็นการทรมานแก่ผู้ถูกประหารชีวิตก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีการประหารชีวิตกันบ่อยครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรสิทธิมนุษยชนสากลต่าง ๆ ได้พยายามรณรงค์ให้ประเทศในภาคีสมาชิกยกเลิกโทษประหาร แต่ท่าทีของประเทศไทยที่แสดงออกต่อองค์กรต่าง ๆ แม้จะไม่ได้ออกเสียงเห็นด้วยกับโทษประหารชีวิตหรือคัดค้านโทษประหารชีวิตแต่แสดงออกด้วยการงดออกเสียง ย่อมเป็นการแสดงออกอย่างมีนัยยะอยู่แล้วว่า ยังจะคงใช้โทษประหารชีวิตต่อไป ดังที่แสดงในผลการออกเสียง

²⁷ กรมราชทัณฑ์. (2562). รายงานสถิติราชทัณฑ์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.correct.go.th/stathomepage/> [2562, 31 พฤษภาคม]

ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในมติที่ 73/175 รับรองเมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นครั้งล่าสุด ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองมติที่เจ็ดว่าด้วยความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการประหารชีวิต

โดยได้รับเสียงสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากรัฐภาคีสหประชาชาติประเทศผู้ร่วมเสนอมติที่ 73/175 ซึ่งมีการรับรองในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในกลุ่มงดออกเสียง²⁸

และล่าสุดได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 เนื่องในโอกาสหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป ทำให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต ได้รับการอภัยโทษลดโทษลงเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ตามมาตรา 15 แต่มีข้อยกเว้นตามมาตรา 13 ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่ควรได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ดังบัญญัติว่า

ภายใต้บังคับมาตรา 15 นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้

(1) นักโทษเด็ดขาดที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว

(2) ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินแปดปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ภายหลังจากที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2559 ใช้บังคับ ในความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก หรือผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ให้โทษกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(3) ผู้กระทำความผิดซ้ำ และมีใช้นักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม

(4) นักโทษเด็ดขาดชั้นเลวหรือชั้นเลวมาก

(5) นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในความผิดตามมาตรา 276 วรรคสาม มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 280 มาตรา 285 และมาตรา 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

²⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย. (2561). รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิต และการประหารชีวิต ในปี พ.ศ. 2561. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

https://www.amnesty.or.th/files/3815/5567/9643/AmnestyDPRReport2018_Web.pdf

[2562, 2 มิถุนายน]

จากพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว ส่งผลให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต และไม่อยู่ในเงื่อนไขต้องห้าม จะได้รับการพระราชทานอภัยโทษลดโทษเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักโทษประหารลดน้อยลงกว่าเดิม อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษของโทษตามกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตารางที่ 1²⁹ แสดงวิธีการประหารชีวิตและชื่อประเทศที่ใช้วิธีการประหารชีวิตในปี พ.ศ. 2561

วิธีประหารชีวิต	ประเทศ
ตัดศีรษะ	ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย
ช็อตไฟฟ้า	สหรัฐอเมริกา
แขวนคอ	รัฐอิสลามอัฟกานิสถาน, สาธารณรัฐบอตสวานา, สาธารณรัฐอิรัก, สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน, สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์, ญี่ปุ่น, สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน, สาธารณรัฐสิงคโปร์, สาธารณรัฐซูดาน
ฉีดยา	สหรัฐอเมริกา, ไทย, สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
ยิงเป้า	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีเหนือ, สาธารณรัฐประชาชนจีน, ไต้หวัน, สหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลีย, สาธารณรัฐเยเมน

จากตารางสถิติแสดงถึงวิธีการประหารชีวิต 5 วิธี ที่มีการใช้ประหารชีวิตอยู่ในปี พ.ศ. 2561 โดยวิธีที่นิยมมากที่สุด คือ วิธีการแขวนคอ ส่วนวิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยานั้น มี 4 ประเทศที่มีการใช้ประหารชีวิตนักโทษในปี พ.ศ. 2561 สำหรับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารของไทยนั้นยังคงใช้วิธีการยิง แต่เนื่องจากไม่มีการประหารชีวิตนักโทษตามคำพิพากษาในปี พ.ศ. 2561 ทำให้ไม่ถูกบันทึกไว้ในสถิติดังกล่าว แต่ยังคงบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร หากมีคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ก็ต้องใช้วิธีการยิงให้ตายตามที่กฎหมายได้กำหนด

²⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2561). รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี พ.ศ. 2561. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

https://www.amnesty.or.th/files/3815/5567/9643/AmnestyDPRReport2018_Web.pdf

[2562, 17 มิถุนายน]

2.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการลงโทษประหารชีวิต

ประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศไทย ได้รับอิทธิพลทางด้านขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมต่างๆ มาจากประเทศอินเดีย โดยเผยแผ่อิทธิพลเข้ามาในราวพุทธศตวรรษที่ 4 และราวพุทธศตวรรษที่ 10 ได้แผ่ขยายไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งด้านวัฒนธรรม ระเบียบการปกครองบ้านเมือง รวมทั้งกฎหมายอันศักดิ์สิทธิ์ของฮินดู โดยเฉพาะกฎหมาย “มานวธรรมศาสตร์” หรือ “กฎหมายพระมนู” อันได้กำหนดและบัญญัติกฎหมาย ที่มีความผิดถึงขั้นระวางโทษประหารชีวิตและกำหนดวิธีการลงโทษประหารชีวิตไว้ด้วย

สำหรับกฎหมายในยุคสมัยก่อนของไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127³⁰

ดังนั้น สามารถพิจารณาได้ว่า ประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลในทุกด้านมาจากประเทศอินเดีย อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองและเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยเหนือว่าผู้ใดในแผ่นดินและในการปกครองประเทศ ทำให้การปกครองบ้านเมืองรวมถึงการปกป้องประเทศขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ การลงอาญาถึงขั้นประหารชีวิตนั้นสามารถทำได้ง่ายดาย ด้วยเพราะเป็นระบอบสมมุติเทพ ซึ่งผู้ปกครองบ้านเมืองมีอำนาจสูงสุด

2.2.1 การลงโทษตามกฎหมายตราสามดวง

ซึ่งเป็นหนังสือกฎหมายที่รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมกฎหมายโบราณครั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรีนำมาประมวลรวมกัน โดยกล่าวถึงวิธีการประหารชีวิตและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการประหารชีวิต เช่น จากพระอัยการลักษณะโจร ที่ได้กล่าวถึงการลักพระพุทธรูปเอาไปล้างหรือเผาสำหรับเอาทองหรือเอาพระบาท (พระคัมภีร์) ไปสำรองแช่น้ำหรือเอาไปเผา มีโทษประหาร คือ การเอาโจรนั้นใส่เตาเพลิงสูบเผาไฟ หรือถ้าทำร้ายพระพุทธรูปพระสถูปเจดีย์ ถ้าถูกจับได้หลายครั้งหลายหนโทษประหารก็คือ การเอาตัวนั้นไปตระเวนบก 3 วัน ตะเวนเรือ 3 วัน แล้วตัดคอผ่าอกเสียบถ้าทำให้เกิดเพลิงไหม้ในพระราชวังโทษประหาร คือ เอาไฟคลอกให้ตายในพระอัยการกระบดศึกดอนหนึ่งว่า นักโทษที่เป็นกบฏประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว ปล้นเมืองและพระนคร เผาจวน เผาพระราชวัง เผาลูกช้างช้างหลวง ขูปล้นวัดปล้นพระ ทำทารุณกรรมหยาบฆ่าต่อพระและชาวบ้าน เช่น ปิ้ง ย่าง เผาไฟ หรือเผาแล้วเอาหลาวเสียบร้อย ฆ่าบิดา มารดา คณาจารย์

³⁰ วิศิษฐ์ เจนนานนท์. (2555). โทษประหารชีวิตศึกษาวิธีการบังคับโทษด้วยการศึกษากับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 43.

พระอุปัชฌาย์ เหยียบย่ำทำลามกต่อพระพุทธรูป และตัดมือตัดเท้าตัดคอเด็กเพื่อเอาเครื่องประดับ จะต้องถูกประหารชีวิตโดยสถานใดสถานหนึ่ง เป็นต้น³¹

กฎหมายตราสามดวงได้มีการแบ่งลักษณะของโทษ รวมทั้งกำหนดโทษไว้ คือ

- (1) ฆ่าให้ตาย
- (2) จำคุก
- (3) ปรับ
- (4) ทวนหรือโบย
- (5) ริบทรัพย์สิ้น
- (6) ทรมานร่างกายประจานและตัดอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย

โดยโทษที่รุนแรงที่สุดนั้น คือ การฆ่าให้ตาย โดยจะบังคับใช้ในความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง และจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชน รวมทั้งศีลธรรมอันดีงาม และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองความผิดดังกล่าว ได้แก่

- (1) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นกบฏต่อแผ่นดินหรือต่อพระมหากษัตริย์

โดยพระอัยการกระบศีกได้กำหนดไว้ 79 มาตรา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวข้องกับการเป็นกบฏทรยศต่อบ้านเมือง และพระมหากษัตริย์ ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความประพฤติอันสมควรหรือไม่สมควรในระหว่างการรณรงค์สงคราม เช่น การหนีศึกสงคราม จะมีโทษ หากสู้จนตัวตายจะมีบำเหน็จ ซึ่งกฎหมายในลักษณะนี้จึงไม่ใช่กฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความผิดที่เรียกว่ากบฏ แต่มีลักษณะเป็นกฎหมายอาญาศึกซึ่งทหารนำมาใช้ลงโทษกันในระหว่างการศึกสงคราม คำเรียกชื่อที่ว่าพระอัยการศึกจึงไม่ถูกต้องเหมาะสมกับความเป็นจริงนัก

- (2) ความผิดเกี่ยวกับการลักข้าง ม้า วัวควาย ที่เป็นของหลวง

โดยถือว่าเป็นสัตว์พาหนะของพระมหากษัตริย์ เนื่องจาก ค่าใช้จ่าย ที่ใช้ในราชการแผ่นดินยังไม่มีกำหนดประเภทว่าเป็นทรัพย์สินประเภทใด อันเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ หรือเป็นของราชการแผ่นดิน เชื่อถือได้ว่าทรัพย์สินที่ใช้ในราชการเป็นของหลวง รวมทั้งสัตว์พาหนะข้างม้า อันถือว่าเป็นพาหนะสำคัญในลักษณะเดียวกับรถยนต์พระที่นั่งในยุคปัจจุบัน ดังนั้น โทษของผู้ร้ายที่ลักขโมยข้างหลวงม้าหลวง ท่านว่าให้ฆ่าเสีย

- (3) ความผิดฐานวิวาทถึงขั้นทำร้ายร่างกายกัน

โดยหากบุคคลสองฝ่าย ทะเลาะวิวาทกัน และมีการใช้ศาสตราวุธ ทำร้ายอีกฝ่ายจนถึงแก่ความตาย หรือได้รับบาดเจ็บอย่างสาหัส ถือว่า บุคคลผู้นั้นได้กระทำความผิด เป็นโจรกรร โขกบ้านเมืองท่าน โทษสำหรับผู้กระทำความผิดคือให้ใส่ข่าขึ้นขาหยั่ง นำตัวไปประจาน แล้ว

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44 - 49.

ทวนด้วยลวดหน้ 50 ที แล้วส่งให้พิจารณาค่าปรับหากได้ทำให้เขาถึงแก่ความตายผู้กระทำให้ตาย ตกไปตามกันเว้นแต่จะกรุณาโปรดเกล้า ฯ ยกโทษให้

(4) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และทำร้ายร่างกาย

กฎหมายลักษณะโจรบทที่ 65 และบทที่ 67 ได้บัญญัติถึงความผิดที่ได้กระทำต่อบุคคลหรือต่อทรัพย์สิน ผู้กระทำผิดมิโทษถึงตาย

กฎหมายตราสามดวงนั้น ได้กำหนดวิธีการลงโทษไว้หลายสถาน โดยวิธีการลงโทษที่แตกต่างกัน และเป็นการทารุณกรรมผู้กระทำความผิดด้วย เช่น กฎหมายพระอัยการกระบดศึก ที่ได้กำหนดขึ้นราวสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 1978 ต่อมาได้มีการแก้ไขในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเมื่อปี พ.ศ. 1998 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ

ซึ่งได้กำหนดให้มีการลงโทษประหารชีวิตไว้ซึ่งเรียกว่า “กรรมกร 21 สถาน” สำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) ประทุษร้ายและคิดจะล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

(2) ปล้นเมืองหรือเผาจน

(3) ปล้นพระนครและเผาพระราชวัง

(4) ปล้นเจ้าอาวาสและเผาพระอุโบสถจับพระสามเณรและชาวบ้านมัดพันแทงลงไฟเอา آهنหลาวเสียบร้อยข่มขู่เอาทรัพย์โดยกระทำทารุณกรรมจนฆ่าพระสามเณรและเจ้าทรัพย์ด้วยประการใดก็ดี

(5) ฆ่าบิดามารดาคณาญาติครูพระอุปัชฌาย์

(6) ทุบตีเหยียบย่ำหรือทำลามกแก่พระพุทธรูป

(7) ลักขโมยทารกไปตัดมือเท้าหรือคอ เพื่อถอดเอากำไรหรือเครื่องประดับ

การกระทำดังกล่าวมาข้างต้น ให้ลงโทษ 21 สถาน ซึ่งกำหนดไว้ในวิธีการประหารชีวิตตามพระอัยการกระบดศึก ซึ่งมีดังต่อไปนี้

(1) ให้ต่อยกะโหลกศีรษะเล็กออกเสียแล้วเอาคีมคีบเหล็กเผาไฟจนแดงใส่ลงบนสมองจณฟู

(2) ถลกหนังศีรษะออกแล้วเอากรวดทรายขจัดจนขาว

(3) เอาขอเกี่ยวปากให้อ้าไว้แล้วเอาไฟจุดเผาในปาก

(4) เอาสิ่วแหวะปากจนถึงหูแล้วเอาขอเกี่ยวปากห้อยเอาไว้ให้โลหิตไหลออกจนตาย

(5) เอาผ้าชุบน้ำมันพันให้ทั่วกายแล้วจุดไฟเผาทั้งเป็น

- (6) เอาผ้าชุบน้ำมันพันมือทั้ง 10 นิ้ว แล้วจุดไฟเผา
- (7) เชือดเนื้อให้เป็นแรงแรงเป็นริ้ว ตั้งแต่ใต้คอกลงไปจนถึงข้อเท้าและเอาเชือกผูกผูกคร่าตีให้เดินย่ำริ้วเนื้อหนังของตนจนกว่าจะตาย
- (8) เชือดเนื้อให้เป็นแรงแรงริ้ว ตั้งแต่ใต้คอกลงมาถึงเอวและจากเอวลงมาถึงข้อเท้า ให้เนื้อที่เป็นริ้วเบื่องบน ตกปกคลุมมาปิดเหมือนนุ่งผ้า
- (9) เอาห่วงเหล็กสวมข้อศอกและข้อเท้าทั้งสองข้าง แล้วเอาเหล็กเหล็กสอดลงในวงเหล็กจึงตริงไว้กับพื้นดินอย่าให้คืนได้แล้วเอาไฟลนรอบตัวจนกว่าจะตาย
- (10) เอาเบ็ดใหญ่ที่มีคนทั้งสองข้างเกี่ยวเนื้อหนังและเอ็นให้หลุดขาดออกมาจนกว่าจะตาย
- (11) สับฟันทั่วร่างกายเอาแปรงหวีชุบน้ำแสบ กรีดขูดเนื้อหนังและเอ็นออกจนเหลือแต่ร่างติดกระดูก
- (12) ให้นอนตะแคงแล้วเอาหลาวเหล็กตอกลงไปนช่องหูให้ติดกับดินแล้วหมุนไปรอบๆ เหมือนวงล้อเกวียน
- (13) เอาหินทุบกระดูกให้แหลกแล้วพับห่อเนื้อหนัง
- (14) เกี่ยวน้ำมันให้เดือดและเทราดลงมาตั้งแต่ศีรษะจนกว่าจะตาย
- (15) ชังสุนัขคุร่ายให้อุดอาหารหลายๆ วันแล้วปล่อยออกมาให้กัดทั้งเนื้อหนังกินให้เหลือแต่กระดูก
- (16) เอาขวานผ่าอกทั้งเป็นแล้วแหกออก
- (17) ขุดหลุมฝังแก่เอวแล้วเอาฟางคลุม จุดไฟเผาให้กลอกพอหนังใหม่ จากนั้นจึงเอาไถเหล็กไถให้ขาดเป็นท่อน ๆ
- (18) เชือดเนื้อออกเป็นชิ้นๆ ทอดน้ำมันแล้วให้กินเนื้อ
- (19) ให้ตีด้วยตะบองสั้นตะบองยาวจนกว่าจะตาย
- (20) ให้แทงด้วยหอกทีละน้อย ๆ จนกว่าจะตาย
- (21) ตีด้วยไม้หวายที่มีหนามจนกว่าจะตาย

ซึ่งการประหารดังกล่าว จะนำมาใช้กับผู้ก่อการกบฏคิดร้ายต่อเจ้านายและราชวงศ์ และจะทำการประหารเจ็ดชั่วโคตรไม่เว้นแม้แต่สตรีและเด็ก หากเป็นพระสงฆ์ก็จะถูกนิมนต์ให้สึก และรับโทษประหารตามบทบัญญัติเจ็ดชั่วโคตรด้วย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ระบุว่า หมายถึง วงศ์สกุลที่สืบสายโลหิตซึ่งนับตั้งแต่ตัวเองขึ้นไป 3 ชั้น คือ ชั้นพ่อ ชั้นปู่ และชั้นทวด กับนับจากตัวเองลงมาอีก 3 ชั้น คือ ชั้นลูก ชั้นหลาน และชั้นเหลน รวมเป็นเจ็ดชั่วโคตร)

โทษดังกล่าวนี้ สมควรแก่ความผิดสถานใด ให้ลงโทษได้เพียงสถานเดียว แต่การประหารชีวิตโดยทั่วไปนั้น คือ การใช้ดาบฟันคอ³²

สำหรับขั้นตอนและวิธีการของการฟันคอ (บั่นคอ) ได้แก่

เมื่อลูกขุน ณ ศาลาลูกขุน ณ ศาลหลวงได้ตกลงกันวางโทษประหารชีวิต จะนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประหารชีวิตก่อนจะนำตัวไปประหารชีวิตจะต้องถูกเข็ญ 3 ยก ยกละ 30 ที รวมทั้งสิ้น 90 ที มีการจัดอาหารคาวหวานมื้อสุดท้ายให้ผู้จะถูกประหารรับประทานก่อนประหารและนิมนต์พระมาเทศน์ให้ฟัง

จากนั้นนักโทษประหารถูกจับนั่งมัดกับหลักไม้กางเขนแบบการจับหลัก เพชฌฆาตจะเอาคินเหนียวอุดหูอุดปากและแปะไว้ที่ต้นคอนักโทษ (บ้างก็ใช้ปูนเคี้ยวหมาก) เพื่อกำหนดจุดที่จะฟันจากนั้น เพชฌฆาตดาบสองจะร้ายรำไปมาเพื่อรอจังหวะให้จิตใจของนักโทษสงบลง พร้อมกับเพชฌฆาตดาบหนึ่งลงดาบฟันคอทันที

เมื่อประหารชีวิตแล้ว แล้วเจ้าหน้าที่จะตัดเส้นเท้าเพื่อถอดถอนออกแล้วสับร่างกายและเนื้อให้ทานแก่แร้งกาและเอาหัวเสียบประจาน³³

2.2.2 การลงโทษตามกฎหมายเทียรบาล

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาอันกฎหมายเทียรบาลจะเกี่ยวข้องกับ องค์พระมหากษัตริย์ เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับบรรดาเชื้อพระวงศ์และลูกหลวง ซึ่งลักษณะของโทษนั้นจะแตกต่างไปจากกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ราษฎรทั่วไป และมีอาญาที่จะกำหนดไว้เป็นการพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับพระราชอิสริยยศศักดิ์ เช่น ถ้ากระทำความผิดให้มีโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิตจะต้องทำการประหาร โดยวิธีทุบด้วยท่อนจันทน์จนตาย รวมถึงการกำหนดถึงการแสดงกิริยาหลบหลู่พระราชอำนาจภายในเขตพระราชฐานการลักทรัพย์ในพระราชวัง ซึ่งมีโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายเทียรบาลนี้ด้วย

2.2.3 การลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายตราสามดวงได้ถูกชำระขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีการชำระกฎหมายอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดชื่อว่า “กฎหมายราชบุรี” จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2440 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทำการร่างประมวลกฎหมายขึ้นมาเป็น

³² วิชา มหาคุณ. (2520). “วิวัฒนาการของกฎหมายไทยสมัยชุมชนบุพกาล- สมัยอยุธยา”, วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มกราคม-เมษายน 2520). หน้า 80.

³³ สมบูรณ์ ประสพเนตร. (2544). โทษประหารชีวิตในประเทศไทย. บทบัญญัติปีที่ 56 เล่มที่ 1 มีนาคม 2544. หน้า 83 - 84.

ครั้งแรกโดยบทบัญญัติมาตรา 12 กำหนดโทษไว้ 6 สถาน ตั้งแต่โทษประหารชีวิต จำคุก ปรับ ให้ อยู่ในเขตที่กำหนดริบทรัพย์สิน และเรียกประกันทัณฑ์บน

โดยกำหนดความผิดที่มีโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายลักษณะอาญา ได้แก่

- (1) ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชตระกูล
- (2) ความผิดฐานประทุษร้ายต่อนายกรัฐมนตรี
- (3) ความผิดฐานกบฏภายในราชอาณาจักร
- (4) ความผิดฐานกบฏภายนอกราชอาณาจักร
- (5) ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้เขาถึงแก่ความตาย
- (6) ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต
- (7) ความผิดต่อพระราชพิธีกับรัฐต่างประเทศ

ขั้นตอนการประหารชีวิต จะดำเนินการดังนี้ เมื่อลูกขุน ณ ศาลาลูกขุน ณ ศาลหลวง วางโทษประหารชีวิต จะนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประหารชีวิตก่อนจะนำตัวไปประหารชีวิตจะต้องถูกเขี่ยน 3 ยก ยกละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 90 ที่ มีการจัดอาหารคาวหวานมือสุดท้ายให้นักโทษก่อนประหารและนิมนต์พระมาเทศน์ให้ฟัง จากนั้นนักโทษประหารถูกจับนั่งมัดกับหลักไม้กางเขนแบบการจับหลัก เพฆฆฆฆฆจะเอาดินเหนียวอุดหูอุดปากและแปะไว้ที่ต้นคอนักโทษ เพื่อกำหนดจุดที่จะฟันจากนั้นเพฆฆฆฆฆดาบสองจะไ้รำไปมาเพื่อรอจังหวะให้จิตนักโทษสงบพร้อมกับเพฆฆฆฆฆดาบหนึ่งลงดาบฟันคอทันทีเมื่อประหารชีวิตแล้วแล้วเจ้าหน้าที่จะตัดเส้นเท้าเพื่อถอดครวนอนออกแล้วสับร่างกายหรือแล่เนื้อให้ทานแก่แร้งกาและเอาหัวเสียบประจาน³⁴

จะเห็นได้ว่า วิธีการประหารชีวิตตามกฎหมายตราสามดวงกับวิธีการประหารชีวิตตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีขั้นตอนและวิธีการประหารชีวิตเหมือนกันทุกประการ อันแสดงให้เห็นว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการนำวิธีการประหารชีวิตของยุคก่อนมาใช้ในรัชสมัยของพระองค์ด้วยเช่นกัน

2.2.4 การลงโทษตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2477 ฉบับที่ 6

วิธีการประหารชีวิตได้มีการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการฟันคอด้วยดาบเป็นการใช้ปืนยิงประหารชีวิต ในภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เมื่อ พ.ศ. 2477 โดยบัญญัติไว้ว่า “ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” สำหรับสาเหตุของการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิต เนื่องจาก ในสมัยนั้นได้

³⁴ สมบูรณ์ ประสพเนตร. อ่างแล้ว. หน้า 77.

มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแล้ว จึงมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคนั้น³⁵

2.2.5 การลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันนี้ ได้มีการประกาศและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน โดยมีบัญญัติให้โทษประหารชีวิตมีเฉพาะความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในการยุติธรรม ความผิดที่เกี่ยวกับความมั่นคง ความผิดฐานปล้นทรัพย์จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เป็นต้น

โดยการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันนั้น ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตจากการยิงเสียชีวิต เป็นการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงวิวัฒนาการของการลงโทษประหารชีวิต ตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า โทษประหารชีวิต มีมาตั้งแต่ยุคสมัยพุทธศตวรรษที่ 10 โดยได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย แต่มีปรากฏชัดตามกฎหมายตราสามดวง ที่กำหนดให้ใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิด ที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน โดยมีวิธีการลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ไป 21 สถาน แต่โดยหลักแล้วใช้วิธีการตัดศีรษะ สำหรับกฎหมายเทียรบาล ก็ได้บัญญัติความผิดที่มีโทษประหารชีวิตไว้เช่นกัน แต่ก็ยังคงใช้วิธีการตัดศีรษะเรื่อยมาจนถึงการลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการบัญญัติ ถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิต ไว้ในมาตรา 13 โดยผู้ที่ต้องคำพิพากษา ให้ลงโทษประหารชีวิต ให้เอาไปตัดศีรษะเสียชีวิต ครั้นภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตใหม่ จากวิธีการตัดศีรษะฟันคอด้วยดาบเป็นการใช้ปืนยิงประหาร ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2477 (ฉบับที่ 6) มาตรา 13 อันเป็นจุดเริ่มต้นของการประหารชีวิตด้วยการยิง และได้ใช้วิธีการนี้เรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. 2546 ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตจากการยิงเป็นการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 16) มาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย” ซึ่งเป็นโทษประหารชีวิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นโทษประหารชีวิตที่มีความทรมาณ โหดร้าย และทารุณกรรมน้อยที่สุดตั้งแต่ประเทศไทยเคยมีมา

³⁵ วิศิษฐ์ เจนนานนท์. อ่างแล้ว. หน้า 52.

2.2.6 ลักษณะการลงโทษ

แนวความคิดของประเทศไทยเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต กับแนวความคิดในการลงโทษประหารชีวิตของต่างประเทศ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือประเทศไทยนั้นมิได้มีการแบ่งยุคอย่างชัดเจนเหมือนของต่างประเทศ แต่สามารถแบ่งแนวความคิดตามยุคต่างๆ ออกเป็น 3 ยุคได้ดังนี้

2.2.6.1 สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต ถือเป็นโทษอาญาที่รุนแรงที่สุด และมีการดำเนินการด้วยวิธีการที่รุนแรง โดยที่กฎหมายในยุคสมัยนั้นลักษณะความผิดที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต มักจะเป็นการกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ เช่น ความผิดต่อความมั่นคงของราชบัลลังก์ ความผิดฐานเป็นกบฏความผิดฐานช่องโจร ตามพระอัยการกระบดศึก เป็นต้น ซึ่งปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาโดยมีกฎหมายลักษณะความผิดที่ลงโทษประหารชีวิตดังจะกล่าวต่อไป³⁶

(1) การประหารชีวิตตามพระไอยการอาชาหลวง

พระไอยการอาชาหลวงเป็นกฎหมายที่ได้ตราขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1895 หรือประมาณ 660 กว่าปีมาแล้ว โดยได้บัญญัติถึงลักษณะการละเมิดในประการต่าง ๆ ที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต คือ

- กระทำตนเหนือพระราชบัญญัติขัดพระบัญชาพระโองการ
- ใช้เล่ห์เพทุบาย เอาแต่เงินทองสิ่งของของเขาให้เสียราชการไป
- อำพรางบังอาจกรรโชกราษฎรให้ได้รับความเดือดร้อน
- ทะนงองอาจมีอำมหิตและไม่จำพระราชนิยมพระเจ้าอยู่หัวบัญญัติไว้
- มักใหญ่ใฝ่สูงจนเกินศักดิ์ ทำตนให้ล้นเหลือบันดาลศักดิ์อันท่านให้แก่ตน
- แปลงพระธรรมนูญแปลงพระโองการและแปลงพระราชบัญญัติกำหนด

กฎหมาย

- บ้างกันผู้ร้ายและผู้มีคดีไว้มิได้ส่งแก่ตระลาการ
- ต่อตีค่าในพระชำมรงค์ มหาดไทยดาบ นายนักการ ผู้ไปเรียกหา นายคุม
- แปรงตราสารสำนวนไทยคำท่านเสียแลเสียด้อยคำอื่นเข้าไป
- กระทำผิดกระทรวงล่วงกรรมอันท่านอายัดไว้โดยกระทรวงการ
- การกระทำ ข่มเหงราษฎร เอามาจำจอง เอาเงินลูกเมีย ข้าคนมาเป็นอาณา

ประโยชน์แก่ตน

³⁶ พูนพิตร จิ่งเจริญ, (2525). ประวัติกรมราชทัณฑ์ 200 ปี. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์. หน้า 75.

ความผิดตามที่กล่าวมานี้ สามารถลงโทษได้ 10 สถาน สถานหนึ่ง คือ ให้ฟันคอริบ เรือน ธิราชบาตรเอาลูกเมียเข้าคนเป็นระบาศ ทรัพย์สิ่งของเอาเข้าท้องพระคลังทั้งสิ้น นอกจากนี้สามารถลงโทษสถานอื่นได้อีก เช่น จำใส่ตรูไว้ตามยถากรรมของมัน จับมัดมือตัดเท้า เป็นต้น การลงโทษประหารชีวิตในสมัยโบราณนั้นมีถ้อยคำในการสั่งประหารชีวิตแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ให้ฟันคอริบเรือน ให้ฆ่าเสีย ให้ริราชบาตรแลฆ่าเสีย ให้ตัดหัวเสียบประจาน เป็นต้น

(2) การประหารชีวิตตามพระไอยการกระบดศึก

พระอัยการกระบดศึกเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1978 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ. 1996 ลักษณะความผิดได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าผู้ใดใจทะนงองอาจมักใหญ่ใฝ่สูงศักดิ์ กบฏประทุษร้ายต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะลงพระองค์ลงจากเสวตฉัตรก็ดี และโจรคุมพรรคพวกถือศาสตราวุธเข้าปล้นตีเมืองเผาจนก็ดี ปล้นตีพระนครเผาพระราชานิเวศน์มณฑลเกียรติสถานวังคลังฉางก็ดี ปล้นตีเจ้าอาวาสเผาพระอุโบสถและพระสังฆารามจากพระสงฆ์สามเณรและคฤหัสถ์ชาวบ้าน มัดผูกพันแทงรนด้วยคบเพลิงปั้งย่าง เอาแหลนหลาวเสียบร้อยกระทำกรรมสาหัส เร่งรัดเอาทรัพย์สิ่งของโดยทารุณทารุณกำหยาบฆ่า ฆ่าสมณศักดิ์และเจ้าทรัพย์ด้วยประการใดก็ดี ผู้ใดใจนกรรจ์ฆ่าบิดามารดาคณาญาติครูอุปัชฌาย์อาจารย์ตายก็ดี ดูแลคนร้ายใจเป็นมฤตนาทิสู เออองค์พระพุทธรูป พระธรรม มาทูปตีเหยียบย่ำทำทุจารการลามกประการใดก็ดี และโจรลักทากรไปไม่ได้กลัวแก่บาป หยาบฆ่า สาหัส ตัดมือ ตัดเท้า ตัดคอทากรถอดเอากำไรและเครื่องประดับก็ดี ท่านว่ามันจำพวกนี้เป็นผู้ร้ายยิ่งโจรให้ลงโทษกรรมกร 21 สถาน

วิธีการลงโทษประหารชีวิต ที่เรียกว่ากรรมกร 21 สถาน เป็นที่น่าสังเกตว่าบางสถานนอกจากจะทำให้ผู้ถูกลงโทษถึงแก่ความตายสมความมุ่งหมายในการลงโทษแล้ว ยังมีลักษณะเป็นศิลปะอยู่ในตัวอีกด้วย เช่น ข้อที่ว่าทำให้เนื้อหนังขาด แล้วเอาลูกศิลาบดทุบกระดูกให้แหลกย่อยแล้วรวบรวมทั้งสิ้นยกขึ้นยกกลงกระทำให้เนื้อเป็นกองเป็นลอม แล้วพับห่อเนื้อหนังกับทั้งกระดูกนั้นทอดวางลงไว้ ทำคั้งตั้งซึ่งทำด้วยฟางซึ่งวางไว้เช็ดเท้า ซึ่งการจะทำเช่นนั้น ได้เพชฌฆาตจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนจนมีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถทำมิให้เนื้อพังหนังขาดได้

กรรมกร 21 สถาน ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้นั้น ย่อมเชื่อได้ว่า จะต้องมีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างแน่นอน แต่จะกระทำครบทั้ง 21 สถานหรือไม่นั้นยังไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏแต่อย่างใด แต่การลงโทษโดยเอาขวานผ่าอกทั้งเป็นแหกออกคั้งโครงเนื้อนั้น มีปรากฏเมื่อปี พ.ศ. 2414 ซึ่งเกิดโจรผู้ร้ายชุกชุมที่ปล้นฆ่าราษฎรในเขตกรุงเก่า ทำให้อาณารายถูกร

ต่างได้รับความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า สมเด็จพระยาศรีสุริยวงศ์ได้ขึ้นไปปราบปรามโจรผู้ร้ายในครั้งนั้น ความปรากฏตามจดหมายเหตุของจมีนกงศิลป์ว่า เมื่อจับโจรผู้ร้ายได้แล้วสมเด็จพระยาศรีสุริยวงศ์ได้สั่งให้ผ่าอก ตัดศีรษะ ตัดกลางลำตัวออกเป็นสองท่อนแล้วป่าวประกาศให้ราษฎรมาดูเพื่อให้พวกนักเลงอั้งยัฒทั้งหลายทั้งนั้น เกิดความขยาดหวาดกลัว ซึ่งได้ผลดีเพราะปรากฏว่าโจรผู้ร้าย สงบราบคาบลงในทันทีทันใด

ตามจดหมายเหตุและบันทึกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตามหัวเมืองนอกเขตพระนคร ก็ได้มีการนำนักโทษประหารชีวิตมาประหารชีวิตหน้าท้องที่ที่เกิดเหตุขึ้นเสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามโจรผู้ร้ายให้เกิดความเข็ดหลาบและเกรงกลัวต่อพระราชอาญา เพื่อความผาสุกของอาณาประชาราษฎร์

(3) การประหารชีวิตด้วยท่อนจันทน์

เป็นวิธีการสำเร็จโทษเจ้านาย และได้ขยายไปถึงบรรดาเจ้าในราชวงศ์อันเป็นไปตามกฎหมายเทียรบาล วิธีการประหารด้วยท่อนจันทน์นั้น ทางกรมจะจัดให้มีเพชฌฆาตถึง 4 คนด้วยกัน โดยแต่ละคนมีตำแหน่งและบรรดาศักดิ์โดยลำดับการดังนี้คือ หมื่นตุม หมื่นตาม หมื่นชำ หมื่นพลอย ไม้ที่ใช้ตัดก็มี 4 ท่อน ถือกันคนละท่อน วิธีการประหาร ได้ความตามที่สืบสาวกันมาว่า จับมัดผู้ถูกประหารแล้วใส่ถุงผ้าขาวจัดให้นอนคว่ำลง หมื่นตุมลงมือก่อน เขาจะตีตุมลงที่ก้านคอ หมื่นตามติดตามลงกลางกระดูกสันหลัง หมื่นชำตีตรงข้อพับของเข่าหมื่นพลอยตีข้อเท้าแต่ละคนตีสุดกำลังเกิด เป็นอันว่าผู้ถูกประหารถูกตีในที่สำคัญไม่มีทางกระดิกกระเดี้ยได้อีก สถานที่ซึ่งเคยปรากฏหลักฐานว่าได้ใช้เป็นลานประหารเจ้านายราชวงศ์ ด้วยการตีด้วยท่อนจันทน์ ได้แก่ วัดปทุมคงคา เป็นต้น

อนึ่ง หมื่นตุม หมื่นตาม หมื่นชำ หมื่นพลอย เป็นตำแหน่งเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ประจำราชสำนัก ในขณะนั้นมีถูกตารางในพระบรมมหาราชวังและมีศาลรับสั่งพิเศษพิจารณาคดีเจ้านายในราชวงศ์ ท่านหมื่นทั้ง 4 โดยปกติก็เป็นเจ้าหน้าที่ถูกตารางภายในที่รโหฐานแห่งพระราชสำนักดังกล่าว และดำรงตำแหน่งเป็นเพชฌฆาตด้วย ทำนองเดียวกับขุนสาหัสประหาร ซึ่งโดยปกติก็ทำงานเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำ ประจำกองมหันตโทษ ต่อเมื่อมีกรณีจะทำการประหารจึงใช้ตำแหน่งเพชฌฆาตที่เขาดำรงอยู่ อย่างไรก็ตามการประหารชีวิตด้วยท่อนจันทน์ ได้ถูกยกเลิกไปโดยบทกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 6 ประกอบด้วยมาตรา 8 และมาตรา 13

(4) การประหารชีวิตด้วยดาบ

วิธีการลงโทษประหารชีวิตได้มีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับจนกระทั่งปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) ประเทศไทยจึงได้มีการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตโดยใช้วิธีการตัดศีรษะเพียงอย่างเดียวดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 13 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาว่า “ผู้ใด

ต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนั้น การประหารชีวิตจะกระทำโดยวิธีอื่นไม่ได้ นอกจากการตัดศีรษะอย่างเดียวสถานที่ประหารชีวิตผู้ถูกประหารด้วยดาบเท่าที่ปรากฏหลักฐานจากพระราชพงศาวดาร สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 3 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ระบุว่า ได้ทำการประหารชีวิตกันในวัดหรือบริเวณป่าช้าหรือที่ดินหลวงการประหารชีวิตไม่ยอมกระทำในที่ดินของเอกชนหรือราษฎร แต่มักจะใช้สถานที่วัด เช่น วัดปทุมคงคา วัดพลับพลาไชย วัดสันติธรรมาราม วัดคิสิทสงสาราม เป็นต้น

ผู้ที่ต้องพระราชอาญาให้ประหารชีวิต ก่อนที่จะนำไปประหารชีวิตนั้นจะต้องมีพระบรมราชโองการหรือคำสั่งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจซึ่งได้แก่

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. ผู้พิพากษาตราการซึ่งได้พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตตามพระราชกำหนดกฎหมายที่ระวางโทษถึงประหารชีวิตแต่ทั้งนี้ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลก่อน

3. พระอนุชาธิราชหรือพระเจ้าลูกเธอซึ่งได้เฉลิมพระราชมณเฑียรที่มหาอุปราช ดำรงศักดินา 100,000 ไร่ มีอำนาจลงอาญาประหารชีวิตบริวารบาทได้ เว้นแต่ข้าฝ้านางกำนัลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะลงอาญาดังกล่าวนี้ได้ตามข้อ 3 นี้ปรากฏอยู่ในพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน มาตรา 2 ซึ่งตราขึ้นในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเมื่อ พ.ศ. 2001 และเมื่อมีพระบรมราชโองการหรือคำสั่งให้ประหารชีวิตผู้ใดแล้วจะต้องมีตราประทับในพระบรมราชโองการหรือคำสั่งนั้น ตราที่ใช้ประทับมี 2 ประเภท คือ

ก. ตราเจ้าพระยาจักรี ใช้ประทับควบกับตราพระราชสีห์คชสีห์และบัวแก้ว ไปลงพระราชอาญาประหารชีวิต กรรมการและผู้ต้องโทษถึงตาย ณ หัวเมืองทั้งปวงบรรดาขึ้นแก่มหาดไทย กลาโหม กรมท่า

ข. ตราพระกาลทรงเครื่องขึ้นนาคราช มือขวาถือจักรมือซ้ายถือพระขรรค์ ตรานี้เป็นประจำพระยาพลเทพเสนาบดีศรีไชยนพรัตน์ เกษตราธิบดี อภัยภิรตารกรมพายุ ตำแหน่งเกษตราธิบดี มีตราใช้ประจำอยู่ 9 ดวง ตราพระกาลทรงเครื่องขึ้นนาคราชนี้ เป็นตราดวงหนึ่งใน 9 ดวงนั้นใช้ในการประหารชีวิตกรมมนาเสนาหัวเมือง สำหรับตราของเจ้าพระยาจักรีนั่น

มีข้อสังเกตว่าสามารถใช้ได้อย่างกว้างขวางถึงหัวเมืองฝ่ายเหนือและใต้ที่สังกัดมหาดไทยกลาโหมและกรมท่า ทั้งข้าราชการและราษฎร ส่วนตราพระกาลทรงเครื่องขึ้นนาคราชจะใช้เฉพาะข้าราชการที่สังกัดกรมมนาหัวเมืองเท่านั้น

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับพระบรมราชโองการ หรือคำสั่งให้ประหารชีวิตแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) ตรวจสอบนักโทษผู้ที่จะถูกประหารชีวิต

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับพระราชโองการหรือคำสั่งประหารชีวิตผู้ใดแล้วก็ให้นำตัวไปประหารชีวิตโดยไม่มีคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเป็นเจ้าหน้าที่ของพระชามรงค์(ผู้บัญชาการเรือนจำ) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมนักโทษหรือตัวผู้ต้องประหารชีวิตไปทำการประหารชีวิต ณ ที่ที่เห็นสมควรต่อหน้าคณะกรรมการการเมืองหรือผู้แทนต่างประเทศพระนครพระกรรม

2) แจ้งพระบรมราชโองการให้ประหารชีวิต

เมื่อพระยาพิศดึกกลาง ได้รับพระบรมราชโองการให้ประหารชีวิตนักโทษแล้วจะได้อัญเชิญพระบรมราชโองการไป ณ ห้องที่ขังนักโทษประหาร พร้อมกับเจ้าหน้าที่เมื่อไปถึงแล้วก็เปิดตัวนักโทษออกมาหน้าห้องขังเจ้าหน้าที่จะไปถามชื่อคนโทษ โดยใช้คำนำหน้าว่าไอ้ อี ตามเพศว่าตรงกับใบแจ้งรูปพรรณหรือไม่เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดขึ้นได้ต่อจากนั้นพระยาพิศดึกกลางเขาจะได้อ่านพระบรมราชโองการสั่งให้ประหารชีวิตให้นักโทษฟัง

3) นำตัวนักโทษไปยังสถานที่ประหาร

สถานที่ประหารนักโทษนั้น ส่วนมากจะเป็นตามวัดหรือป่าช้าหรือที่ดินหลวง มักไม่นิยมกระทำในที่ดินของเอกชน สำหรับในเขตพระนคร จะทำการประหารที่วัดปทุมคงคาวัดพลับพลายไชย วัดมักกะสัน เป็นต้น

(5) การประหารชีวิตด้วยวิธียิงเป้า ด้วยปืน

การประหารชีวิตด้วยวิธียิงเป้าด้วยปืนหรือยิงเสียให้ตาย เกิดขึ้นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2477 ในสมัยนั้น รัฐบาลได้เสนอแก้กฎหมายลักษณะอาญา ว่าด้วยการประหารชีวิตในมาตรา 13 จากเดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” มาเป็น “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

โดยมีเหตุผลว่าการประหารชีวิตด้วยวิธีตัดศีรษะ เป็นวิธีการที่น่าหวาดกลัวสยดสยอง สำหรับผู้ที่ถูกประหารและผู้มีหน้าที่ควบคุม และเป็นวิธีการที่ทรมาณโหดร้าย หากเพศฆาตพินพลาต ผู้ถูกประหารจะเกิดความเจ็บปวด ได้รับความทรมานทุกข์ทรมาน ร้องโอดครวญอย่างน่าสงสาร

การเสนอขอแก้กฎหมายจากการประหารชีวิตด้วยวิธีใช้ดาบตัดศีรษะมาเป็นใช้ปืนยิง ในครั้งนั้นรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาและเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญาลบนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในที่สุดเมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ผ่านขึ้นทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มิได้ทรงเห็นชอบด้วย และไม่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่รัฐบาลก็ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตจากการพ้นศิริระเป็นการยิงด้วยปืนนั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า“ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”³⁷

2.2.7 การลงโทษประหารชีวิตในยุคปัจจุบัน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้ให้ความรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากแนวความคิดดั่งกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและส่งผลต่อแนวความคิดของประเทศไทย เป็นอย่างมาก และแม้จะมีการบัญญัติให้มีการลงโทษประหารชีวิตอยู่ก็ตามแต่กระบวนการในการประหารชีวิตจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและความมีมนุษยธรรมเพิ่มมากขึ้นซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำความผิด ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง จึงได้เสนอให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ประเทศไทยยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่ โดยวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบังคับใช้สำหรับคนหมู่มาก ในปัจจุบันนั้นได้ใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน

2.3.1 สิทธิมนุษยชน

คำว่า “สิทธิมนุษยชน” นั้น เป็นคำศัพท์ ที่นิยามขึ้นมาใหม่ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเริ่มปรากฏภายหลังจากที่สมัชชาสหประชาชาติได้ผ่านมติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 โดยกำหนดให้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ถึงแม้ว่า ในปฏิญญาสากล จะไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่เมื่อพิจารณา ถึงหลักแห่งบทบัญญัติ ทำให้แปลความได้ว่าสิทธิมนุษยชนได้แก่ความเท่าเทียมกันสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีภาพ ในร่างกายและในทรัพย์สิน

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนได้มีมาเป็นเวลานานมากนับพันปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคุ้มครองมนุษย์ทุกคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในทางวิชาการมักไม่มีการให้คำนิยามความหมายของ คำว่า สิทธิมนุษยชน นอกจากมีการพยายามอธิบายคำปรารภของปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ว่า“โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัวและสิทธิเท่าเทียมกัน และ โอนไม่ได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชน เป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพความยุติธรรมและสันติภาพโลก” นั้นหมายถึง สิทธิมนุษยชน

³⁷ สิริภพ พูลเจริญ. อ่างแล้ว. หน้า 15 – 17.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับแต่ปี พ.ศ. 2492 จนถึง พ.ศ. 2534 ได้นำเนื้อความแห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนบัญญัติไว้ด้วย หากแต่ไม่ปรากฏคำว่า “สิทธิมนุษยชน” อยู่เลย ซึ่งคำว่าสิทธิมนุษยชน มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2540 แต่ก็ไม่ได้ให้ความหมายเอาไว้ แต่หากมีการตีความตามรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัดโดยไม่อาศัยกฎหมายอื่นมาประกอบอาจกล่าวได้ว่า

สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ พ.ศ. 2492 จนถึง พ.ศ. 2534 โดยมีลักษณะเด่นชัดคือความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

นิยามคำว่า สิทธิมนุษยชน จึงยังมีข้อถกเถียงกันว่ามีความหมายอย่างไร การให้นิยามคำว่าสิทธิมนุษยชนจึงมีความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรกเห็นว่า จากพัฒนาการในของแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน จะเห็นได้ว่า มีการพัฒนาเป็นลำดับลำดับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 จนถึง พ.ศ. 2000 ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชน สามารถตีความไปได้อย่าง กว้างขวาง และสัมพันธ์กับพัฒนาการของยุคสมัย และประเภทแห่งสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองนั้น ดังนั้น การให้จำกัดความไว้อย่างแน่ชัดจะทำให้พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนถูกจำกัด จึงเห็นว่าไม่ควรมีคำจำกัดความไว้

ฝ่ายที่ 2 เห็นว่า หากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประกอบกับผู้บังคับใช้กฎหมาย ที่ต้องมีหน้าที่ตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งต้องการให้มีความชัดเจนแน่นอนอนดังนั้นหากไม่มีกรอบที่ชัดเจนจะทำให้การทำงานมีอุปสรรคเพราะกฎหมายไม่มีความชัดเจน โดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องวินิจฉัยว่าการใดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงจำเป็นต้องทราบขอบเขตและลักษณะของคำว่าสิทธิมนุษยชนเสียก่อน³⁸

แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้ให้คำนิยามไว้ เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายว่า

“สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลบรรดาที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายหรือตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม” ซึ่งสามารถนำคำนิยามในพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายของสิทธิมนุษยชนในเบื้องต้นได้

³⁸ นพนิธิ สุริยะ. ความหมายของ“สิทธิมนุษยชน”ตอนที่ 1. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/50194>, [2562, 31 พฤษภาคม]

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีมีเกียรติศักดิ์ประจำตัวสิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้แต่่นักปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน ได้ให้คำอธิบายว่า เราเรียกว่าสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้คนคนนั้นมีชีวิตรอดอยู่ได้อย่างมีความเหมาะสมแก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้ สิทธิมนุษยชนจึงแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ³⁹

2.3.1.1 สิทธิที่ติดตัวทุกคนทุกคนมาแต่กำเนิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ และอยู่เหนือกฎหมายซึ่งจะไม่มีข้อยกเว้นของกฎหมายใด ๆ มาลิดรอนสิทธินี้ได้และเหนืออำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อมโนธรรม หรือลัทธิทางศาสนาทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกโดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ สิทธิเหล่านี้ก็สามารถดำรงอยู่ได้ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกถึงบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคนเช่น ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมายแต่คนทุกคนก็มีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามและเป็นบาปในทางศาสนาเป็นต้น

2.3.1.2 สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับความคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติการมีงานทำการได้รับความคุ้มครองแรงงานความเสมอภาคของหญิงชายสิทธิของเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและคนพิการการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานการประกันการว่างงานการได้รับการบริการสาธารณสุข เป็นต้น

2.3.2 สิทธิในการมีชีวิต (Rights to Life)

สำหรับสิทธิในการมีชีวิต เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นต้นกำเนิดของสิทธิมนุษยชนด้านอื่น ๆ โดยได้กล่าวไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 “คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตัวตน” ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คำว่าดำรง ในความหมาย คือ ทรงไว้, ชูไว้, ทำให้คงอยู่ซึ่งมนุษย์ทุกคน รวมถึงสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ย่อมมีสิทธิในการมีชีวิต การลิดรอนสิทธิของกันและกันด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตามถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิในการมีชีวิตอยู่ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมอันเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตต้องดำรงไว้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน หากมีผู้ใดมาทำให้เสียสิทธิในการมีชีวิตด้วยวิธีการที่ไม่ชอบธรรม ย่อมไม่ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

³⁹ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2557). เอกสารทางวิชาการ : ธรรมนูญเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม. หน้า 5 – 8.

2.3.3 หลักสิทธิมนุษยชนกับการลงโทษประหารชีวิต

โรแซนดี ไรฟ์ (Mr. Rosean Rife) , Deputy Director of Asia Pacific Program Amnesty International United Kingdom ได้กล่าวไว้ว่า “การลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน” ซึ่งปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 ความว่า “คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน” กล่าวคือ คนทุกคนย่อมได้รับการรับรองสิทธิที่จะมีชีวิตของบุคคลแต่ละคน การยุติการประหารชีวิตไม่ใช่การยกเลิกหรือกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไม่รับโทษแต่การยุติการประหารชีวิตเป็นการยุติการลงโทษที่ไม่คุ้มค่าไม่สมเหตุสมผลและยังเป็นการลงโทษที่โหดร้ายลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังลดความเสี่ยงที่ทำให้ชีวิตจะถูกนำไปใช้กับผู้บริสุทธิ์⁴⁰

ดังนั้น เมื่อคนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การที่จะลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งหากมีการประหารชีวิตผิดพลาดไปแล้ว ย่อมไม่สามารถกลับไปแก้ไขสิ่งใดได้เลย ดังนั้น หากกระบวนการยุติธรรมยังมีความเสี่ยงต่อการตัดสินที่ผิดพลาด การประหารชีวิตก็ย่อมเป็นการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามเหตุผลดังกล่าว

2.3.4 ประเภทของสิทธิมนุษยชน

ประเภทของสิทธิมนุษยชนสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ทั้งนี้ เป็นไปตาม Universal Declaration Of Human Rights ได้แก่⁴¹

2.3.4.1 สิทธิพลเมือง (Civil Rights) ได้แก่ สิทธิในชีวิตร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต การไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้าย หรือฆ่า สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายสิทธิที่จะได้รับสัญชาติเป็นต้น

2.3.4.2 สิทธิทางการเมือง (Political Rights) ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมือง สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบสิทธิการเลือกตั้งอย่างเสรี เป็นต้น

⁴⁰ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. (2557). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร“แนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 9 - 10.

⁴¹ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2555). แนวทางการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด. อ้างถึงใน บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2557-2561). หน้า 2.

2.3.4.3 สิทธิทางสังคม (Social Rights) ได้แก่ สิทธิการได้รับการศึกษาสิทธิการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ สิทธิการได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคมสิทธิในการมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว เป็นต้น

2.3.4.4 สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) ได้แก่ สิทธิการมีงานทำสิทธิการเลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นต้น

2.3.4.5 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights) ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นของตน การมีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตนตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจทางศิลปะวัฒนธรรม และการบันเทิงโดยไม่มีใครมาบีบบังคับ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า “สิทธิตามกฎหมาย” ไม่ใช่ สิทธิมนุษยชน ทั้งหมดทุกเรื่อง มีบางอย่างเท่านั้นที่ถือเป็นสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิดและไม่สามารถโอนไปให้คนอื่นหรือไม่มีใครมาพรากไปจากมนุษย์แต่ละคนได้ และสิทธิที่เป็นสิทธิมนุษยชน นั้นถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติระหว่างมนุษย์

จากแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สามารถยกตัวอย่างกรณี คดีเซอร์รี่ แอน ดันแคน⁴² ซึ่งทั้งหมด ที่ตกเป็นผู้ต้องหา นั้นถูกศาลชั้นต้นตัดสินประหารชีวิต แต่ก็มีการอุทธรณ์จนศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด แต่เนื่องจากโจทก์มีการต่อสู้ถึงชั้นศาลฎีกา ดังนั้น จำเลยทั้ง 6 คน จึงถูกขังระหว่างรอพิจารณาตัดสินของศาลฎีกาจนกระทั่งศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าทั้งหมดเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งระหว่างรอการพิจารณาให้ศาลตัดสินทั้ง 6 คน ต้องทุกข์ทรมานในเรือนจำ โดยกว่าศาลจะตัดสินใช้เวลายาวนานถึง 6 ปี ดังนั้น หากกระบวนการยุติธรรมยังมีความเสี่ยงต่อการเลือกปฏิบัติและการตัดสินที่ผิดพลาดอันอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับชีวิตอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ทุกคนแล้ว การพิจารณาเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ย่อมต้องพิจารณาให้ครอบคลุมถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ซึ่งได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและตามกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิและเสรีภาพ

2.4.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

คำว่า สิทธิ (Rights) ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่า สิทธิ เป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการใช้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

⁴² สำนักกิจการยุติธรรมรายงานเรื่องนี้ถึงปลัดกระทรวงยุติธรรมตามหนังสือ ที่ ยช. 0904/968 ลง 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2555

รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ทั้งนี้แล้วแต่ประเภทของสิทธินั้น ๆ ด้วย⁴³

ขุนประเสริฐสุภามาตรา อธิบายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือความสามารถซึ่งกฎหมายรับรองป้องกันให้บุคคลผู้หนึ่งมีอำนาจร้องขอให้ผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ

คณิน บุญสุวรรณ⁴⁴ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมซึ่งบุคคลสามารถจะมีหรือจะทำอะไรก็ได้ที่มีกฎหมายรองรับ แต่ไม่ได้หมายความว่าทำอะไรได้ตามใจเพราะหากทำอะไรลงไปแล้วเกิดไปกระทบสิทธิของผู้อื่นหรือทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อนเสียหายหรือสูญเสียอะไรบางอย่างจากการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เช่นสิทธิในการมีที่ดินสิทธิในการป้องกันตัวเองสิทธิในการใช้รถใช้ถนน สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุคม รัฐอมฤต และคณะ⁴⁵ มีความเห็นเรื่อง “สิทธิ” นี้ว่า หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและบุคคลอื่นหรือเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการหรืองดเว้นกระทำการบางอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน

ความหมายของคำว่า สิทธิ คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิดรวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554⁴⁶ ได้อธิบายความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า ความสำเร็จหรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระโดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

เสรีภาพ เป็นคำที่ถูกใช้เคียงคู่กับคำว่าสิทธิเสมอ แต่แท้จริงแล้ว คำว่า เสรีภาพ หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ในการเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเองโดยไม่มีบุคคลอื่นใดห้ามหรือใช้อำนาจแทรกแซงการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายแต่การที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ย่อมต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมขนบธรรมเนียมและ

⁴³ หยุต แสงอุทัย. (2555). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์. หน้า 224.

⁴⁴ คณิน บุญสุวรรณ. (2547). คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ. หน้า 20 - 21.

⁴⁵ อุคม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 28. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 86.

⁴⁶ ราชบัณฑิตยสถาน. อ่างแล้ว. หน้า 1232.

วัฒนธรรม ดังเช่น ศิลปินหลักที่ 1 สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ได้บ่งบอกถึงเรื่องเสรีภาพในการประกอบอาชีพไว้อย่างน่าสนใจว่า “เจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทางเพื่อนจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขายใครจักใคร่ค้าช้างค้าใครจักใคร่ค้าม้าค้าใครจักใคร่ค้าเงินค้ำทองค้ำ”⁴⁷

สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ได้นำเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็น การขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน⁴⁸ ถึงแม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่เมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครองบ้านเมือง เช่น การตั้งสมาคมคณะราษฎรที่มีกิจกรรมในทางการเมืองประหนึ่ง เป็นพรรคการเมืองที่มุ่งเน้นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจนกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคณะราษฎรกับขุนนางชั้นสูง เป็นต้น และนับจากนั้นเป็นต้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอ เพราะเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยหากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติอีกด้วย

2.4.2 ความเป็นมาของสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนามาจากสิทธิและเสรีภาพของชนชั้นกลางในยุคกลางของยุโรป โดยชนชั้นกลางในยุโรปนั้น ได้บังคับให้พวกขุนนางและกษัตริย์ มอบหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพบางประการให้แก่พวกตน โดยที่การให้หลักประกันดังกล่าวนี้ มักจะกระทำในรูปของเอกสารต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในปี ค.ศ. 1188 คอร์ตเตส วอง ลีออน (Cortes von Leon) ได้จัดให้มีการประชุมกันของบรรดานักบวชและประชาชนชาวสเปน เพื่อให้การรับรองสิทธิของประชาชน โดยการรับรองสิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญ ๆ การรับรองสิทธิในการปรึกษาหารือ การรับรองสิทธิในการฟ้อง นอกจากนี้ต้องยอมรับการล่วงละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและกรรมสิทธิ์ การล่วงละเมิดในชีวิต และเกียรติยศ ชื่อเรียกร้องที่ได้รับการกล่าวถึงกันมากในการต่อสู้ของชนชั้นกลาง คือ แมกนา การ์ต้า (Magna carta) ซึ่งปรากฏในปี ค.ศ. 1215 โดยเป็นชื่อเรียกร้อง ที่มีที่มาจากกรณีที่พวกขุนนาง ไม่พอใจพระเจ้าจอห์น ด้วยเหตุที่ พระเจ้าจอห์น ได้จัดเก็บภาษีตามใจชอบทำให้เกิดการรบพุ่งกัน พระเจ้าจอห์นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ จึงต้องยอมประทับตรา

⁴⁷ จังหวัดสุโขทัย. (2562). ประวัติศาสตร์สุโขทัย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

http://www.sukhothai.go.th/history/hist_08.htm. [2562, 25 พฤษภาคม]

⁴⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 12.

ลงในแมกนาคาร์ตาโดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า พระมหากษัตริย์จัดเก็บภาษีบางอย่างโดยไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากพวกขุนนางไม่ได้ และเพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบจากอำนาจศาลของพระมหากษัตริย์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 39 ว่า

“อิสระชนไม่อาจจะถูกจับกุมคุมขังถูกประหารหรือถูกเนรเทศหรือถูกกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่งเว้นแต่โดยอาศัยพื้นฐานคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติของกฎหมาย”⁴⁹

ในปี ค.ศ. 1628 สภาขุนนางและสภาสามัญของประเทศอังกฤษ ได้ทำการยื่นเอกสารร่วมกัน ต่อพระเจ้าชาร์ล ซึ่งถูกบังคับให้จำยอมรับเอกสารนี้ เรียกว่า “Petition of Rights” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้เสียภาษีใด ๆ โดยปราศจากความยินยอมร่วมกัน โดยพระราชบัญญัติของสภา
2. บุคคลจะไม่ถูกจำคุกหรือถูกคุมขัง เว้นไว้แต่เป็นไปตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติของราชอาณาจักร
3. การบังคับให้หาที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูแก่ทหารบกทหารเรือ จะต้องถูกยกเลิก
4. การสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยกฤษฎีกาศึกจะต้องถูกเพิกถอนและแสดงว่าเป็นโมฆะ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1689 รัฐสภาของอังกฤษจึงได้ทำการร่างเอกสารขึ้นฉบับหนึ่ง มีชื่อว่า “Bill of Rights” ซึ่งพระเจ้าวิลเลียมและพระนางมารี ได้ให้ความเห็นชอบเอกสารฉบับนี้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้⁵⁰

1. อำนาจของพระมหากษัตริย์ ในการที่จะระงับกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมาย โดยปราศจากความยินยอม ของรัฐสภา ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. พระมหากษัตริย์จะยกเลิกการใช้บังคับแห่งกฎหมาย หรือยกเลิกกฎหมาย ก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน
3. พระมหากษัตริย์ ไม่มีอำนาจ ในการเรียกเก็บเงิน โดยปราศจากความเห็นชอบของรัฐสภา ในเวลาบ้านเมืองสงบ มีความ เรียบร้อย
4. การเรียกเกณฑ์และการดำรงไว้ซึ่งกองทหารประจำการ โดยปราศจากความยินยอมของรัฐสภา ย่อมกระทำไม่ได้

⁴⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). หลักพื้นฐานของกฎหมายสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 40.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

5. เสรีภาพในการดำเนินการในรัฐสภาในการพูดและการอภิปราย ไม่สามารถนำมาฟ้องร้องหรือสอบสวนในศาล หรือในสถานที่อื่นใด นอกกรัฐสภาได้

6. การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา จะต้องดำเนินการ และเป็นไป โดยเสรี

ในราวศตวรรษที่ 16 และ 17 แนวความคิดแบบมนุษยนิยม (Humanismus) และ ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Die Gesellschaftsvertragstheorien) เป็นแนวความคิดที่มีบทบาทสำคัญในยุคนั้น จากแนวคิดดังกล่าวทำให้มีอิทธิพลต่อ จอห์น มิลตัน (John Milton) ซึ่งได้เรียกร่องสิทธิต่างๆ ต่อไปนี้ว่าเป็นสิทธิที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชน อันได้แก่สิทธิในชีวิตและร่างกาย (Die Rechte auf Leben) กรรมสิทธิ์ (Eigentum) เสรีภาพ (Freiheit) เสรีภาพในการพูด (Redefreiheit) เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ (Pressefreiheit) เสรีภาพในทางศาสนาและในทางความเชื่อ (Religions und Gewissensfreiheit)⁵¹

จอห์น ล็อก (John Locke) (ค.ศ. 1632 - 1704) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญบุคคลหนึ่งในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ได้เขียนหนังสือ ชื่อ “Two Treaties on Civil Government” โดยให้ความเห็นว่า ชีวิตเสรีภาพและกรรมสิทธิ์ เป็นสิทธิของแต่ละบุคคล ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยอิสระ ตามแต่ละปัจเจกบุคคลในสภาวะธรรมชาติ โดยที่สิทธิดังกล่าว ไม่อาจถูกยกเลิกได้โดยสัญญาประชาคม แต่ในทางกลับกัน จะทำให้เกิดความมั่นคงขึ้นโดยสัญญาประชาคม จะปรากฏรวมอยู่ในสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคลด้วย โดย จอห์น ล็อก ได้เรียกร่องให้มีการแยกอำนาจนิติบัญญัติออกจากอำนาจบริหาร เพื่อให้เกิดหลักประกันต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แนวความคิดของจอห์น ล็อก ในการจำกัดอำนาจรัฐ ได้รับการพัฒนาสืบต่อมาโดย มองเตสกีเยอ (Montesquieu) (ค.ศ. 1689 - 1755) โดย มองเตสกีเยอ ได้เขียนไว้ในหนังสือที่ชื่อว่า “De L'esprit des lois”⁵²

แนวความคิดของนักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ ท่านหนึ่งมีชื่อว่า เซอร์ เอ็ดเวิร์ด โค้ก (Sir Edward Coke) ซึ่งมีแนวความคิดเกี่ยวพันและสอดคล้องกับแนวความคิดของจอห์น ล็อก และเป็นผู้สนับสนุนสิทธิในชีวิต และกรรมสิทธิ์ และเสรีภาพส่วนบุคคล โดยกฎหมายบัญญัติ (Das positive Recht) โดยก่อให้เกิดสิทธิในชีวิตร่างกายและกรรมสิทธิ์ และการพัฒนาต่อเสรีภาพส่วนบุคคล โดย เซอร์ เอ็ดเวิร์ด โค้ก มีความเห็นว่า สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ (Inheritance) และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้รับการพัฒนาทางแนวคิดต่อมา โดยนักปรัชญา เช่น คริสเตียน โวลฟ์ (Christian Wolff), ฮูโก โกรติอุส (Hugo Grotius), โทมัส คริสเตียน โทมาซิอุส

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

(Thomas Christian Thomasius) , ซามูเอล วอน พูเฟนดอร์ฟ (Samuel Von Pufendorf) , เบนดิก เดอ สปีโนซ่า (Benedict de Spinoza) เป็นต้น ในศตวรรษที่ 18 ได้มีการนำแนวความคิดดังกล่าว ไปสู่การประกาศสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา โดยในขั้นแรกได้มีการ ประกาศ “Bill of Rights” ของ รัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิล วอน เวอ จินเนีย (Bill von Virginia) ในปี ค.ศ. 1776 ซึ่งแนวความคิดดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ในการประกาศความเป็นอิสระของสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ว่า ประกาศสิทธิ มนุษยชนและสิทธิพลเมือง (Declaration des droites de l'homme et du citoyen) ซึ่งได้ทำการ ประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง ในช่วงของการปฏิวัติฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 จากตัวแทนของประชาชนชาวฝรั่งเศส ซึ่งประกอบรวมกันเป็น สภาแห่งชาติ (Nationalversammlung) และตามประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง ยังได้มีการกล่าวถึงความ ผูกพัน ขององค์การนิติบัญญัติต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยมีผลผูกพันต่ออำนาจของรัฐทั้งปวง

การประกาศดังกล่าวได้กล่าวถึงเสรีภาพและหลักการที่สำคัญ เช่น หลักอริปไตยของ ปวงชน (Der Grundastz Volkssouveraenotaet) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Der Grundsatz der Gewaltenteilung) หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla piema sine lege) สิทธิ ในกรรมสิทธิ์ (Das Eigentumsrechet) เสรีภาพทั่วไปในการกระทำการ (Die allgemeine Haudlungsfreiheit) อันเป็นการคุ้มครองเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพในทางศาสนา (Die Religionsfreiheit) และยังรวมถึงแนวความคิดเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพซึ่งอาจกระทำได้โดย บทบัญญัติของกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของมหาชน จากที่ได้มีการประกาศสิทธิของมนุษย์ทั้งสอง ฉบับดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีอิทธิพลต่อหลักการสิทธิและเสรีภาพเป็นอย่างมาก และในศตวรรษที่ 19 และ 20 หลักการดังกล่าว ข้างต้น มีอิทธิพลต่อประเทศในยุโรปเกือบทั้งทวีป และมีอิทธิพลต่อ ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก⁵³

2.4.3 สิทธิธรรมชาติ

แนวความคิดที่ว่าด้วย “สิทธิธรรมชาติ” (Natural Rights) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก "กฎหมายตามธรรมชาติ" (Natural Law) คือ แนวความคิดที่นักปรัชญากรีกโบราณ ในสมัย 500 ปีก่อนคริสตกาล ได้เสนอไว้ต่อสังคมในสมัยนั้น โดยมีสาระสำคัญของแนวความคิดในเรื่องสิทธิ ธรรมชาติ อันประกอบด้วย มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัว มนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดจนถึงแก่ความตายสิทธิดังกล่าว ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิเสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่ต้องโอนให้แก่กันและกันได้ และใครจะล่วงละเมิดสิทธิ ดังกล่าวมิได้ และหากมีการล่วงละเมิด จะก่อให้เกิดการกระทบกระเทือน หรือจินตภาพ ส่งผลทำให้

⁵³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 43 - 44.

เสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ได้⁵⁴ ซึ่งแต่เดิมนั้น ผู้อยู่ใต้อำนาจการปกครองได้กล่าวอ้างสิทธิ สิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) เป็นพื้นฐานของข้ออ้างในการมีสิทธิเสรีภาพของผู้อยู่ใต้ปกครอง⁵⁵

ในกาลต่อมา เมื่อผู้คนในสังคม เกิดความเชื่อมั่นในแนวความคิดที่ว่าด้วยสิทธิธรรมชาติแล้ว ทำให้ผู้มีอำนาจปกครอง ไม่สามารถที่จะลบหลู่ความเชื่อดังกล่าวของประชาชนได้ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในอำนาจการปกครองของผู้ปกครองขึ้นได้ ทำให้ผู้มีอำนาจปกครองมีหน้าที่ให้ความเคารพ แนวความคิดที่ว่าด้วยสิทธิธรรมชาติ

จากแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีกฎหมายตามธรรมชาติ สามารถสรุปได้ว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงหลักธรรมความยุติธรรมและความถูกต้องซึ่งฝังแน่นอยู่ในจิตใจของมนุษย์และใช้นำทางในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ การใช้สิทธิการปฏิบัติตามพันธกรณี และการรักษาไว้ซึ่งระเบียบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การละเลยไม่รักษาไว้ซึ่งข้อเรียกร้องของกฎหมายตามธรรมชาติจึงเป็นการทำลายกฎหมายดังกล่าว⁵⁶

จากแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาตินี้เองทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสิทธิธรรมชาติเป็นผลสืบเนื่องตามมา โดยมีแนวความคิดอยู่ว่ามนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกันและพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์สิทธิเหล่านี้ไม่อาจโอนให้แก่กันได้และไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ซึ่งได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะหาความสุข และรัฐทั้งหลายจะต้องกระทำทุกอย่างเพื่อให้มนุษย์มีสิทธิเหล่านี้ยิ่งขึ้นที่ วิธีการเช่นนี้ทำให้มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์โลกที่ใช้เหตุผลยอมรับว่าเป็นรักที่ดีและเชื่อว่าจะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมอย่างสันติและมีความสุข⁵⁷

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค

2.5.1 ความหมายของหลักความเสมอภาค

ความเท่าเทียม (Equality) เป็นสิ่งที่ถือว่า บุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้พิจารณาหรือคำนึงถึงข้อแตกต่างของแต่ละบุคคลเลย ส่วนคำว่า ความเสมอภาค (Equity) นั้น มีความหมายที่แตกต่างจากคำว่าความเท่าเทียม โดยเฉพาะทางกฎหมายแล้ว จะมีได้มีการเรียกร้องให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ มิได้หมายความว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เลย แต่เฉพาะกรณีสิ่งสองสิ่งมี

⁵⁴ วีระ โลจายะ. (2532). *กฎหมายสิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์. หน้า 2.

⁵⁵ กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 25.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

สาระสำคัญเหมือนกัน จึงควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และกรณีสิ่งสองสิ่งมี สาระสำคัญต่างกันจะต้อง ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน⁵⁸ เพราะหากทุกคน จะต้องได้รับการ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้ คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เช่น บุคคลทุกคนจะต้อง เสียภาษีอย่าง เท่าเทียมกันหมดโดยมิต้องคำนึงถึง รายได้ของบุคคลนั้น หรือว่าทุกคนจะต้อง ได้รับ สิทธิเรียกร้อง ในการได้รับความสงเคราะห์อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นของบุคคล นั้นๆ ในที่สุด จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคต่อบุคคลบางกลุ่ม ดังนั้น เรื่องของความเสมอภาค จึงต้อง เป็นกรณีที่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อเท็จจริง 2 ข้อเท็จจริง หรือบุคคล 2 คน หรือกลุ่ม บุคคล 2 กลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริง ใด ๆ หรือบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลใด จะเหมือน กันทุก ประการกับอีกข้อเท็จจริงหนึ่ง หรืออีกบุคคลหนึ่ง หรืออีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง⁵⁹ นอกจากนั้นแล้ว สวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้มีขึ้นภายใต้ นโยบายหรือแนวคิดของการจัดให้มีบริการสาธารณะก็เป็น ที่ยอมรับกันว่าต้องคำนึงถึงความเสมอภาคด้วย หลักความเสมอภาคมิได้หมายถึง ความเท่าเทียม กันในทุกกรณีแต่สาระสำคัญ ก็คือ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้ “ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มี สาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญไม่เหมือนกันให้ แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของเรื่องนั้น ๆ”⁶⁰

หลักความเสมอภาค จึงถือได้ว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นหลักพื้นฐาน ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งหมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะได้รับความคุ้มครองก็ ต่อเมื่อบุคคลสามารถนำสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับการบัญญัติรับรองคุ้มครองแก่บุคคลนั้น ไปอ้างได้อย่าง เท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคยัง ถือได้ว่าเป็นหลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและใน บางครั้งถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่สุด พื้นฐานเสียยิ่งกว่าเสรีภาพ ทั้งนี้ เพราะความเสมอภาค ก็คือ มนุษย์นั่นเอง ความเสมอภาคทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างทั่วถึง ถ้าเสรีภาพเป็นเสรีภาพที่คน บางกลุ่มเข้าถึงได้ในขณะที่คนบางกลุ่มเข้าถึงไม่ได้ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามีเสรีภาพแต่ประการ ใด ความเสมอภาคจึงเป็นพื้นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นอย่าง

⁵⁸ ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2547). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัยการติดตามและ ประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพระปกเกล้า. หน้า 7.

⁵⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. (2545). รายงานวิจัยเรื่อง สิทธิและโอกาสทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่. หน้า 16.

⁶⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). โครงการเฉลิมพระเกียรติสารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เรื่อง หลักความเสมอภาค. กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณฐกา. หน้า 1 - 3.

จริงจัง ส่วนหลักความเสมอภาคทั่วไปนั้น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่ได้รับจากรัฐ หากเรื่องนั้นมิได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใดมิหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเรื่องนั้น ๆ⁶¹

2.5.2 หลักทั่วไปของหลักความเสมอภาค

2.5.2.1 หลักความเสมอภาค ถือเป็นหลักการที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และกติการะหว่างประเทศ หลักความเสมอภาคนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการในทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรปอย่างมาก โดยเฉพาะการปรากฏให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษรของบทบัญญัติ ซึ่งเป็นหลักความเสมอภาคของปัจเจกชนต่อรัฐ เป็นกรณีที่ดีได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาของหลักความเสมอภาคอย่างยิ่ง คือจุดเริ่มที่ทำให้หลักความเสมอภาคได้เบ่งบานให้เห็นปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาเป็นเบื้องต้นเสียก่อนว่าในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคโดยได้กำหนดรองรับหลักความเสมอภาคไว้อย่างไรบ้าง⁶²

2.5.2.2 หลักความเสมอภาค ถือเป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐสามารถใช้อำนาจอย่างอำเภอใจรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และมาตรา 28 ที่กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภาคณะรัฐมนตรีศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง และตามมาตรา 4 ซึ่งได้รับรองหลักความเสมอภาคไว้ในรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงต้องผูกพันต่อหลักความเสมอภาค ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจหรือเป็นผู้กระทำการแทนรัฐจึงต้องผูกพันตนต่อหลักความเสมอภาคและจะต้องไม่กระทำการที่เป็นการใช้อำนาจอย่างอำเภอใจอันขัดแย้งกับหลักความเสมอภาคซึ่งได้รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ

2.5.2.3 หลักความเสมอภาค ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่มีความสำคัญมากที่สุดประการหนึ่งต่อมนุษย์ทุกคนที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและย่อมต้องการการเคารพและคุ้มครองจากรัฐและปัจเจกชนผู้อื่นด้วย หลักความ

⁶¹ นางสาว อัจฉราพร พรหมกดา. (2556). เอกสารผลงานทางวิชาการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องการสรรหาคนพิการเข้ารับราชการ : ข้อยกเว้นหลักความเสมอภาค. หน้า 26-27.

⁶² สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2542). “หลักความเสมอภาค” วารสารนิติศาสตร์ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2542. หน้า 161 - 162.

เสมอภาคยังเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิและเสรีภาพทั้งหลายถึงแม้ว่ารัฐจะได้รับรองไว้ ทั้งสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน และสิทธิหรือเสรีภาพอื่นของบุคคลไว้ก็ตาม แต่หาก บุคคลนั้น ๆ ไม่อาจใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ต้องถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับ บุคคลอื่นในสังคมหรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ สิทธิและเสรีภาพ ที่ได้รับการรับรองไว้นั้นย่อมไร้ความหมาย เพราะฉะนั้นสิทธิทุกสิทธิจึงต้องมีความเสมอภาค และ จะต้องได้รับการยอมรับนับถือจากรัฐ ตลอดจนรัฐจะต้องคุ้มครองมิให้ผู้ใดมาล่วงละเมิดต่อหลัก ความเสมอภาคหรือสิทธิในความเสมอภาคของบุคคลได้⁶³

2.5.2.4 หลักความเสมอภาคถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น อาจกล่าวโดยสรุปสำหรับความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ว่า เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และผูกพันกับความเป็นมนุษย์ เท่านั้น เป็นคุณค่าที่มีอยู่เพื่อให้มนุษย์มีอิสระที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้นภายใต้ความ รับผิดชอบของตนเอง นั่นคือบุคคลที่เป็นมนุษย์ทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองซึ่งศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือคุณสมบัติอื่นใดของบุคคลนั้น⁶⁴

2.5.3 ประเภทของหลักความเสมอภาค

ประเภทของหลักความเสมอภาคโดยทั่วไปแล้ว สามารถออกได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ หลักความเสมอภาคทั่วไป หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง และหลักข้อห้ามมิให้มีการเลือกตั้งซึ่ง อธิบายได้ดังนี้

2.5.3.1 หลักความเสมอภาคทั่วไปหลักความเสมอภาคทั่วไป เป็นหลักการที่มีได้ เรียกร้องให้มีการปฏิบัติให้เหมือนกันในทุกกรณีแต่เรียกร้องมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญ เหมือนกันให้แตกต่างอย่างอำเอใจ หรือมิให้การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกันให้เหมือนกัน อย่างอำเอใจ ดังนั้น หลักความเสมอภาคทั่วไปจึงถือว่าเป็นหลักข้อห้ามหรือเป็นสิทธิเรียกร้องของ บุคคลเพื่อมิให้มีการใช้อำนาจอย่างอำเอใจนั่นเอง ตัวอย่างของหลักความเสมอภาคทั่วไปนั้น ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอยู่ในมาตรา 27 วรรค 1 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ ปัจจุบัน ที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่า เทียมกัน”⁶⁵

2.5.3.2 หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง หมายถึง หลักความเสมอภาคที่นำมาใช้พิจารณาเฉพาะกรณี ตัวอย่างเช่น ตามมาตรา 27 วรรคสอง ของ

⁶³ บรรเจิด สิงคะเนติ. อ้างแล้ว. หน้า 107 - 108.

⁶⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ. อ้างแล้ว. หน้า 110.

⁶⁵ สมคิด เลิศไพฑูรย์. อ้างแล้ว. หน้า 164 - 165.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งถือว่าเป็นหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชายและหญิง และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องไว้อีกหลายเรื่องเช่นกัน ซึ่งในแง่ของการนำหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องไปใช้โดยพิจารณาว่ากรณีใดจะขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องหรือไม่ จึงต้องดูที่หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องที่กำหนดไว้นั้นเสียก่อน หากเห็นว่าไม่ขัดกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องแล้ว กรณีดังกล่าวก็ไม่ต้องกลับมาพิจารณาหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก

2.5.3.3 การเลือกปฏิบัติที่ไม่ถือว่าขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคหลักความเสมอภาคในความหมายของนิติรัฐแบบเสรีนิยมดั้งเดิมนั้นมักจะมองหลักความเสมอภาคในเชิงรูปแบบเท่านั้นสำหรับในนิติรัฐนั้น สถานะความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมจะไม่ได้รับการพิจารณา กล่าวคือทุกคนเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ด้วยเหตุนี้ความเสมอภาคที่เท่าเทียมหรือเสมอภาคกันตามรูปแบบดังกล่าวจึงนำไปสู่เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งความหมายของความเสมอภาคในนิติรัฐแบบดั้งเดิมจึงเป็นความเสมอภาคในทางรูปแบบตรงกันข้าม ในความหมายของสังคมนิติรัฐ (Sozialer Rechtsstaat) ความเสมอภาคมิได้มีความหมายเพียงรูปแบบตามกฎหมายเท่านั้น แต่ทว่าต้องเป็นความเสมอภาคในเสรีภาพตามความเป็นจริงด้วย กล่าวคือมีหน้าที่ต้องจัดการให้ผู้ที่มิฐานะอ่อนแอในสังคมมีเสรีภาพในความเป็นจริงและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วยโดยไม่พิจารณาว่าแต่ละคนอยู่ในฐานะที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้ใช้สิทธิหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน

2.5.3.4 หลักข้อห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติข้อห้ามในการเลือกปฏิบัติหมายถึงว่าบุคคลไม่อาจได้รับการเลือกปฏิบัติอันทำให้บุคคลนั้น ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันเนื่องมาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้และเหตุที่กำหนดไว้นั้นได้แก่ตามมาตรา 27 วรรค 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติว่า

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อ ความศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้⁶⁶

จากข้อมูลดังกล่าว การเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการกระทำหรือละเว้นกระทำก็ได้ อันเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคในบางกรณีการปฏิบัติให้แตกต่างกันโดยอาศัยคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ก็อาจจะไม่ขัดต่อหลักความ

⁶⁶ สมคิด เลิศไพฑูรย์, อ้างแล้ว, หน้า 166.

เสมอภาคได้หากถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผลอันสมควร” เช่น การใช้ “อายุ” มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสิทธิเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ที่ถือว่าไม่ขัดแย้งกับหลักความเสมอภาค เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสิทธิเลือกตั้งนั้นไม่อาจกำหนดให้กับคนทุกคนได้ เพราะสิทธิทางการเมืองดังกล่าวนี้เป็นากำหนดให้สิทธิโดยคำนึงถึงพิจารณาในทางตัดสินใจของบุคคล จึงจำเป็นจะต้องให้ถึงวัยที่มีวิจารณญาณทางการเมืองอย่างเหมาะสมเสียก่อน

หลักความเสมอภาคโดยปกติทั่วไปแล้ว มิได้ต้องการให้มีการปฏิบัติอย่างเดียวกัน เพียงแต่ให้มีการปฏิบัติโดยไม่มีความแตกต่างในระหว่างบุคคล ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้วางหลักให้บุคคลย่อมเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยไม่มีข้อแม้ในด้านความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ดังนั้น วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารในสถานการณ์ปกติ ควรมีวิธีการเช่นเดียวกันกับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา คือ ใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย เพราะถือว่าเป็นปวงชนชาวไทยเช่นเดียวกันและอยู่ภายใต้ความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน แต่ในสถานการณ์ไม่ปกติของบ้านเมือง ในสภาวะสงคราม หรือมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่นใด ซึ่งบุคคลพลเรือนอาจถูกพิจารณาพิพากษาประหารชีวิตโดยศาลทหารได้ ดังนั้น วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร อาจมีความแตกต่างออกไปจากประมวลกฎหมายอาญาได้ตามเหตุผลและความจำเป็นตามแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อเอกราชและความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญและเพื่อความเด็ดขาดในการปกครองบังคับบัญชาภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว

2.6 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 บัญญัติว่า

บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็น ทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจริยธรรม

มาตรา 28 บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของสารหรือไม่เหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพใน ชีวิตหรือ ร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่ มีเหตุ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้บุคคลย่อมมีความเสมอกัน ในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงทหาร ก็มีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ยกเว้นที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ การเมืองสมรรถภาพวินัยหรือจริยธรรม และกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมานทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ โดยมีเจตนารมณ์ ที่จะให้บุคคลมีความเท่าเทียมกัน ในกฎหมาย และมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึงไม่มีความมุ่งหมายให้บุคคลใดภายใต้รัฐธรรมนูญได้รับการทรมาน ทารุณกรรมหรือได้รับการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมแต่ประการใด

อันแสดงให้เห็นว่า ประชาชนคนไทยทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะ เป็นชายหรือหญิง ยากดีมีจน เป็นบุคคลพลเรือนหรือข้าราชการทุกสังกัด ทหาร ตำรวจ หากมีสัญชาติไทยแล้ว ย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล และจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างเสมอกัน⁶⁷ โดยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยอย่างชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการจำกัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น แต่การใช้สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม

และตามรัฐธรรมนูญ ได้มีการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้า และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบท กฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้

⁶⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4

ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง⁶⁸ อันเป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ประเทศไทยมีกฎหมายเท่าที่จำเป็น รวมทั้งให้ทำการยกเลิกหรือทำการปรับปรุงกฎหมาย ที่หมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ให้มีความเหมาะสม กับสภาพสังคมและยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองและกาลสมัยในปัจจุบัน ทั้งประเทศไทยและต่างประเทศได้

มาตรา 188 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์...”

มาตรา 199 “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคล ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่นทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งวิธีพิจารณาคดีและการดำเนินงานของศาลทหารตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 188 และ มาตรา 199 บัญญัติถึงการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ เป็นอำนาจของศาลซึ่งกระทำการภายใต้พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ อีกทั้งบัญญัติให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีได้เป็นการเฉพาะตัวด้วย ทั้งคดีบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร กระทำความผิดตามกฎหมายและบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่กระทำความผิดต่อศาลทหาร ตามที่กฎหมายกำหนด อันถือเป็นการให้อิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

จะเห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ นั้น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นับเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพเอาไว้ แต่การละเมิดสิทธิและเสรีภาพยังมีอยู่เป็นประจำ ทั้งโดยการเจตนาและไม่เจตนา และความเข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญยังไม่ตรงกัน ไม่ว่าจะเป็นในกลุ่มของประชาชนด้วยกัน หรือระหว่างรัฐกับประชาชน ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงได้มีการแก้ไขในการตรวจสอบและเยียวยาเพื่อแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพและส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 วรรคสาม บัญญัติ ให้ “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองให้แก่ประชาชนนั้น ถือว่าเป็นคุณค่าสูงสุด ที่องค์กรต่าง ๆ ของรัฐทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร หรืออำนาจ ตุลาการ ก็ตาม ต้องเคารพและให้ความคุ้มครอง เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับใช้

⁶⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

โดยตรง แก่องค์กรของรัฐ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับกำหนดวิถีชีวิตของตนของมนุษย์ กล่าวคือ หากมนุษย์ปราศจากสิทธิและเสรีภาพแล้ว การกำหนดวิถีชีวิตของตนย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ต้องถูกแทรกแซงจากผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ปกครองรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับประมวลกฎหมายอาญาทหาร

2.7.1 เจตนารมณ์ของกฎหมาย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชปรารภว่า สมควรมีกฎหมายกำหนดลักษณะโทษความผิดต่าง ๆ อันเป็นความผิดฐานล่วงละเมิดต่อกฎหมายที่จะลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไว้เป็นหลักฐาน การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกระทำผิดต่อกฎหมายอย่างคนสามัญ ความผิดนั้นย่อมมีลักษณะเป็นการละเว้นความควรประพฤติในฝ่ายทหารเกือบไปด้วย ทหารจึงสมควรได้รับโทษหนักกว่าผู้กระทำผิดในลักษณะเดียวกันซึ่งเป็นคนสำคัญ

การที่ประมวลกฎหมายอาญาทหารบัญญัติให้ลงโทษสถานหนักกว่าคนสามัญ ก็เพราะว่าทหารเป็นผู้ถืออาวุธร้ายแรงได้โดยเปิดเผย ซึ่งอาจทำความผิดได้ง่ายกว่าคนธรรมดาจึงได้บัญญัติป้องกันการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ง่ายนี้ไว้ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาทหารมีหน้าที่โดยตรงในการฝึกอบรมผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นทหารที่ดีของชาติ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายโดยเฉพาะสำหรับลงโทษทหารผู้กระทำผิดให้แตกต่างไปจากบุคคลธรรมดา

แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมาย ฉบับนี้ ส่วนใหญ่จะบัญญัติให้ใช้บังคับแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นทหาร แต่ในบางมาตราได้บัญญัติให้ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปด้วยเพราะความผิดในลักษณะที่กำหนดอาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของบุคคลทั่วไปก็ได้ดังจะสังเกตถ้อยคำในบทมาตรานั้นเป็นสำคัญกล่าวคือ ถ้ามาตราใดบัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นทหาร” บทบัญญัติมาตรานั้นก็ให้ใช้บังคับแก่ทหาร มาตราใดบัญญัติว่า “ผู้ใด” มาตรานั้น ก็เป็นบทบัญญัติบังคับแก่บุคคลทั่วไปด้วย ดังที่ทรงพระราชปรารภว่าควรมีกฎหมายบางอย่างให้ใช้ได้ตลอดทั้งบุคคลที่เป็นทหารและบุคคลสามัญ

ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ใช้คำว่าประมวลกฎหมายอันเป็นการรวบรวมเอาความผิดทางอาญาที่จะลงโทษทหารมาไว้ในฉบับเดียวกัน กฎหมายฉบับนี้จึงแบ่งออกเป็นสองภาค คือ ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับและภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด โดยเฉพาะ โดยมีการยกเลิกมาตรา 51 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 3 และไม่ได้บัญญัติข้อความใดขึ้นใช้แทนแต่อย่างใด

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ได้มีการใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ.

2.7.2 ความหมายของ ทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ทหาร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า ผู้มีหน้าที่ในเครื่องรบ นักรบ⁶⁹

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 ในมาตรา 4 ข้าราชการทหาร หมายความว่า ทหารประจำการและข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร

พลโท ประทีน พัฒนธรรม ได้ให้ความหมายของคำว่า ทหาร คือ ประชาชนส่วนหนึ่ง ที่เป็นกำลังรบสำคัญของชาติ โดยได้รับมอบหมายให้ใช้อาวุธ เพื่อปกป้องชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์⁷⁰

คำว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจฝ่ายทหาร ตามมาตรานี้ มีความหมายไม่ตรงกับคำว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามพระธรรมนูญศาลทหารในบางประเทศตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2493 พลเรือนซึ่งสังกัดในราชการทหารก็ไม่ใช่ทหารในความหมายของ นิยามศัพท์ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ดังนั้น คำว่า ทหาร ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร หมายถึง ผู้ที่เป็นทหาร โดยแท้ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และหมายถึง ผู้ที่เป็นทหาร โดยแท้ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 16 ซึ่งได้แก่

1. นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ
2. นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการเมื่อทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร
3. นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ
4. ทหารกองเกินซึ่งถูกเข้ากองประจำการซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารรับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการอยู่ในหน่วยทหาร
5. ทหารกองเกินที่ถูกเรียกเข้ารับราชการในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหารหรือเพื่อทดลองความพร้อมและในการระดมพล
6. ทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดสอบความพร้อมในการระดมพล

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร(ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2507 ให้คำว่า ทหารหมายความว่า ทหารทุกเหล่าทัพ

ส่วนคำว่า ศาลทหาร⁷¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ ศาลทหาร ว่า ศาลที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งมีอำนาจพิจารณา

⁶⁹ ราชบัณฑิตยสถาน. อ่างแล้ว. หน้า 548.

⁷⁰ ประทีน พัฒนธรรม, พลโท. (2525). การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์. หน้า 1.

พิพากษาคืออาญาที่บุคคลผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร เช่น ทหาร พลเรือน ที่สังกัดในราชการทหาร

2.7.3 การกระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่น

ทหารที่กระทำความผิดใดๆ นอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายอื่นกำหนดเว้นแต่กฎหมายทหารบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 5

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดที่บังคับเฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นทหารส่วนใหญ่และรวบรวมความแตกต่างๆ ไว้เฉพาะทหารก็ตามแต่ยังมีความผิดอย่างอื่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับอื่นดังนั้นทหารนอกจากจะต้องอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายฉบับนี้แล้วหากทหารกระทำความผิดต่อกฎหมายอื่นอีกทหารก็ต้องรับโทษตามกฎหมายนั้นด้วย

2.7.4 การลงโทษประหารชีวิตของทหาร

ผู้ใดต้องคำพิพากษาของศาลทหารให้ประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตาย อันเป็นบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 โดยมาตรานี้ นำมาใช้บังคับแก่จำเลยที่ต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ประหารชีวิตด้วยการยิง ซึ่งเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ได้ บัญญัติทำนองเดียวกันนี้ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 มาตรา 4 โดยเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการประหารชีวิตด้วยการยิงให้เป็นดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาและสารพิษในร่างกายซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 สำหรับโทษประหารชีวิตในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาทหารยังคงใช้หลักการเดิม คือ ให้เอาไปยิงให้ตายโดยวิธีการประหารชีวิตให้ดำเนินการตามข้อบังคับทหารว่าด้วยเรือนจำมาตรา 16 ทวิ แต่ต่อมาได้มีการออกข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำทหาร พ.ศ. 2545 โดยให้ใช้ข้อบังคับข้อที่ 114 – 120 เกี่ยวกับการประหารชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาคดีของศาลทหารมีทั้งในยามปกติและยามสงครามดังนั้นการบังคับตามคำพิพากษาจึงต้องปฏิบัติด้วยความเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อผลในการบังคับบัญชาทหารซึ่งเป็นคนหนุ่มมาก

และเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารคนใดให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษานั้นหากเห็นสมควรจะสั่งให้อ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังต่อหน้าที่ประชุมทหารได้โดยผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 12

สำหรับผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา

65 คือ

⁷¹ ราชบัณฑิตยสถาน. อ่างแล้ว. หน้า 1141.

(1) ผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาล

(2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณี จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ได้บังคับบัญชาการทหาร

(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารหรือศาลอาญาศึก เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษานั้น

ดังนั้น การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษเป็นผู้จัดการตามคำพิพากษาของ ศาลทหารเพราะทหารมีผู้บัญชาการนั้นเนื่องหายกระทำผิดและศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษ จึงต้อง ให้ผู้บังคับบัญชารับรู้ด้วย

2.7.5 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตในปัจจุบันของประเทศไทย

2.7.5.1 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ที่กำหนดโทษประหารชีวิตไว้ นั้น มีดังต่อไปนี้

(1) เพลี่ยงเสียสัตย์ มาตรา 13 คือ เพลี่ยง ที่ฝ่ายเราปล่อยตัวไป และเพลี่ยงนั้น ให้คำสัตย์ว่าจะไม่ทำการรบกับฝ่ายเราอีก ถ้าเพลี่ยง เสียสัตย์ และฝ่ายเราจับตัวมาได้ เพลี่ยง หมายถึง ข้าราชการหรือบุคคลที่มีหน้าที่ในการสู้รบหรือมีส่วนในการสู้รบกับฝ่ายเรา และตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายเรา

(2) ลักลอบสอดแนม มาตรา 14 ผู้ใดเป็นราชศัตรูและได้ปลอมตัวเข้าไปในป้อมค่ายเรือรบหรือสถานที่ใดๆของทหารหรือที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ถือว่าเป็นผู้ลักลอบสอดแนม ราชศัตรูหมายถึง ฝ่ายข้าศึกศัตรูจะเป็นบุคคลพลเรือนหรือเป็นทหารฝ่ายข้าศึกก็ได้

(3) ช่วยเหลือผู้ลักลอบสอดแนม มาตรา 15 ผู้ใดปิดบังซ่อนเร้นหรือช่วยราชศัตรูผู้ ลักลอบสอดแนม ตามมาตรา 14 โดยที่รู้แน่ชัดว่า เป็นราชศัตรู และได้ปิดบังซ่อนเร้นหรือช่วยผู้ ลักลอบสอดแนมโดยรู้ชัดแจ้ง (ใช้บังคับทั้งทหารและพลเรือน)

(4) เกลี่ยกลุ่มคนให้เข้าเป็นพวกราชศัตรู มาตรา 16 ผู้ใดเป็นทหารได้บังอาจเกลี่ย กลุ่มคนให้เข้าเป็นพวกราชศัตรู

(5) ขอมแพ้แก่ราชศัตรู มาตรา 17 ผู้ใดเป็นนายทหารมีหน้าที่บังคับบัญชากอง ทหารป้อมค่ายเรือรบหรือสถานที่ใด ๆ ของทหาร เมื่อทำการรบกับราชศัตรูและยังมีกำลังต่อสู้ราช ศัตรูและยังสามารถป้องกันและต่อสู้ข้าศึกแต่ขอมแพ้ยกกองทัพเรือรบหรือสถานที่นั้น ๆ ให้แก่ราชศัตรู

คำว่านายทหาร หมายถึง นายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารประทวนที่ทำหน้าที่บัญชาการ

(6) ยุงหรือข่มขืนใจให้ผู้บังคับกองทหารให้ยอมแพ้ มาตรา 18 ผู้ใดยุงหรือข่มขืนใจหรือสมคบกันเพื่อยุงหรือข่มขืนใจให้ผู้บังคับบัญชาทหารป้อมค่ายเรือรบหรือสถานที่ใด ๆ ของทหารให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู

(7) นายเรือถอยเรือของทหารจากที่รบ มาตรา 19 ผู้ใดเป็นนายเรือมีหน้าที่ควบคุมเรือของทหารในขณะที่ทำการรบ และผู้นั้นได้ถอยเรือออกจากที่รบโดยไม่มีเหตุอันสมควร

คำว่า นายเรือ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ควบคุมเรือซึ่งได้แก่ทหารผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมเรือหรือพลเรือนซึ่งมีหน้าที่ในการเดินเรือหรือควบคุมเรือของทหาร

(8) นายทหารที่ได้บังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน หรือเครื่องยุทธนาการใด ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู มาตรา 27

(9) ละทิ้งหน้าที่ มาตรา 29 ผู้ใดเป็นทหารมีหน้าที่อยู่ยามรักษาการณ์หรือมีหน้าที่กระทำการตามบังคับหรือคำสั่งอย่างใด และผู้นั้นละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู

ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้จะต้องได้รับมอบหน้าที่หรือเข้าปฏิบัติหน้าที่เสียก่อนแล้วได้ละทิ้งหน้าที่นั้นไปจึงจะมีความผิดฐานละทิ้งหน้าที่แต่ถ้าได้รับคำสั่งแล้วไม่เข้าปฏิบัติหรือรับมอบหน้าที่จะมีความผิดฐานขัดคำสั่ง

(10) ขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง มาตรา 30 ผู้ใดเป็นทหารได้ขัดขืนหรือละเลยมิได้ทำตามคำสั่งซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู

คำว่า คำสั่ง ตามมาตรานี้ เป็นไปตามนิยามคำศัพท์ในมาตรา 4 ซึ่งหมายความว่าบรรดาข้อความที่ผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควรเป็นผู้สั่งไปโดยสมควรแก่กาลสมัยและชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งเช่นนี้ เมื่อได้กระทำแล้วย่อมเป็นอันหมดเขตของคำสั่ง

(11) ขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจ มาตรา 31 ผู้ใดเป็นทหารและขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยแสดงความขัดขืนด้วยกิริยาหรือวาจาอย่างองอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู

มาตรานี้เป็นความผิดฐานขัดคำสั่งที่มีลักษณะพิเศษและมีโทษหนักกว่า มาตรา 30 ซึ่งการแสดงความขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งด้วยกิริยาท่าทางหรือแสดงวาจาอย่างองอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงกฎหมายจึงวางโทษให้สูงกว่าจากการขัดคำสั่งอย่างปกติธรรมดา

(12) ทำร้ายทหารยาม มาตรา 36 ผู้ใดบังอาจทำร้ายร่างกายทหารยามรักษากรณหรือทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตร์

ความผิดตามมาตรา 36 นี้ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดแม้ว่าทหารหรือบุคคลทั่วไป ย่อมอยู่ในบังคับในมาตรานี้ การที่กฎหมายวางโทษไว้สูงก็เพื่อเป็นการคุ้มครองทหารผู้กำลังปฏิบัติหน้าที่ เพราะการทำร้ายทหารยามอาจส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสถานที่และทรัพย์สินที่สำคัญของทางราชการทหารได้

(13) ทำร้ายผู้บังคับบัญชา มาตรา 38 ผู้ใดเป็นทหารได้บังอาจทำการประทุษร้ายด้วยกำลังกายแก่ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตนซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตร์

การทำร้ายร่างกายผู้บังคับบัญชาถือว่าเป็นความผิด ร้ายแรงที่ไม่อาจให้อภัยได้ เพราะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของบังคับบัญชานั้น หากมีการกระทำผิดต้องส่งผู้กระทำผิดฟ้องศาลเสมอ

(14) กระทำการกำเริบ มาตรา 42 ถ้าทหารมั่วสุ่มกัน ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรืออยู่เฉยๆ จะทำร้ายหรือกระทำการอย่างใด ๆ ให้อันตรายในบ้านเมืองผู้นั้นมีความผิดฐานกำเริบ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตร์

ความผิดฐานกำเริบตามมาตรา 42 นี้ บัญญัติเอาโทษแก่ทหารที่มั่วสุ่มกันตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป หากกระทำการเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนด

(15) กระทำการกำเริบ โดยมีศาสตราวุธ มาตรา 43 ทหารที่ก่อการกำเริบ ตามมาตรา 42 มีศาสตราวุธไปด้วยตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตร์

การกระทำผิดฐานก่อการกำเริบตามมาตรา 43 นี้ กฎหมายวางโทษสูงกว่ามาตรา 42 ในกรณีที่ผู้ก่อการกำเริบตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปมีอาวุธติดตัวไปด้วย

(16) โทษหนีราชการ (มาตรา 46) ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ ถ้าหลบหนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตร์

(17) บทเพิ่มโทษฐานกระทำผิดในขณะที่เป็นยามรักษากรณ มาตรา 50 ผู้ใดเป็นทหารถ้ากระทำผิดในเวลาที่ทำหน้าที่เป็นยามรักษากรณ อยู่ยามประจำหน้าที่ หรือให้กระทำการอย่างใด ๆ ที่มีศาสตราวุธของหลวงประจำโดยกระทำความผิดอาญาในมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มาตรา 112 ความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระบรมราชตระกูล

มาตรา 114 ถึงมาตรา 117 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร

มาตรา 119 มาตรา 121 ถึงมาตรา 126 ความผิดต่อความมั่นคงภายนอกราชอาณาจักร

มาตรา 130 ถึงมาตรา 133, มาตรา 135 ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ
 มาตรา 136 ถึงมาตรา 146, มาตรา 172, 173 และมาตรา 368 วรรค 2 ความผิดต่อ
 เจ้าพนักงาน

มาตรา 198 ความผิดฐานหมิ่นศาลหรือขัดขวางการพิจารณาของศาล
 มาตรา 172 มาตรา 184 มาตรา 189 มาตรา 192 และมาตรา 193 ความผิดต่อเจ้า
 พนักงานในการยุติธรรม

มาตรา 209 ถึงมาตรา 214 ความผิดฐานเป็นอัยยี่ห้อหรือช่องโจร
 มาตรา 215 ถึงมาตรา 216 ความผิดฐานก่อการจลาจล
 มาตรา 217 ถึงมาตรา 226 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน
 มาตรา 294 ความผิดฐานเข้าร่วมในการซุกซ่อนต่อผู้
 มาตรา 295 มาตรา 299 ความผิดต่อร่างกาย
 มาตรา 284 มาตรา 309 ถึงมาตรา 320 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง
 มาตรา 334 มาตรา 335 และมาตรา 349 ความผิดฐานลักทรัพย์และ โกงเจ้าหนี้
 มาตรา 336 มาตรา 339 และมาตรา 340 ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้น

ทรัพย์

มาตรา 337 และมาตรา 338 ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์และริดเอาทรัพย์
 มาตรา 362 ถึงมาตรา 35 ความผิดฐานบุกรุก
 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามความผิดที่บัญญัติไว้และให้เพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่ง
 สำหรับมาตรา 50 นี้ เป็นบทเพิ่มโทษเฉพาะทหารที่มีหน้าที่เป็นยามรักษาการณ์
 หรือยามประจำหน้าที่และได้กระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตราต่าง ๆ
 ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่และมีศาสตราวุธของหลวงประจำตัว ทหารผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษ
 เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสำหรับความผิดนั้น ๆ

เมื่อความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 20, 22, 27
 (2 หรือ 3), 29 (2 หรือ 3), 32, 33, 36 (2หรือ3), 37, 38 (2หรือ3), 39, 41, 42 (2หรือ3), 43 (2หรือ3),
 46 (2หรือ3) หรือมาตรา 47 หากได้กระทำความผิดด้วยความประสงค์ที่จะให้สมรรถภาพของหน่วยทหาร
 เสื่อมทรามลงให้เพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดดังนี้

ถ้าโทษขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตให้เพิ่มโทษขั้นสูงเป็น
 โทษประหารชีวิต

ทั้งนี้ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารที่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ใดทั้งทหารหรือบุคคลทั่วไป ย่อมอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 13 - 15, มาตรา 18 - 25, มาตรา 28, มาตรา 36 มาตรา 37, มาตรา 48 และ มาตรา 49 ด้วย

นอกจากนี้ หากทหารกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีโทษถึงประหารชีวิต ย่อมต้องถูกพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลทหาร และหากศาลทหารพิจารณาพิพากษาลงโทษประหารชีวิต จะต้องใช้วิธีการยิงให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6

2.7.5.2 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดโทษประหารชีวิตไว้นั้น มีดังต่อไปนี้

- (1) การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ มาตรา 107 และ 111
- (2) การประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ มาตรา 108 และ 111
- (3) การปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาตรา 109 และ 111
- (4) การประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นอันตรายต่อพระชนม์หรือชีวิต มาตรา 110 และ 111
- (5) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร หรือ ความผิดฐานเป็นกบฏ มาตรา 113
- (6) การกระทำเพื่อให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือทั้งหมดตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ มาตรา 119, 128 และ 129
- (7) คนไทยกระทำการรบต่อประเทศ หรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ มาตรา 121, 128 และ 129
- (8) การกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นการอุปการะแก่การดำเนินรบหรือ การเตรียมการรบของข้าศึก เช่น ทำให้ป้อม สนามบินยุทธภัณฑ์ใช้การไม่ได้หรือตกไปอยู่ในเงื้อมมือข้าศึก หรือยุยงให้ทหารไม่กระทำการตามหน้าที่ เป็นต้น มาตรา 122, 128 และ 129
- (9) การกระทำใด ๆ เพื่อให้รัฐต่างประเทศล่วงรู้และได้ประโยชน์ ซึ่งข้อความเอกสารอันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ มาตรา 124, 128 และ 129
- (10) การกระทำด้วยประการใดๆ ให้เกิดเหตุร้ายขึ้นแก่ประเทศจากภายนอก มาตรา 127, 128 และ 129
- (11) การฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือผู้แทนรัฐต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก

มาตรา 132

(12) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย มาตรา 135/1

(13) เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจหรือจู่ใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนหรือผู้อื่น มาตรา 148

(14) เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบ

เพื่อกระทำการหรือ ไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ มาตรา 149

(15) เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบ

เพื่อกระทำการหรือ ไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ มาตรา 201

(16) เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ประโยชน์หรือทรัพย์สินซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น มาตรา 202

(17) การวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เช่น โรงเรือนที่คนอยู่อาศัย สถานีรถไฟ หรือ ท่าอากาศยาน เป็นต้น มาตรา 218

(18) การกระทำให้เกิดเพลิงไหม้ แม้เป็นของตนเองเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด มาตรา 220

(19) การกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด มาตรา 222

(20) การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือกระทำให้เกิดระเบิดเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 224

(21) การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 277 ทวิ

(22) การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือ โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมทโรม จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 277 ศรี (1)

(23) การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปีหรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือ โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมทโรม จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายมาตรา 277 ตริ (2)

(24) การกระทำอนาจารผู้อื่น โดยขู่เข็ญหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตามจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 280

(25) การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารแก่เด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น มาตรา 283, 285

(26) การฆ่าผู้อื่น มาตรา 288

(27) การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนัก ขึ้น เช่น การฆ่าบุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น มาตรา 289

(28) การหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือการเอาคนลงเป็นทาส เพื่อซื้อขาย จำหน่าย รับ ไม่ว่าจะนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 312 ทวิ

(29) การลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่ มาตรา 313 และ 314

(30) การชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 339

(31) การชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่ สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 339 ทวิ

(32) การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 340

(33) การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 340 ทวิ

2.7.5.3 ความผิดตามกฎหมายอื่น ที่กำหนดโทษประหารชีวิตไว้นั้น มีดังต่อไปนี้

ก. พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

(1) การหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี มาตรา 12

ข. พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

(1) การใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดใน กฎกระทรวงที่อนุญาตให้ออกได้ นำไปใช้ในการกระทำผิด ได้แก่ ข่มขู่ผู้อื่น เรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ มาตรา 78

ค. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

(1) การผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่าย มาตรา 65

(2) ผู้ใดจำหน่ายหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษใน ประเภท 1 โดยมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป มาตรา 66

(3) การใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้ายใช้อำนาจครอบงำผิดคลอง ธรรม หรือใช้วิธีข่มขู่ใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอิน โดยเป็นการกระทำต่อผู้หญิง หรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นทารกกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา มาตรา 93

ความคิดทั้ง 55 มาตรานี้ มีโทษสูงสุด คือ ประหารชีวิต ซึ่งจะสังเกตได้ว่าล้วนแต่ เป็นฐานความผิดที่มีความอุกฉกรรจ์ร้ายแรง และเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสมควรกำจัด ผู้กระทำความผิดให้ออกไปเสียจากสังคมส่วนรวม แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้จะมีโทษสูงสุด คือ การ ประหารชีวิตและมีผู้ถูกศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตก็ตาม แต่การบังคับโทษตามคำพิพากษาของ ศาลยุติธรรมทั่วไปยังคงใช้วิธีประหารชีวิตด้วยฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย คงมีแต่ศาลทหารเท่านั้นที่ จะบังคับโทษประหารชีวิตด้วยวิธียิงให้ตาย ซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบถึงวิธีการประหารชีวิตทั้งสองวิธี

2.8 บทบาทของทหารกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

2.8.1 บทบาทของทหารในการป้องกันประเทศ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 52 วางหลักไว้ว่า รัฐต้อง พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความ สงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการ ข้าราชการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีกำลังทหารสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ด้วย

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐมีกำลังทหารในการพิทักษ์รักษาเอกราชและอธิปไตย ดำรงไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งประเทศไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการปกครองอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติมาโดยตลอด และใช้กำลังทหารสำหรับป้องกันประเทศชาติจากการรุกรานของข้าศึกศัตรู การสงครามสมัยก่อนมีความโหดเหี้ยมมากใช้อาวุธฆ่าฟันกันในระยะประชิด การสงครามในอดีตการรบราฆ่าฟันในการทหารถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าในยุคสมัยปัจจุบัน รวมถึงการณรงค์ต่อต้านสงครามและองค์กรสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ยังไม่ถูกกล่าวถึงเท่าใดนัก แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ได้มีการกล่าวอ้างว่ามีการนำเชลยศึกไปทำการทดลองทางการแพทย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เพื่อทดลองความรู้ทางการแพทย์ อันทำให้เกิดการณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นมา ทำให้สถานการณ์โลกในปัจจุบันการเกิดสงครามใหญ่ ๆ มีความเป็นไปได้น้อย ส่วนมากเป็นภัยก่อการร้าย รัฐธรรมนูญจึงวางหลักให้กำลังทหารมีไว้เพื่อพัฒนาประเทศในยามสงบด้วย

พระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 หมวดเรื่องการจัดระเบียบการปฏิบัติราชการทหาร มาตรา 34 ได้วางหลักไว้ว่า

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อการรบ หรือการสงคราม การปราบปราม การกบฏ หรือเมื่อได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจกำหนดหน่วยงานแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางทหารและกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารได้ตามความเหมาะสมแก่การปฏิบัติภารกิจ

จากบทบัญญัติตามมาตรานี้ กระทรวงกลาโหมมีบทบาทและหน้าที่ในภาวะสงคราม การปราบปราม การกบฏ รวมถึงเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกด้วย กำลังทหารซึ่งสังกัดในกระทรวงกลาโหมจึงมีบทบาทในทุกด้านเมื่อประเทศอยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ ดังนั้น หากประเทศตกอยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ การปกครองบังคับบัญชากำลังทหาร ให้อยู่ในระเบียบวินัยในการศึกจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ ความสงบสุขของประชาชนและความอยู่รอดของประเทศชาติเป็นสำคัญ ทหาร จึงต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

ข้อมูลจากกองทัพบกซึ่งสังกัดอยู่ในกองบัญชาการกองทัพไทย ได้ทำการส่งกำลังพลไปเข้าร่วมปฏิบัติการซ้อมรบกับกองทัพของประเทศต่าง ๆ เช่น การซ้อมรบภายใต้รหัสปฏิบัติการ “Lightning Force Exercise 2019” ร่วมกับกองกำลังทหารบกภาคพื้นแปซิฟิกของกองทัพสหรัฐอเมริกา ณ เกาะฮาวาย หรือจัดตั้งหน่วย “Thai Horizontal Military Engineering Company” จำนวน 1 กองร้อย ไปปฏิบัติการฝึกในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติร่วมกับกองกำลังทหารนานาชาติ ณ สาธารณรัฐชูดาน ซึ่งจะจบภารกิจในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2563 เป็นต้น ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางทหาร นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ภายในประเทศซึ่งต้องดำรงไว้ด้วยวินัยทหารในการบังคับบัญชา

ประเทศไทย มีทหารประจำการประมาณ 1,000,000 นาย⁷² แบ่งออกเป็น 3 เหล่าทัพ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ โดยทั้ง 3 เหล่าทัพขึ้นตรงต่อกองบัญชาการกองทัพไทย ส่วนกองบัญชาการกองทัพไทยขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหมอีกต่อหนึ่ง กองทัพไทยนับว่ามีความทันสมัยมาก เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากกองทัพไทยมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ครบถ้วนและทันสมัย

แต่ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก อาจประสบภาวะไม่ปกติ อันนำมาซึ่งภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทยได้เสมอ แต่การเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามยังมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งกองทัพไทยยังคงต้องมีความพร้อมตลอดเวลาและทุกสถานการณ์เช่นเดียวกัน ซึ่งหากมีสถานการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้น สาททหารในเวลาไม่ปกติย่อมต้องถูกกำหนดขึ้นเช่นเดียวกัน

2.8.2 การประหารชีวิตในสถานการณ์ไม่ปกติ

ในสถานการณ์ไม่ปกติ ทหารจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติการกิจในห้วงเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความกดดันในด้านต่าง ๆ ทั้งจากข้าศึกศัตรู สถานการณ์การรบ หรือด้านจิตใจ และในสถานการณ์ไม่ปกตินั้น สาททหารหรือศาลพลเรือนอาจมีสถานะเป็นสาททหารในเวลาไม่ปกติได้ ตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร หากมีทหารกระทำความผิดหรือพลเรือนผู้ใดกระทำความผิดและถูกพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้ประหารชีวิตย่อมต้องกระทำด้วยความเด็ดขาด ด้วยวิธีการที่มีความรวดเร็ว เพื่อลดภาระในการดูแลและเพื่อสามารถปฏิบัติการกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติมากที่สุด ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ให้ใช้วิธีการยิงให้ตาย แต่ทั้งนี้ วิธีการประหารชีวิตของศาลยุติธรรมในสถานการณ์ปกติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ให้ใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับบุคคลพลเรือนที่ถูกพิพากษาประหารชีวิตโดยศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ ทำให้บุคคลพลเรือนที่ถูกพิพากษาคัดสินประหารชีวิตต้องใช้วิธีการยิงให้ตายเช่นเดียวกับทหาร

เมื่อพิจารณาถึงภารกิจของทหารในสถานการณ์ไม่ปกติ ซึ่งมีหลากหลายภารกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตามภูมิประเทศทางบก ทางอากาศ และในน่านน้ำ ซึ่งการจัดตั้งศาลทหารในเวลาไม่ปกติสามารถจัดตั้งได้ตามพระธรรมนูญศาลทหาร ทั้งนี้ บางภารกิจที่หน่วยทหารต้องปฏิบัติ นั้นอาจมีระยะเวลายาวนาน การปกครองบังคับบัญชาทหารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ หรือบางภารกิจต้องปฏิบัติในพื้นที่ทุรกันดารหรือทำการรบในต่างประเทศ หรือเรือรบทำการลาดตระเวนรบในน่านน้ำที่ห่างไกลจากอาณาเขตประเทศไทย หากมีผู้ใดกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์เกิดขึ้น และ

⁷² กรมยุทธศึกษาทหารบก. นิตยสารยุทธโศภ ฉบับ ก.ค. - ก.ย.60. กรุงเทพฯ : กรมยุทธศึกษาทหารบก. หน้า 17.

การนำตัวผู้กระทำความผิดกลับมาพิจารณาพิพากษาคดีในศาลทหารที่อยู่ในที่ตั้งปกติไม่ได้ ย่อมต้องพิพากษาคดีตามศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่จัดตั้งขึ้นในที่นั้น ทำให้การใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงนั้นจึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการประหารชีวิตในสถานการณ์ที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นดังกล่าว

บทที่ 3

ศึกษาประเด็นปัญหาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหาร

3.1.1 พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการประหารชีวิต

3.1.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลายเพื่อจุดหมายปลายทางที่ว่าเอกชนทุกคนและองค์การโดยการรำลึกถึงปฏิญญานี้เป็นเนื่องนิจ ในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติตามโดยสากลและอย่างเป็นผลจริงจัง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยตนเองและในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้น ๆ โดยปฏิญญาสากลข้อ ข้อ 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษย์หรือต่ำช้าไม่ได้ ข้อ 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการด่าลงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว¹

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติลำดับที่ 55 โดยเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) และได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้วจำนวน 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ทำให้เกิดพันธะผูกพันในการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีรวมไปถึงข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลก ประกอบกับได้มีการนำสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสันติสัญญาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2550 เพื่อให้มีผลบังคับใช้ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในชาติ² สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹ กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. . หน้า 209.

² กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. (2557). บทสรุปทางวิชาการ แนวทางความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 10.

พ.ศ. 2560 ได้มีการนำสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสนธิสัญญาดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 4

สำหรับ พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับโทษประหาร มีปรากฏในพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right - ICCPR) และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2532 ทำให้มีผลบังคับใช้ในระดับโลก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และพัฒนาสิทธิมนุษยชนที่ก้าวหน้า แต่ได้อนุญาตให้รัฐภาคีสามารถใช้โทษประหารได้ในภาวะสงครามในกรณีที่มีการประกาศข้อสงวนไว้ในช่วงที่ให้สัตยาบันหรือให้ภาคยานุวัติต่อพิธีสารรัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองสามารถเข้าเป็นภาคีของพิธีสารได้

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ได้มีมติให้ทำการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยประเทศไทย เป็น 1 ใน 48 ประเทศแรกที่ออกเสียงสนับสนุนปฏิญญานี้ และยึดถือเป็นเอกสารหลักในด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก โดยเฉพาะการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งปฏิญญานี้ถือว่าการประหารชีวิต ผู้กระทำความผิดเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตของมนุษย์

3.1.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Convention on Civil and Political Right : 1966) ว่าด้วยการลงโทษประหารชีวิต ตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้นการยอมรับในศักดิ์ศรี แต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมนุษยชาติเป็นรากฐานของเสรีภาพความยุติธรรมและสันติภาพในโลกยอมรับว่า สิทธิเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ยอมรับว่าตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อุคมการณ์ที่ว่าเสรีชนอุปโลกเสรีภาพทางการเมืองและเสรีภาพทางการเมืองและโดยปราศจากความกลัวและความต้อองการนั้น สามารถสัมฤทธิ์ผลหากมีการสร้างสภาวะซึ่งทุกคนจะอุปโลกสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองรวมทั้งสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมพิจารณาถึงพันธกรณีแห่งรัฐภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติที่จะส่งเสริมการเคารพและการยอมรับโดยสากลต่อสิทธิและเสรีภาพมนุษยชน³ โดยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 (ค.ศ.1966) ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองกติกานี้ และเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ประเทศไทยได้เข้าเป็น ภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 โดยมีกติกาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิต คือ

³ กุลพล พลวัน. อ่างแล้ว. หน้า 219.

ข้อ 6 (1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด

ข้อ 7 บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้

โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองฉบับดังกล่าว บัญญัติรับรองสิทธิในการมีชีวิต และการที่จะไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า อันเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยฉบับปัจจุบัน ที่บัญญัติถึงเรื่องการทรมาน ทารุณกรรม และการกระทำที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ ทั้งนี้ กติการดังกล่าวนอกจากคุ้มครองประชาชนพลเมืองทั่วไปแล้ว ยังหมายรวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ได้รับโทษตามกฎหมายด้วย

จากปฎิญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ที่มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยนั้น สำหรับ สภาพทางสังคม และสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง อาชญากรรมที่มีผลต่อการทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต อาชญากรรมที่เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐ ในการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้ายแรงยังคงเกิดขึ้นอยู่ในประเทศไทย ทำให้ยังไม่มีกรยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต โดยจะพิจารณาตัดสินโทษประหารชีวิต สำหรับอาชญากรรมที่มีความร้ายแรง ตามกฎหมายที่มีในขณะกระทำความผิด ซึ่งโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย อันเป็นวิธีการประหารที่เปลี่ยนจากการยิงให้ตาย ซึ่งทำให้ผู้ถูกประหารด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษได้รับความทรมาน ทารุณกรรม และโหดร้ายไร้มนุษยธรรม น้อยกว่าวิธีการยิงให้ตาย

3.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 4 บัญญัติว่า

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรานี้ รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นถึงความเสมอภาคกันของปวงชนชาวไทย โดยคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะยากดีมีจน สูงต่ำดำขาว ชาวบ้านหรือเศรษฐี โดยทุกคนจะมีสิทธิ เสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญนี้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

มาตรา 8 บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย”

มาตรานี้ พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นจอมทัพไทย ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารทุกคน สำหรับสังคมไทยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมุติเทพ ทรงอยู่เหนือเกล้าชาวไทยทุกคน ไม่

เฉพาะแต่ทหารเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงปวงชนชาวไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย นับตั้งแต่อดีตสมัยก่อนยุคสุโขทัย จวบจนถึงปัจจุบัน สังกมไทยปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข พระมหากษัตริย์ทรงออกศึกด้วยพระองค์เอง เพื่อปกป้องอาณาประชาราษฎร์และอาณาจักรที่ตนเองปกครองอยู่ ทั้งนี้ เพื่ออำนาจเหนือดินแดนแห่งนั้น การบัญชาการรบและการออกศึก รวมถึงกฎอาญาศึกต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น ปัจจุบันแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่พระมหากษัตริย์ ยังทรงเป็นจอมทัพไทยและเป็นผู้บังคับบัญชาของทหารทุกคน

มาตรา 27 บัญญัติว่า

บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรานี้ รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ของปวงชนชาวไทยทุกคนในการที่จะทำการใด ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย รวมถึงบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีสิทธิ เสรีภาพและการได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกันกับปวงชนชาวไทย ยกเว้นที่จำกัดไว้ในกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ การเมืองสมรรถภาพวินัยหรือจริยธรรม การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง จะกระทำมิได้โดย

มาตรา 28 บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพใน ชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มาตรานี้ รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นคุ้มครองต่อสิทธิ เสรีภาพในชีวิต และร่างกายปวงชนชาวไทยทุกคน การปฏิบัติต่อบุคคลต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และจะกระทำวิธีการใด ๆ อันเป็นการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรมไม่ได้

มาตรา 50 (1) (2) (3) และ (5) บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติศาสนาพระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ป้องกันประเทศพิทักษ์รักษาเกียรติภูมิผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

...

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรานี้ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล ซึ่งมีหน้าที่รักษา ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นเดิม ประชาธิปไตยแบบอื่นไม่สามารถมีได้ในประเทศไทย และบุคคลมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศ ปฏิบัติตามกฎหมายและมีหน้าที่รับราชการทหารด้วย ซึ่งโดยหลักแล้วหมายความถึงทหารและประชาชนทั่วไป

มาตรา 179 บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ”

มาตรานี้ กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจ ในการพระราชทานอภัยโทษแก่บุคคลผู้ถูกลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษนั้น มีมาตั้งแต่สมัยอดีต ยกตัวอย่าง กรณีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงพระราชทานอภัยโทษแก่แม่ทัพนายกองที่ตามเสด็จพระองค์และพระเอกาทศรถ ซึ่งเป็นพระราชอนุชาไม่ทัน ทำให้พระองค์และพระเอกาทศรถตกอยู่ในวงล้อมของข้าศึก ต่อเมื่อรบพุ่งจนมีชัยแล้วจึงกลับมาชำระความ แต่ฯชัยสมเด็จพระพนรัตน์ ทรงขอให้ไว้ชีวิตแม่ทัพนายกองทั้งหลาย โดยยกเหตุแห่งความมีบุญญาธิการและความเก่งกล้าสามารถของพระองค์ที่มีชัยชนะต่อข้าศึก ซึ่งพระองค์ได้อภัยโทษให้แม่ทัพนายกองเหล่านั้น

ในสมัยปัจจุบัน อำนาจในการพระราชทานอภัยโทษยังคงไว้สำหรับพระมหากษัตริย์เช่นเดิม และจะมีการพระราชทานอภัยโทษตามโอกาสอันเป็นมงคลต่าง ๆ เช่น เนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นต้น

มาตรา 188 บัญญัติว่า

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็วเป็นธรรมและปราศจากอคติทั้งปวง

มาตรานี้ การพิจารณาพิพากษาคดีใด ๆ ศาลมีอำนาจกระทำภายใต้กรอบของกฎหมายและมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งกระทำภายในพระปรมาภิไธยแห่งองค์พระมหากษัตริย์

มาตรา 199 บัญญัติว่า

ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่นทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งวิธีพิจารณาคดีและการดำเนินงานของศาลทหารตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

มาตรานี้ ศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาใด ๆ ที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร และคดีอื่น ๆ ที่ศาลทหารมีอำนาจพิจารณา รวมทั้งการแต่งตั้งตุลาการศาลทหาร หรือให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้กระทำตามที่บัญญัติไว้กฎหมาย ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลยุติธรรม

จากการที่ได้ศึกษาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าบุคคลย่อมมีความเสมอกันในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงทหาร ก็มีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ยกเว้นที่จำกัดไว้ในกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม และกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ โดยมีเจตนารมณ์ ที่จะให้บุคคลมีความเท่าเทียมกันในกฎหมาย และมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึง ไม่มีความมุ่งหมายให้บุคคลใดภายใต้รัฐธรรมนูญได้รับการทรมาน ทารุณกรรมหรือได้รับการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมแต่ประการใด

ในช่วง 20 ปีสุดท้ายของสังคมไทย รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้พัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในเรื่องโทษประหารชีวิตไว้อย่างน่าสนใจโดย รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 31บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

จะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กล่าวถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึงการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรม จะกระทำต่อบุคคลใด ๆ ไม่ได้เลย ทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่การลงโทษประหารชีวิต ตามที่กฎหมายบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกประหารชีวิต ตามกฎหมายบัญญัติ ซึ่งยังคงใช้วิธีการยิงให้ตาย โดยไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรม

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึงการประหารชีวิต ตามมาตรา 32 ดังบัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำไม่ได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กล่าวถึงการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมแต่อย่างใด แต่ยังมีข้อความที่เลือกให้กฎหมายที่มีโทษประหารและรับรองคำพิพากษาของศาลไว้โดยการปรับเปลี่ยนถ้อยคำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติไว้ตามความในมาตรา 28

บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำอันใดกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ได้ตัดข้อความที่เป็นข้อยกเว้นตามข้อความที่ปรากฏใน

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ออกไป อันแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายที่การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้โดยไม่มีข้อยกเว้นอีกต่อไป

3.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 17 “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้น ศาลทหาร เป็นองค์กรตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 188 และมาตรา 199 โดยศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ซึ่งอำนาจพิจารณาพิพากษาดังกล่าว อยู่ในบทบัญญัติพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13, 14 และ 16 กล่าวคือ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร และกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญาและมีอำนาจพิจารณาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายอื่นในทางอาญา เช่นประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16 ซึ่งศาลทหารพิจารณาตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ในขณะที่กระทำความผิด ไม่ใช่ในขณะที่ฟ้องคดีโดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายเป็นใคร ทั้งนี้ผู้เสียหายจะเป็นทหารหรือพลเรือนก็ไม่ใช่อำนาจสำคัญ

(2) คดีนั้นต้องไม่ใช่คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 14 ที่ได้กำหนดให้คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 15

จะเห็นได้ว่า นอกจากศาลทหารจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแล้ว ศาลทหารยังมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าจะเป็ทหารหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือบุคคลทั่วไป หากกระทำการละเมิดอำนาจศาลทหารตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30-33) แล้ว ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลทหารนั้นได้

เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญา กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร หรือประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาให้ลงอาชญาประหารชีวิต จะต้องประหารชีวิตโดยวิธีการเอาไปยิงเสียให้ตายจะประหารชีวิตโดยวิธีอื่นไม่ได้

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ที่ได้กำหนดวิธีการประหารชีวิตให้ใช้วิธีการยิงเสียชีวิต ซึ่งในทางปฏิบัติจะใช้ปืนยิง หรือที่เรียกกันว่ายิงเป้า โดยก่อนวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ศาลทหาร และศาลยุติธรรมและใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงให้ตายเหมือนกัน ถึงแม้ต่อมาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิต จากการเอาไปยิงเสียชีวิตเป็นให้ดำเนินการฉีดยาหรือสารพิษให้ตายตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 มาตรา 4 โดยมีแนวคิด ตามหนังสือ มท. 0901/พิเศษ y เรื่องการประหารชีวิตโดยการฉีดยาพิษ ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2542 โดยสำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา โดยให้หลักการและเหตุผล ดังนี้

ปัญหาอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้น โหดเหี้ยมในการกระทำมากขึ้นส่งผลให้สังคมเรียกร้องให้มีการจัดการกับผู้กระทำผิดให้สาสมกับความผิดมิให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป โดยเรียกร้องให้มีโทษประหารชีวิต และการดำเนินการประหารชีวิตอย่างจริงจัง ดังนั้น การยกเลิกโทษประหารชีวิตในปัจจุบันจึงยังไม่อาจทำได้ แต่ทุกครั้งที่มีการประหารชีวิตเกิดขึ้นก็จะมีเสียงคัดค้านและเรียกร้องจากฝ่ายสิทธิมนุษยชนและองค์กรศาสนาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศในการที่จัดให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเสียเพราะเป็นการลงโทษที่ทารุณ โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม โดยเฉพาะวิธีการลงโทษประหารโดยการยิงเป้า เพราะดูเป็นการลงโทษที่ทารุณ โหดเหี้ยม เนื่องจากการประหารชีวิตโดยการยิงเป้าจะทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตได้รับการลงโทษที่เป็นการทารุณโหดร้าย เพราะนักโทษอาจไม่ตายในทันทีที่ถูกประหารจะร้องเสียงโหยหวนบางครั้งต้องมีการยิงซ้ำ อันเป็นการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมที่รัฐจะพึงปฏิบัติต่อพลเมือง ถึงแม้จะเป็นผู้กระทำผิด การเปลี่ยนมาใช้การฉีดยาพิษในการประหารนั้นเป็นการประหารที่ไม่ก่อให้เกิดสภาพที่ไม่น่าดู นอกจากนี้ยังเป็น การตายในทันทีและผู้ถูกประหารไม่ได้รับการทรมาน จึงเป็นการตายที่ไม่ทารุณ โหดร้ายและเสียค่าใช้จ่ายในการประหารในแต่ละครั้งต่ำอีกด้วย

จากนั้น ได้มีหนังสือกองนิติการกลุ่มงานกฎหมายและระเบียบ เรื่อง การขอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตเป็นวิธีการฉีดยาพิษ ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2543 เพื่อขออนุมัติเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิต

และมีประกาศ กรมราชทัณฑ์เรื่องการกำหนดชนิดประเภทและปริมาณของยาหรือสารพิษที่ใช้ในการประหารชีวิตนักโทษลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เปลี่ยนมาใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษแทนการยิงให้ตาย

จากนั้น ได้มีหนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ 0706/1351 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2548 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับโทษนักโทษเด็ดขาดประหารชีวิต ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน สถานกักกันและสถานกักขัง โดยยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 181/2548 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2478 เรื่องระเบียบการประหารชีวิตนักโทษ โดยกรมราชทัณฑ์ ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับโทษนักโทษประหารชีวิตตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546 เพื่อให้เรือนจำทัณฑสถานได้ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ไม่ได้แก้ไขให้สอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญา ทำให้การประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารยังคงต้องใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียชีวิตเช่นเดิมและไม่สามารถใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ได้เนื่องจากวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร และกำหนดวิธีการประหารชีวิตไว้โดยเฉพาะแล้ว ประกอบกับศาลทหารและศาลยุติธรรมเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเหมือนกันซึ่งมีอำนาจในการดำเนินการพิจารณาพิพากษาคืออาญาตามกฎหมาย บัญญัติ และกระทำในพระปรมาภิไธย แห่งองค์พระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน

ดังนั้น การประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารต้องใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เท่านั้นจะประหารชีวิตโดยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ไม่ได้ โดยใช้บังคับทั้งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร และประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาด้วยเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาทหารบัญญัติวิธีการประหารชีวิตไว้เป็นอย่างอื่นหรือมีการกำหนดวิธีการประหารชีวิตไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ดังความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 จึงไม่สามารถนำวิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 มาใช้บังคับได้

3.1.4 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร⁴

มาตรา 6 “ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาชญาประหารชีวิต ท่านให้อาไปยิงเสียชีวิต”

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ร.ศ. 131 มาตรา 6 เดิมได้บัญญัติไว้ว่า

⁴ กรมพระธรรมนูญ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2552). คู่มือกฎหมายกรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม. หน้า 369.

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารบก หรือศาลทหารเรือให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้อោมันไปยิงเสียให้ตายหรือตัดศีรษะ สุดแล้วแต่ศาลจะสั่งในคำพิพากษา” ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2477 โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 6 ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้อោมันไปยิงเสียให้ตาย” และได้ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยใช้บังคับแก่จำเลยทุกคนที่ต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ประหารชีวิตด้วยการยิง ซึ่งเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ก็มีบัญญัติทำนองเดียวกันนี้ แต่ต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546 มาตรา 4 โดยเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิต จากการดำเนินการด้วยการยิง ไปเป็นดำเนินการด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 สำหรับโทษประหารชีวิตในส่วนของประมวลกฎหมายทหาร ยังคงใช้หลักการเดิม คือ ให้อោมันไปยิงเสียให้ตาย โดยวิธีการตามที่มีการกำหนดล่าสุดความปรากฏตามข้อบังคับทหารว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 หมวด 17 ข้อ 114 – 120

สำหรับเหตุที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากกรณีพิพาทคดีของศาลทหาร มีทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ดังนั้น การบังคับตามคำพิพากษาจึงต้องปฏิบัติด้วยความเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อผลในการบังคับบัญชาทหาร แต่ทั้งนี้ บริบทต่าง ๆ ของประเทศไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยที่มีการออกบทบัญญัติในปี พ.ศ. 2477 มาก ทำให้วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายทหารที่ออกในยุคสมัยดังกล่าว ไม่เหมาะสมในการนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน และสมควรที่จะแก้ไขวิธีการประหารชีวิตตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร แม้จะไม่ได้มีการบังคับโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาเป็นระยะเวลาพอสมควร แต่หากมีกรณีที่ต้องมีการบังคับโทษแล้ว อาจเกิดปัญหาทางด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น หน่วยงานรับผิดชอบในการประหารชีวิต ซึ่งกระทรวงกลาโหมมอบให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบ ตามหนังสือ กรมพระธรรมนูญ (ฉบับ ธน. เลขรับที่ 5563/32) ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 แต่ปัจจุบันกระทรวงยุติธรรม ได้ออกระเบียบการประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษ ตามระเบียบระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546 ขึ้นมา แต่ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดวิธีการประหารชีวิตตามแนวทางที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หากมีกรณีที่ต้องประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารจริง จะทำให้การปฏิบัติเกิดความสับสนได้ แต่ทั้งนี้ ต้องยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของฝ่ายทหารเป็นสำคัญ ซึ่งอาจมีความล้าสมัยอยู่บ้างและอาจเกิดความสับสนในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ หากมีกรณีที่ต้องทำการประหารชีวิตนักโทษประหารด้วยวิธีการยิงให้ตายจริง

3.1.5 พระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. 2498⁵

การจัดแบ่งประเภทของศาลทหารและ การกำหนดเขตอำนาจศาลทหาร สำหรับการ จัดแบ่งประเภทของศาลทหารนั้นหากจัดแบ่งแยกตามสถานการณ์ แล้วสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- (1) ศาลในเวลาปกติ
- (2) ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ
- (3) ศาลอาญาศึก

และสามารถใช้หลักเกณฑ์การแบ่ง โดยถือเอาชั้นศาลเป็นหลัก จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- (ก) ศาลทหารที่มี 3 ชั้น ซึ่งสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ คือ ศาลทหารในเวลาปกติ
- (ข) ศาลทหารที่มีชั้นเดียว ซึ่งไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ คือ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึก

3.1.5.1 ศาลทหารในเวลาปกติ⁶

คือ ศาลทหารที่มีอยู่ในช่วงเวลาย่านเมืองสงบ ไม่มีศึกสงคราม อย่างเช่นในปัจจุบัน โดยศาลทหารในเวลาปกติที่จัดเป็นศาลชั้นต้นนั้น จำแนกได้เป็น 4 ประเภท ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 7 ซึ่งศาลทหารชั้นต้นที่ตั้งไว้แล้วโดยถาวร มีดังนี้

(1) ศาลทหารกรุงเทพ เป็นศาลที่มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่และไม่จำกัดชั้นยศของ จำเลยนายทหารชั้นนายพลที่กระทำความผิดจะถูกพิจารณา ณ ศาลทหารกรุงเทพ ตามมาตรา 22 ที่บัญญัติว่า “ศาลทหารกรุงเทพมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมายโดยไม่จำกัดยศของจำเลย”

(2) ศาลมณฑลทหาร จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต อำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558 โดยศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามระบุในมาตรา 4 และมีอำนาจ พิจารณาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า ปัจจุบันมีศาลมณฑลทหาร จำนวน 34 ศาล

(3) ศาลประจำหน่วยทหาร ซึ่งตามพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 7 (4) บัญญัติให้เป็นศาลชั้นต้นมีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นศาลทหารเฉพาะกิจ ไม่ใช่ศาลทหารที่มีลักษณะเป็นการถาวรดังเช่นศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ ศาลประจำหน่วย

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 339.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 341.

ทหาร จะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหน่วยทหารไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรหรือกำลังเดินทางไป เพื่อปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรซึ่งมีกำลังทหารไม่น้อยกว่า 1 กองพัน ตามมาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า

เมื่อหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่นอกราชอาณาจักรหรือกำลังเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรและมีกำลังทหารไม่น้อยกว่า 1 กองพันจะให้ตั้งศาลประจำหน่วยทหารนั้นก็ได้ กำลังทหารกองทัพใดมีจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าไม่น้อยกว่า 1 กองพันนั้นให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ทั้งนี้ การกำหนดว่ากองกำลังทหารอย่างไรถือว่าไม่น้อยกว่า 1 กองพัน ได้มีกำหนดไว้โดยข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดกำลังทหารเพื่อการตั้งศาลทหารประจำหน่วยทหาร พ.ศ. 2499 คือ

(ก) หน่วยทหารซึ่งอัตรากำลังได้จัดเป็นหน่วยตั้งแต่ 1 กองพัน ขึ้นไป

(ข) หน่วยทหารซึ่งอัตรากำลังได้จัดเป็นหน่วยตั้งแต่ 1 ฝูงบินขึ้นไป

(ค) หน่วยเรือของกองทัพเรือ

- เรือชั้น 1 ตั้งแต่ 1 ลำขึ้นไป

- หมู่เรือหรือหมวดเรือซึ่งมีจำนวนเรือตั้งแต่ 2 ลำขึ้นไป

กำลังทหารซึ่งมิได้จัดตั้งหน่วยข้างต้น เมื่อใดจัดเป็นหน่วยมีจำนวนทหารรวมกันไม่น้อยกว่า 500 คนและผู้บังคับบัญชาของหน่วยทหารนั้นมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น 1 ผู้บังคับฝูงบินหรือเทียบเท่า

ศาลประจำหน่วยทหารมีลักษณะพิเศษตรงที่ไม่จำกัดพื้นที่เขตอำนาจศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลในสังกัดหน่วยทหารนั้น ๆ เท่านั้น ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารอื่นๆที่กระทำในเขตพื้นที่ของศาลประจำหน่วยทหารเหมือนศาลทหารอื่น ๆ

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลประจำหน่วยทหาร เท่ากับศาลมณฑลทหาร กล่าวคือมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ทุกกฎหมาย แต่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่าต้องนำไปดำเนินคดีที่ศาลทหารกรุงเทพ

กรณีที่จะตั้งศาลประจำหน่วยทหารขึ้นได้นั้น ต้องพิจารณาถึงภารกิจที่ทหารจะต้องปฏิบัติเป็นภารกิจ ๆ อาทิเช่น มีการส่งกำลังทหารไปฝึกการรบนอกประเทศหรือจัดกำลังทหารเรือไปรับเรือรบซึ่งส่งต่อไว้ในอุตู่ต่อเรือต่างประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ ยังไม่เคยมีการจัดตั้งศาลประจำหน่วยทหาร

(4) ศาลทหารกลาง เปรียบได้กับศาลอุทธรณ์ของศาลยุติธรรม เป็นศาลทหารชั้นอุทธรณ์เพียงศาลเดียวมิได้แบ่งออกเป็นศาลประจำภาคอย่างเช่นศาลยุติธรรม มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

(5) ศาลทหารสูงสุด เปรียบได้กับศาลฎีกาของศาลยุติธรรมเป็นศาลทหารชั้นฎีกามีศาลเดียวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลทหารกลางซึ่งคดีที่ศาลทหารสูงสุดได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วเป็นอันถึงที่สุด

3.1.5.2 ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ⁷

มีลักษณะเป็นศาลทหารชั้นเดียวที่อุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้แต่ไม่ใช่เป็นศาลที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่ โดยที่การพิจารณาพิพากษาคดียังคงให้ศาลทหารชั้นต้นที่มีอยู่ตามปกติเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณา เพียงแต่ว่ากระบวนการพิจารณากระทำในรูปแบบของศาลทหารในเวลาไม่ปกติคดีของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ คือ คดีที่การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นในเวลาที่มีการรบ หรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก นอกจากนี้ องค์คณะตุลาการ อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดียังมีลักษณะเหมือนกับศาลทหารในเวลาปกติ เพราะกฎหมายให้นำบทบัญญัติของศาลทหารในเวลาปกติ มาใช้กับศาลทหารในเวลาไม่ปกติโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 38 และจำเลยในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ สามารถแต่งตั้งทนายเพื่อต่อสู้คดีได้ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 55 วรรคสอง

สำหรับข้อแตกต่างกันของศาลทหารในเวลาปกติกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติ คือ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 61 วรรคสอง

ดังนั้น ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ จึงเป็นศาลเดียวกัน หากแต่ความแตกต่างแห่งผลของคำพิพากษาเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกานั้นเกิดจากกาลเวลาและสถานที่ที่ความผิดได้เกิดขึ้น กล่าวคือ ถ้าความผิดเกิดขึ้นในเขตและในเวลาใช้กฎอัยการศึก ผลของคำพิพากษาดังกล่าวนั้นจะเด็ดขาดและอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ (คำพิพากษาศาลทหารสูงสุดที่ 10/2499)

ปัจจุบันยังมีเฉพาะอำเภอที่อยู่ตามแนวชายแดนที่ยังคงมีประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่บ้าง ถ้ามีการกระทำความผิดในพื้นที่อำเภอดังกล่าวก็ต้องถือว่าเป็นคดีของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

เนื่องจากการประกาศใช้กฎอัยการศึก มีผลทางกฎหมายที่ทำให้ศาลทหารในเวลาปกติ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก มีฐานะเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติด้วย ดังนั้น ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ จึงต้องเกี่ยวข้องกับกฎอัยการศึก กล่าวคือ ในส่วนของศาลพลเรือนถึงแม้จะอยู่ในเขตพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนก็ยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 344.

ตามปกติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎอัยการศึก ได้มีประกาศหรือมีคำสั่งให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษา เช่น คดีอาญาบางประเภทที่จะต้องถูกพิจารณาโดยศาลพลเรือน ก็ต้องนำคดีบางประเภทที่ได้ประกาศหรือมีคำสั่งนั้นมาพิจารณาโดยศาลทหารในเวลาไม่ปกติ เป็นต้น ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก มาตรา 7 กล่าวคือ จะต้องเป็นคดีความผิดประเภทที่ ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ซึ่งได้กำหนดเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับบุคคลผู้กระทำความผิด และกำหนดเฉพาะคดีเกี่ยวกับความผิดบางอย่างไว้ นอกเหนือจากกรณีดังกล่าวแล้ว ถ้าคดีอาญาใดที่เกิดขึ้นในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก เป็นคดีที่มีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ และเมื่อเลิกใช้กฎอัยการศึก ให้ศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังคงค้างอยู่ในศาล หรือคดีอาญาที่ยังมิได้ฟ้องร้อง ในระหว่างเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้นด้วย (พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 36 ประกอบพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก มาตรา 7 ตรี)

สำหรับคดีที่ยังคงค้างพิจารณา เมื่อหมดสภาพการณัรบ หรือสถานะสงคราม หรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ยังคงค้างอยู่ในศาล หรือคดีที่ยังมิได้ฟ้อง แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดี หรือส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารแห่งอื่นได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 36 วรรคสอง

นอกจากนี้ ในเวลาไม่ปกติ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหาร ตามความในมาตรา 30 ยังมีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาพลเรือนเป็นตุลาการศาลทหาร และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ จำศาลพลเรือน หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมให้เป็น อัยการและจำศาลทหารได้ด้วย ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 37

จากสถานการณ์ของประเทศไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองหลายกลุ่มได้ทำการชุมนุมประท้วงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตลอดจนพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงเกิดสถานการณ์ความรุนแรงมีการใช้อาวุธสงครามทำร้ายประชาชน และสถานที่สำคัญอย่างกว้างขวาง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มจะทำให้เกิดเหตุการณ์จลาจล และความไม่สงบเรียบร้อยอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่อันกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ประกาศใช้

กฎอัยการศึกที่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 03.00น. เป็นต้นไป ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจศาลทหารในการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางอาญาบางประเภทรวม 4 ฉบับ ได้แก่

1. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้บรรดาคดีความผิดตามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร และในระหว่างที่ประกาศนี้ใช้บังคับอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา 107 – 112 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา 113 – 118 ยกเว้น ความผิดซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และความผิดตามประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 38/2557 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้บรรดาคดีความผิดที่อยู่ในอำนาจศาลทหารพิจารณาพิพากษาตามประกาศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 37/2557 และประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับอื่น ให้การกระทำหลายอย่างเกี่ยวโยงกัน แม้แต่ละอย่างจะเป็นความผิดได้ในตัวเอง และไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ให้อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณาพิพากษาคดี

3. คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้ผู้มีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะแต่การสงครามนำมาส่งมอบให้นายทะเบียนท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ให้ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ไม่ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้

4. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 50/2557 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2557 กำหนดให้คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดฐานมีหรือใช้อาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้แต่การสงครามที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ไม่ว่าจะมิข้อหาว่ากระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ที่กระทำตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา เป็นต้นไป เป็นคดีอยู่ในอำนาจศาลทหาร ยกเว้นความผิด ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 หรือตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และประกาศฉบับนี้ไม่มีผลกับการ

กระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ ศาลทหารในเวลาปกติมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามประกาศ ทั้ง 4 ฉบับ เฉพาะบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16 แต่เมื่อศาลทหารได้แปรสภาพเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติจากการประกาศกฎอัยการศึก รวมทั้ง ได้มีได้มีประกาศและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวข้างต้น ทำให้ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ความผิดต่อประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนที่ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ใด ทั้งบุคคลพลเรือนหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารต้องอยู่ภายใต้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารเท่านั้นและศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามประกาศและคำสั่งทั้ง 4 ฉบับดังกล่าว

รวมถึงในสภาวะสงคราม สถานการณ์การรบ หรือมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งหากผู้ใดกระทำความผิดและถูกศาลทหารในเวลาไม่ปกติพิจารณาพิพากษาให้ประหารชีวิต จะไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ และต้องใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เนื่องจากวิธีการยิงเป้าในสถานการณ์เช่นนั้นเป็นวิธีการที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก และมีค่าใช้จ่ายน้อย และหากยิงที่จุดสำคัญจะทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตเสียชีวิตด้วยความรวดเร็ว

3.1.5.3 ศาลอาญาศึก⁸

ศาลอาญาศึก ศาลอาญาศึกสามารถจัดตั้งได้ ต่อเมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ ซึ่งผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่า 1 กองพัน หรือเป็นผู้บัญชาในเรือรบป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารหรือผู้ทำการแทน สามารถแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกเพื่อพิจารณาคดีอาญาที่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารได้ ซึ่งศาลอาญาศึกเคยจัดตั้งขึ้นเมื่อครั้งประเทศไทย ส่งกองกำลังทหารไปร่วมรบที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลีและประเทศเวียดนาม แต่ไม่เคยมีการจัดตั้งขึ้นภายในประเทศ หากจะมีการจัดตั้งต้องมีการกำหนดพื้นที่ที่เป็นยุทธบริเวณ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้กำหนด โดยผ่านความเห็นชอบจากสภากลาโหม ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 มาตรา 23 อันจะส่งผลให้คดีอาญาทั้งหมดทั้งปวงที่เกิดขึ้นในยุทธบริเวณ ต้องถูกพิจารณาคดีในศาลอาญาศึก โดยไม่จำกัดบุคคล ดังนั้น หากมีการกำหนดยุทธบริเวณภายในประเทศ และมีการจัดตั้งศาลอาญาศึก จึงเป็นการตัดอำนาจของศาลพลเรือนโดยสิ้นเชิง

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 345.

อำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาญาศึก มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตอำนาจได้ทุกบทกฎหมาย และไม่จำกัดตัวบุคคล ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 42

การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาญาศึกให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาไม่ปกติมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 44 และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอาญาศึก ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์หรือฎีกา นอกจากนี้ แม้ว่าการพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ศาลอนุญาตให้แต่งตั้งทนายได้ แต่ในศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามแต่งตั้งทนาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 55 วรรคสี่

ศาลอาญาศึก จัดเป็นศาลทหารที่มีการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติด้วยเช่นกัน เนื่องจากจัดตั้งขึ้นเมื่อหน่วยทหารอยู่ในเรือรบหรือในยุทธบริเวณ ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นสถานการณ์ในภาวะสงคราม หรือเกิดการรบขึ้น และผู้ที่กระทำความผิดและถูกศาลอาญาศึกพิจารณาพิพากษาให้ประหารชีวิต จะไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ และต้องใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

3.1.5.4 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 14 นั้น มี 4 ประเภท คือ

(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน กรณีที่ทหารร่วมกระทำผิดกับพลเรือน หรือในกรณีที่จำเลยเป็นทหารและมีพรรคพวกที่ร่วมกระทำผิดด้วยกันแต่ยังจับตัวไม่ได้ซึ่งปรากฏว่าพรรคพวกที่ร่วมกระทำผิดด้วยกันนั้นเป็นทหารหรือพลเรือนจะต้องถูกพิจารณาในศาลพลเรือน กรณีนี้มุ่งพิจารณาที่ตัวบุคคลเป็นหลักว่าบุคคลที่กระทำผิดนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลทหารกระทำผิดด้วยกันหรือไม่ ถ้าหากกระทำผิดด้วยกันแล้ว คดีนั้นย่อมไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร คำว่า “กระทำผิดด้วยกัน” ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 14 (1)⁹ มีความหมายกว้างกว่าการร่วมกระทำผิดด้วยกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ทหารกับพลเรือนได้ร่วมกันกระทำความผิดเสมอไป โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า กรณีที่พลเรือนกับทหารวิวาททำร้ายกันตกเป็นจำเลยทั้งสองฝ่ายถือได้ว่า เป็นการกระทำผิดด้วยกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1648/2521 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1104/2513 (ป))

⁹ ภูมิ โชคเหมาะ. (2551). คำอธิบายกฎหมายทหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 239.

และวินิจฉัยวางหลักไว้อีกว่า ทหารและพลเรือนขับรถสวนทางกันด้วยความ ประมาทของทั้งสอง ฝ่ายทำให้รถเฉี่ยวและชนกันเป็นเหตุให้ผู้โดยสารในรถถึงแก่ความตาย ถือว่าเป็นเรื่อง ที่ “กระทำผิดด้วยกัน” ต้องดำเนินคดีในศาลพลเรือน

(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน คดีที่จะถือว่าเป็นคดีที่ เกี่ยวพันกันนั้นมีหลายกรณีแต่ยังไม่มีการชี้ชัดถึงความหมายของ “คดีที่เกี่ยวข้อง” ที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24 และมาตรา 25 เช่น นายคำประกอบกิจการรับ ซื่อของโจร ลิบเอกเขียวลักทรัพย์ของทางราชการไปขายให้นายคำเป็นประจำ หรือนายแดงทำ หนังสือเดินทางปลอมให้ลิบเอกเขียว ลิบเอกเขียวนำหนังสือเดินทางปลอมนั้น ไปใช้กรณีตาม ตัวอย่างหากอาศัยความหมายของ “คดีเกี่ยวพันกัน” ตามบทบัญญัติมาตรา 24 และมาตรา 25 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักในการพิจารณาแล้ว ก็จะถือว่าเป็นคดีที่ไม่อยู่ใน อำนาจศาลทหาร เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน โดยคดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจ ศาลทหารกับบุคคลที่มีใ้ได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน และคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ อยู่ใน อำนาจของศาลพลเรือนนี้มักจะเรียกกันว่า “คดีปะปน” เนื่องจากกฎหมายทหารในยุคแรกได้ ใช้ถ้อยคำดังกล่าว และใช้ติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากพระธรรมนูญศาลทหารบก ร.ศ. 126 มาตรา 62 บัญญัติว่า “เมื่อใดผู้ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารบกได้กระทำความผิดและมีผู้ที่ไม่ อยู่ในอำนาจศาลทหารบก ปะปนอยู่ด้วย เป็นผู้ต้นเหตุหรือพรรคพวกก็ดีให้คดีนั้นไปพิจารณาใน ศาลพลเรือน” หรือกรณีตามธรรมนูญศาลทหารเรือ ร.ศ. 127 มาตรา 55 ที่บัญญัติว่า “เมื่อใดผู้ที่อยู่ใน อำนาจศาลทหารเรือได้กระทำความผิด และผู้ที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือปะปนอยู่ด้วย เป็น ผู้ต้นเหตุหรือพรรคพวกก็ดี ให้คดีนั้นไปพิจารณาในศาลพลเรือน” ดังนั้น หากกล่าวถึงคดีปะปน จึง เป็นที่เข้าใจได้ว่าหมายถึงคดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลพลเรือนกระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน

(3) คดีที่ต้องดำเนิน ในศาลเยาวชนและครอบครัว การกระทำความผิดที่เป็นคดีที่ อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 โดยบุคคลที่ อยู่ในอำนาจของศาลทหารที่เข้าหลักเกณฑ์ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในศาลทหารได้ เพราะอายุยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์นั้น ปัจจุบันคงมีเฉพาะ นักเรียนทหารตามพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16(4) เท่านั้น เพราะบุคคลที่จะบรรจุเข้ารับราชการได้จะต้อง มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว ส่วนทหารกองประจำการซึ่งเข้ารับราชการ ตามพระราชบัญญัติรับ ราชการทหาร พ.ศ. 2497 ก็จะต้องมีอายุ 21 ปีบริบูรณ์จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะต้อง ถูกดำเนินคดีในศาล เยาวชนและครอบครัว นอกจากนักเรียนทหารแล้วบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 บริบูรณ์อาจมีได้ในกรณี

ที่เป็นชนชาติศัตรู อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่มีข้อหาว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้น ไม่จำกัดประเภทความผิดในทางอาญา ความผิดทางอาญาทุก บทกฎหมายที่เด็กหรือเยาวชนมีข้อหาว่ากระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวย่อมมีอำนาจ พิจารณา พิพากษาได้ทั้งสิ้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3666/2531) แม้ความผิดทางอาญานั้นตามปกติ อยู่ในอำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษที่จะพิจารณาพิพากษาคดีได้รวมทั้งไม่จำกัดอัตราโทษว่ามากน้อย เพียงใด และสถานใด แม้กฎหมายกำหนดอัตราโทษ ความผิดนั้นถึงจำคุกตลอดชีวิต หรือประหาร ชีวิต

(4) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร โดยคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่ อยู่ในอำนาจทหารมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ประการคือ

ก. ศาลทหารเป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งหมายความว่า ได้มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารแล้ว

ข. ศาลทหารส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นผู้วินิจฉัย ทั้งกรณีที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลทหารแล้ว และกรณีจะยื่นฟ้องต่อศาลทหาร คดีที่ศาล ทหารเห็นว่าเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารนั้นยังไม่ปรากฏว่าศาลทหารเคยวินิจฉัยไว้เท่าที่ ปรากฏมีแต่กรณีวินิจฉัยเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ฟ้องคดีไม่ได้วินิจฉัยถึงลักษณะของคดี แต่อย่างไรก็ตาม มีอยู่กรณีหนึ่งที่น่าจะเข้าหลักเกณฑ์นี้ได้ เนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ของคดีในประเภทที่ (1) (2) และ (3) ซึ่งได้แก่กรณีความผิดที่กระทำที่คาบเกี่ยวกันระหว่างที่เป็นบุคคลซึ่งไม่อยู่ในอำนาจศาล ทหาร ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว กรณีนี้ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ทหารกับพวกที่ยังหลบหนีอยู่ ร่วมกัน กระทำความผิด เมื่อไม่มีหลักฐานใดแสดงให้เห็นชัดว่าพวกที่หลบหนีอยู่นั้นเป็นบุคคลที่อยู่ใน อำนาจศาลทหาร คดีจึงอยู่ในอำนาจศาลพลเรือน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1105/2513 และ 191/2532) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทหารตามที่กล่าวมาข้างต้นให้ ดำเนินคดีในศาลพล เรือน ซึ่งหากเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ศาลทหารต้องนำจ่ายคดีเพื่อให้ไปดำเนินคดีใน ศาลพลเรือน ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ศาลพลเรือนได้สั่งประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏ ตามทาง พิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ศาลพลเรือนก็มีอำนาจพิจารณา พิพากษา ต่อไปได้ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 15 แต่ถ้าความปรากฏแก่ศาลพล เรือนตั้งแต่แรกว่าจำเลยหรือผู้ที่ถูกนำมาฝากขังเป็น บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ศาลพลเรือนจะ รับไว้พิจารณาพิพากษาไม่ได้(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 59/2520 และ 522/2522) ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ ว่า

แม้ในขณะที่กระทำความผิดจำเลยเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจ ศาลทหารแต่เมื่ออัยการ ทหารเห็นว่าเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารและส่งสำนวนการสอบสวนให้ พนักงานอัยการ พิจารณาดำเนินคดีความเห็นของอัยการทหารที่วินิจฉัยว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร เป็นที่สุด แม้

พนักงานอัยการจะมีความเห็นที่แตกต่างก็ไม่อาจส่งสำนวนการสอบสวนกลับคืนไปยังอัยการทหารอีกได้และในกรณีเช่นนี้ศาลพลเรือนจะปฏิเสธไม่ประทับฟ้องคดีดังกล่าวโดยเหตุว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารอีกไม่ได้” ดังนั้น แม้ว่าศาลพลเรือนจะเห็นว่ากรณีเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็จะไม่รับฟ้องโดยอ้างเหตุดังกล่าวไม่ได้ เนื่องจากหากศาลพลเรือนไม่รับฟ้องก็จะทำให้คดีนั้นไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2713/2543)

3.1.5.5 บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13 กำหนดให้ศาลทหาร มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด สังกัดโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีอำนาจในการพิจารณาคดีอย่างอื่นได้อีกตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติเพิ่มเติม ดังที่เคยมีปรากฏมาแล้ว เช่น ความผิดฐานกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

สำหรับอำนาจในการรับฟ้องคดีของศาลทหารแบ่งได้ดังนี้ ศาลมณฑลทหารจะรับฟ้องคดีที่จำเลยมีชั้นยศตั้งแต่ชั้นประทวนจนถึงชั้นยศสัญญาบัตรแต่ไม่เกินพันเอก ส่วนศาลทหารกรุงเทพจะรับฟ้องได้หมดทุกชั้นยศ นอกจากนี้ชั้นยศจำเลยมีผลต่อการแต่งตั้งองค์คณะตุลาการที่จะพิจารณาคดีด้วย โดยองค์คณะตุลาการที่จะแต่งตั้งนั้นอย่างน้อยต้องมีผู้ที่มียศเท่ากันหรือสูงกว่าจำเลยเพราะหากมีองค์คณะตุลาการที่มียศน้อยกว่าจำเลยแล้ว อาจเกิดการเกรงใจ หรือส่งผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดีได้

(1) บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาปกติ

กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ¹⁰

ก. กลุ่มบุคคลที่เป็นทหาร ได้แก่

นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำ ผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ ทหารกองเกิน คือ บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วและทหารกองหนุน คือ ทหารที่ปลดประจำการแล้ว แต่เมื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุน ได้เข้ารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเพื่อตรวจสอบการฝึกวิชาทหาร

¹⁰ สายัณห์ อรรถเกษม. (2546). “ศาลทหาร” วารสารพระธรรมนูญ ฉบับพิเศษ . หน้า 40 - 41.

หรือเพื่อทดลองความพร้อมในการระดมพล ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 36 วรรคแรก แล้ว ต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝ่ายทหารและต้องอยู่ในวินัยทหารด้วย และหากกระทำความผิดก็ถือว่าอยู่ในฐานะที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารเช่นกัน

ข. กลุ่มบุคคลที่เป็นนักเรียนทหาร ได้แก่

นักเรียนทหารที่กำหนดขึ้นโดยกระทรวงกลาโหม เช่น นักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ นักเรียนนายเรืออากาศ นักเรียนเตรียมทหาร นักศึกษาวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า นักเรียนนายสิบแผนที่ นักเรียนนายสิบ นักเรียนจำ นักเรียนจำอากาศ ซึ่งนักเรียนทหารเหล่านี้ เมื่อมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เมื่อใด ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 40 และให้นับเป็นทหารกองประจำการที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร เช่นเดียวกับทหารกองประจำการ จึงเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่หากมีการกระทำผิดในขณะที่ยังมีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ หรือหากมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องถูกดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว ก็ต้องถูกดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว แต่หากพ้นเกณฑ์อายุ ก็จะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร สำหรับนักเรียนช่างฝีมือทหาร นักเรียนพยาบาล นักเรียนช่างกรมอุทกหารเรือ และนักศึกษาวินาศทหาร ไม่ได้อยู่ในความหมายของนักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ค. กลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เป็นทหาร จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) บุคคลที่เป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือน และลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 16 (6)

พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร แบ่งได้ 7 ประเภท ดังนี้

ก. ข้าราชการกลาโหมพลเรือนคือบุคคลซึ่งเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 แต่ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งยศ หรือขาดคุณสมบัติในการแต่งตั้งยศ

ข. ข้าราชการพลเรือนกลาโหมคือบุคคลที่รับการบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการในกระทรวงกลาโหม ในตำแหน่งที่ไม่ใช่อัตราทหารและไม่มีชั้นยศ โดยบรรจุมาเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะทาง มี 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญและประเภทวิสามัญ ดังกำหนดไว้ในข้อบังคับทหารว่าด้วยกำหนดกำลังเจ้าหน้าที่ โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นสัญญาบัตร และชั้นต่ำกว่าสัญญาบัตร ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มาตรา 4

ค. ลูกจ้างประจำ คือ บุคคลที่รับการบรรจุเข้าสังกัดในราชการทหารตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยลูกจ้างประจำปี พ.ศ. 2528

ง. ลูกจ้างชั่วคราว คือ บุคคลที่รับการบรรจุมาทำงานในส่วนราชการของกระทรวงกลาโหมเป็นการชั่วคราว

จ. พนักงานราชการ คือ บุคคลประเภทที่ได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างของทางราชการ โดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของกระทรวงกลาโหม เพื่อเป็นพนักงานของรัฐ ในการปฏิบัติงานให้กับกระทรวงกลาโหม ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ข้อ 4.1

ฉ. อาสาสมัครทหารพราน หมายถึงบุคคลที่รับการบรรจุเข้ามาโดยได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าตอบแทนอาสาสมัครทหารพราน พ.ศ. 2527

ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึง ลูกจ้างชาวต่างชาติที่กองทัพบกกองทัพเรือหรือกองทัพอากาศจ้างเข้ามาในลักษณะสัญญาจ้างแรงงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ในการเป็นที่ปรึกษา หรือกำกับดูแลให้คำแนะนำ รวมถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหารจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ มีกรณีดังนี้คือ

1. กระทำผิดในหน้าที่ราชการทหารโดยไม่จำกัดพื้นที่ว่ากระทำความผิด ณ ที่ใด
2. กระทำผิดทางอาญาใดๆเฉพาะที่ได้ทำในบริเวณอาคารที่ตั้งหน่วยงานที่พักร้อนพักรับประจำในเรืออากาศยานหรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ทั้งนี้ โดยถือเอาเฉพาะคดีที่ได้กระทำความผิดตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอาญาทหารกำหนดซึ่งข้าราชการกลาโหมพลเรือน ข้าราชการพลเรือนกลาโหม ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และพนักงานราชการ เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เป็นงานของทางราชการทหาร และอยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาทหาร จึงถือได้ว่า บุคคลดังกล่าวมานี้เป็นบุคคลพลเรือนที่อยู่ในราชการทหาร

(2) บุคคลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น พยานผู้ซึ่งถูกศาลทหารออกหมายจับมาเพื่อเบิกความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 111 (2) หากได้กระทำความผิดในระหว่างที่เจ้าหน้าที่กักขังตัวไว้ก่อนเบิกความ เป็นต้น และบุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 มาตรา 4 (2) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ต้องขัง” หมายความว่ารวมถึง ตลอดถึง นักโทษ คนต้องขังและคนฝาก

ก. “นักโทษ” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด

ข. “คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง

ค. “คนฝาก” หมายความว่าบุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ในเรือนจำของทหาร

(3) บุคคลที่เป็นเชลยศึก โดย ชนชาติศัตรู ในเวลาที่มีศึกสงคราม

เชลยศึก หมายถึง ศัตรูซึ่งตกอยู่อำนาจของฝ่ายเรา ซึ่งอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ข้อ 84 ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2492 ได้บัญญัติรองรับไว้ว่า เชลยศึกต้องถูกพิจารณาพิพากษาโดยศาลทหารเท่านั้น นอกจากกฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศที่จับกุมจะอนุญาตไว้โดยชัดแจ้งให้ศาลพลเรือนพิจารณาและผู้ที่ยังกักในกองทัพของประเทศที่กักขังนั้นเกี่ยวกับความผิด โดยเฉพาะที่เชลยศึกถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดและพระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2492 มาตรา 7 ได้บัญญัติรับรองให้ศาลทหารทำการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดที่เชลยศึกกระทำ ยกเว้น กรณีที่กฎหมายที่ใช้อยู่บังคับอยู่นั้น ได้บัญญัติให้พิจารณาพิพากษาผู้ที่ยังกักกองทัพไทยได้ในศาลพลเรือน และด้วยผลของกฎหมายนี้เอง เชลยศึก จึงต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของ ศาลทหาร อีกทั้งต้องถูกควบคุมระหว่างสอบสวน โดยผู้บังคับบัญชาทหารด้วย

ชนชาติศัตรู หมายถึง ผู้ซึ่งในกรณีพิพาท หรือยึดครอง ได้ตกอยู่ในอำนาจของภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่ง หรือตกอยู่ในอำนาจของประเทศที่ยึดครอง และบุคคลเหล่านั้น มิใช่ เป็นชนชาติตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวา เกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลพลเรือนในเวลาสงครามข้อ 84 วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2492 ซึ่งก็คือคนต่างชาติที่เป็นศัตรูต่อประเทศไทย กรณีตัวอย่างเช่น ในสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 กองทัพญี่ปุ่น ได้ทำการบุกพลขึ้นบกในประเทศไทย ส่งผลให้รัฐบาลไทยถูกบีบบังคับ ให้เข้าร่วมเป็นฝ่ายเดียวกับกองทัพญี่ปุ่น ภายหลังกองทัพญี่ปุ่น ตกอยู่ในสถานภาพเป็นผู้แพ้สงคราม ทำให้ประเทศไทยได้รับผลที่ตามมาคือ ชนชาติฝรั่งเศส ชนชาติอังกฤษ ชนชาติฮอลันดา และชนชาติจีน กลายเป็นชนชาติศัตรูต่อรัฐบาลไทยในที่สุด

(2) บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในเวลาที่มีการรบ เวลาที่มีศึกสงคราม หรือเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ บุคคลพลเรือนสามารถอยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารได้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ได้แก่เขตอำนาจของศาลทหารที่กำหนดไว้ในกฎอัยการศึก และเขตอำนาจของศาล ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

และในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีแก่บุคคลต่าง ๆ ที่กระทำความผิดตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง ความผิดที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 37/ 2557) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง คดีที่ประกอบด้วยการกระทำหลายอย่างเกี่ยวโยงกัน ให้อยู่ในอำนาจ

ของศาลทหาร (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 38/ 2557) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรม เครื่องกระสุนหรือวัตถุระเบิด ที่ใช้เฉพาะแต่การสงคราม (ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 50/2557) แม้ว่าความผิดตามประกาศทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว ไม่ต้องถูกพิจารณาคดีในศาลทหารแล้วก็ตาม(คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 55/2559) แต่หากความผิดนั้นเกิดขึ้นในระหว่างประกาศทั้ง 3 ฉบับ ได้มีผลบังคับใช้จนกระทั่งสิ้นสุดลง จะทำให้ยังคงต้องถูกพิจารณาคดีโดยศาลทหารต่อไป (พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 มาตรา 7 มาตรา 7 ทวิและมาตรา 7 ตริ)

สำหรับศาลอาญาคดีกึ่งนั้น เมื่อมีการจัดตั้งขึ้น บรรดาคดีอาญาทั้งปวง ที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจศาลอาญาคดีกึ่ง จะถูกพิจารณาโดยศาลอาญาคดีกึ่ง โดยไม่จำกัดตัวผู้กระทำความผิดว่าจะเป็นทหาร หรือเป็นบุคคลพลเรือน ฉะนั้น ศาลอาญาคดีกึ่งสามารถพิจารณาคดีที่บุคคลพลเรือนเป็นผู้กระทำความผิด ในเขตอำนาจศาลอาญาคดีกึ่งได้ ตามเงื่อนไขดังกล่าวพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 42)

หากกระทำผิดในเขตอำนาจศาลอาญาคดีกึ่งแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาวันแต่จะมีข้อตกลงระหว่างรัฐเมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก คดีที่ค้างพิจารณาให้ออนไปให้ศาลทหารอื่นพิจารณาพิพากษาได้

3.1.6 พระราชบัญญัติว่าด้วยเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดห้ามมิให้ลงโทษด้วยวิธีการทรมาน ทารุณกรรม หรือโหดร้าย จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัณฑ์ทางวินัยที่จะลงแก่ผู้ต้องขังผู้ต้องขัง ตามมาตรา 10 จากเดิม บัญญัติว่า ทัณฑ์ทางวินัยที่จะลงแก่ผู้ต้องขัง มีดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) งด หรือลดสิทธิต่างๆ โดยมีกำหนดเวลา
- (3) ขังเดี่ยวไม่เกิน 3 เดือน
- (4) ขังห้องมืด ไม่มีเครื่องหลับนอน ไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง ในหนึ่งสัปดาห์ โดย

ความเห็นชอบของแพทย์ฝ่ายทหาร

(5) เขียนคราวหนึ่ง ไม่เกินยี่สิบสี่ ในความควบคุมของแพทย์ฝ่ายทหาร แต่ห้ามเขียนคราวต่อไป เว้นแต่จะล่วงพ้นเวลาสามสิบวันจากวันเขียนคราวที่แล้ว ถ้าผู้ต้องขังเป็นหญิง ห้ามเขียน

- (6) ใช้ หรือเพิ่มเครื่องพันธนาการ

ซึ่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้ยกเลิกความ
ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 10 ทักท้วงวินัยที่จะลงแก่ผู้ต้องขังนั้น มีดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) งดหรือลดสิทธิต่าง ๆ โดยมีกำหนดเวลา
- (3) ขังเดี่ยวไม่เกินสามเดือน

โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

โดยที่ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ห้ามมิให้กระทำการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้
มนุษยธรรม แต่ทักท้วงวินัยบางประการที่จะลงแก่ผู้ต้องขังตาม มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติ
เรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 มีลักษณะเป็นการกระทำการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการ
โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม สมควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากเหตุผลในการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยเรือนจำทหาร ในมาตรา 10 จะเห็นได้ว่า
จากเดิมการลงทัณฑ์ผู้ต้องขังแม้จะเป็นทักท้วงวินัยด้วยการขังผู้ต้องขังในห้องมืดและไม่มีเครื่อง
หลับนอน แม้จะทำในระยะเวลาไม่เกิน 48 ชั่วโมง หรือทักท้วงวินัยด้วยการเขียนตีผู้ต้องขัง แม้ว่
การลงทัณฑ์ทางวินัยดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การควบคุมของแพทย์ฝ่ายทหารอย่างใกล้ชิดก็ตาม แต่ก็
ถือว่าการกระทำที่เป็นการทรมาน ทารุณกรรมและโหดร้ายต่อผู้ต้องขังที่ได้รับทักท้วงวินัย
นั้น รวมถึงได้มีการยกเลิกการใช้หรือเพิ่มเครื่องพันธนาการในการลงทัณฑ์ตามมาตรา 10 นี้ด้วย ซึ่ง
ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

แต่สำหรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องคำพิพากษาของศาลทหาร ด้วยการนำไปยิงให้ตาย
นั้น ยังคงบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 และยังมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารมาจนถึง
ปัจจุบันนี้ โดยที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่วิธีการลงโทษประหารชีวิตด้วยการยิงนั้น
ก่อให้เกิดความทรมานต่อผู้ถูกยิงมากกว่า และเป็นการทำทารุณกรรม โหดร้าย และไร้มนุษยธรรม
มากกว่าการขังในห้องมืด หรือการถูกเขียนตี หรือการใช้เครื่องพันธนาการของผู้ต้องขังดังเห็นได้
ว่าแม้จะเป็นโทษทางอาญา แต่ก็นำมาใช้กับบุคคลเช่นเดียวกับทักท้วงวินัยดังกล่าว แต่วิธีการ
ลงโทษมีความทารุณแตกต่างกันมาก อันเป็นการไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ในสังคม
ยุคปัจจุบัน

3.2 การลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

3.2.1 เหตุผลที่ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงเสียชีวิต

3.2.1.1 ทหารมีบทบาทโดยตรงต่อกิจการทหารของประเทศ ในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการพัฒนาประเทศ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 52 กำหนดว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เอกราชอธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์ทางการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหารการทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยบทบาทและกิจการของทหารดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ การประหารชีวิตของผู้ถูกคำพิพากษาศาลทหารให้ประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จึงสอดคล้องกับบทบาทและกิจการของทหารดังกล่าว

3.2.1.2 ทหารเป็นบุคคลที่ต้องมีระเบียบวินัยอยู่เสมอ โดยถือว่าวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของทหาร ทั้งในเวลาบ้านเมืองสงบและในเวลาสงครามการประหารชีวิตด้วยการยิงเสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 อาจเป็นส่วนเสริมในการปกครองบังคับบัญชาแก่ผู้บังคับบัญชาทหาร ทั้งนี้ เพื่อความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา และเพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยทหารให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทหารที่มีวินัยหย่อนยานจะให้เกิดความเกรงกลัวต่อผู้บังคับบัญชา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 วรรคท้าย กำหนดว่า บุคคลผู้เป็นทหารย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองสมรรถภาพวินัยหรือจริยธรรม

แต่ทั้งนี้ โทษประหารชีวิต เป็นโทษทางอาญา ไม่อยู่ในข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 27 วรรคท้าย จึงต้องกำหนดบทลงโทษด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

3.2.1.3 ทหารเป็นบุคคลผู้ถืออาวุธและอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการซ้อมรบหรือทำการสู้รบจริงก็จะมีการใช้อาวุธอยู่แล้ว เช่น ยิงปืน ขวางระเบิด วางกับดักระเบิด เป็นต้น การประหารชีวิตด้วยการยิงเสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จึงสอดคล้องกับภารกิจของทหารซึ่งเกี่ยวข้องกับอาวุธ

3.2.1.4 กฎหมายทหารอาจจะได้ว่าเป็นกฎหมายพิเศษ เนื่องจากบทบัญญัติส่วนใหญ่ มุ่งบังคับใช้กับบุคคลที่เป็นทหารหรืออยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝ่ายทหารซึ่งภารกิจด้านการทหารในบางขณะหรือในบางสถานการณ์ต้องใช้มาตรการที่รวดเร็วรุนแรงและเด็ดขาด เช่นใน

สถานการณ์ผู้รับหรือบ้านเมืองอยู่ในภาวะสงคราม การประหารชีวิตด้วยการยิงเสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จึงสอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาวะของบ้านเมืองดังกล่าว

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าการประหารชีวิตผู้ต้องคำพิพากษาศาลทหาร ยังคงใช้วิธีการเอาไปยิงเสียชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ไม่ได้ใช้วิธีประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 28 วรรคท้าย บัญญัติว่าการทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ เมื่อได้พิจารณาถึงวิธีการประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วยการยิงเสียชีวิตแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ถูกประหารยอมได้รับการทรมาน ทารุณกรรม เนื่องจากการถูกยิงนั้น อาวุธที่ใช้ยิง เป็นอาวุธปืนยาว มีแรงปะทะสูง และยิงจำนวนชุดละ 7 - 8 นัด จำนวน 1 ชุดหรือมากกว่า ซึ่งถือเป็นวิธีการที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ในรูปแบบระบบรัฐประเทศไทยเป็นระบบรัฐเดี่ยวไม่ใช่ระบบ 2 รัฐหรือระบบหลายรัฐ อาทิเช่น สหรัฐอเมริกาเป็นระบบหลายรัฐ ซึ่งมีรูปแบบวิธีการประหารชีวิตหลายวิธี กล่าวคือ ในแต่ละรัฐจะใช้วิธีประหารชีวิตที่แตกต่างกันเช่น วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย วิธีใช้เก้าอี้ไฟฟ้า วิธีเข้าห้องรมด้วยแก๊สพิษ เป็นต้น เมื่อประเทศไทยเป็นระบบรัฐเดี่ยว ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 กำหนดว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกดั่งนั้น บุคคลไม่ว่าชายหรือหญิง หรือมีสถานะอย่างไร หรือเป็นทหาร ตำรวจ พลเรือนหรือจะประกอบอาชีพอื่นใดก็ตามที่ต้องรับโทษประหารชีวิตควรใช้วิธีการประหารชีวิตในรูปแบบและวิธีการเดียวกัน ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้นผลสุดท้ายของผู้ถูกประหารชีวิต คือ ความตาย ดังนั้นวิธีการตายอย่างไรเป็นเพียงรูปแบบและวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสุดท้ายนั้นคือ ผู้ถูกลงโทษถึงแก่ความตาย

3.2.2 วิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร

ก่อนประมวลกฎหมายอาญาทหารมีผลใช้บังคับนั้น โทษประหารชีวิต ตามบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวง (กฎหมายราชบุรี) ลักษณะขบถศึก วิธีการประหารชีวิตจะมีลักษณะ โหดร้ายทารุณและน่าหวาดเสียวเช่นต่อยกะ โหลกศีรชะเปิดออกแล้วเอาเหล็กร้อนใส่ในสมอง เอาขวานผ่าอก ตัดศีรชะ ฯลฯ โดยวิธีการประหารชีวิตด้วยการตัดศีรชะได้ใช้ปฏิบัติตลอดมามากกว่าวิธีการอื่น เช่น กฎหมายลักษณะขบถศึก มาตรา 25 บัญญัติว่า อนึ่งพระเจ้าอยู่หัว ฯ ใช้ให้ผู้ใดทำการณรงค์

สงครามแลมันหลบหลีกหนีและการณรงค์สงครามเสียให้ตัดศีรษะเสียไว้¹¹ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาทหารมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) ได้กำหนดวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารไว้ด้วยการเอาไปยิงเสียให้ตายหรือตัดศีรษะตามบทบัญญัติ มาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารบกหรือศาลทหารเรือให้ลงอาญาประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตายหรือตัดศีรษะสุดแล้วแต่จะสั่งในคำพิพากษา¹²

ในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เปลี่ยนวิธีการประหาร จากการเอาไปยิงเสียให้ตายหรือตัดศีรษะเป็นเอาไปยิงเสียให้ตายเพียงอย่างเดียวโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2477 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” ทำให้การประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารต้องเอาไปยิงเสียให้ตายเพียงวิธีเดียวจะทำการประหารชีวิตโดยวิธีอื่น เช่นแขวนคอหรือตัดศีรษะหรือนั่งเก้าอี้ไฟฟ้าไม่ได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติไว้ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำที่ พ.ศ. 2545 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479

การดำเนินการประหารชีวิตนักโทษตามคำพิพากษาศาลทหารนั้น ในทางปฏิบัติฝ่ายทหารจะให้เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เป็นผู้ทำการประหารชีวิตส่วนการประหารชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากกองจดหมายเหตุแห่งชาติกรมศิลปากรบันทึกว่า พ.ศ. 2458 การประหารชีวิตนักโทษตามคำพิพากษาศาลทหาร กระทรวงกลาโหมได้ทำหนังสือถึงกระทรวงนครบาล (กระทรวงมหาดไทย) เพื่อขอตัวเพชรฆาตทำการประหารชีวิตพลทหารผล ๆ ซึ่งต้องคำพิพากษาศาลทหารบกกลางยื่นตามคำพิพากษาศาลมณฑลราชบุรี ว่ามีความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ให้ลงอาญาประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะ¹³

ในปี พ.ศ. 2492 มีการทำข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงยุติธรรม

ปัจจุบัน มีบันทึกข้อตกลงกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการย้ายนักโทษจากเรือนจำของทหาร ไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือน ระหว่าง กระทรวงกลาโหมกับกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างทั้งสองกระทรวง อันสืบเนื่องมาจากบันทึกข้อตกลงเดิมและถือเป็นฉบับที่เป็นปัจจุบันสมัย โดยมีเนื้อหาสาระในบันทึกข้อตกลง ดังนี้

¹¹ ปรีชา นิติวรกุล. (2555). คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญาทหาร. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์. หน้า 1.

¹² ประสิทธิ์ ใจชื่น. (2530). กฎหมายทหาร. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์. หน้า 12.

¹³ กรมพระธรรมมุนูญ. (2537). รวมกฎหมายทหารเล่ม 1. กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์. หน้า 59.

เพื่อให้การย้ายนักโทษจากเรือนจำของทหารไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือน สมประโยชน์แก่ทางราชการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พุทธศักราช 2479 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงไว้ดังต่อไปนี้

1. นักโทษ หมายความว่า นักโทษตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พุทธศักราช 2479
2. นักโทษที่เรือนจำของทหารประสงค์จะย้ายไปคุมขังยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนต้องมีกำหนดโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปีขึ้นไป
3. นักโทษที่จะย้ายไปคุมขังยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนให้ย้ายไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับเรือนจำของทหาร แต่หากกำหนดโทษที่นักโทษจะได้รับ เกินกว่าอำนาจการกึ่งถึงที่เรือนจำของฝ่ายพลเรือนแห่งนั้นจะรับได้ ก็ให้ย้ายไปคุมขังยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนที่มีอำนาจการคุมขัง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเรือนจำของทหารแห่งใดแห่งหนึ่ง
4. การย้ายนักโทษจากเรือนจำของทหารไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนให้ผู้บังคับบัญชาเรือนจำของทหารทำหนังสือแจ้งการขอย้ายนักโทษไปที่กรมราชทัณฑ์เพื่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการย้ายและให้แจ้งบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งทำการติดต่อส่งนักโทษ พร้อมทั้งบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่เรือนจำของฝ่ายพลเรือนทราบล่วงหน้า
5. การส่งมอบตัวนักโทษจากเรือนจำของทหารไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนให้เรือนจำของทหารควบคุมตัวนักโทษพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับนักโทษส่งมอบให้เรือนจำของฝ่ายพลเรือนที่รับตัวเข้าคุมขังด้วย
6. ทุกคราวที่ย้ายนักโทษจากเรือนจำของทหารไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนแล้วให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งทำการติดต่อส่งนักโทษและบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่เรือนจำของฝ่ายพลเรือนทราบไว้อีกชั้นหนึ่ง
7. ข้อตกลงหรือหนังสือสั่งการใดที่ขัดหรือแย้งกับบันทึกข้อตกลงนี้ให้ใช้บันทึกข้อตกลงนี้แทน
8. บันทึกข้อตกลงนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นวันที่ทำบันทึกข้อตกลงฉบับนี้

จากบันทึกข้อตกลงฉบับดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า กระทรวงกลาโหม กับกระทรวงยุติธรรม ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการย้ายนักโทษจากเรือนจำของทหารไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือน โดยกำหนดโทษที่นักโทษ จากเรือนจำของทหาร จะสามารถย้ายไปคุมขังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนได้นั้น ต้องมีกำหนดโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปีขึ้นไป แต่หากกำหนดโทษที่นักโทษจะ

ได้รับเกินกว่าอำนาจการคุมขังที่เรือนจำของฝ่ายพลเรือนแห่งนั้นจะรับได้ ก็ให้ย้ายไปคุมขังยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนที่มีอำนาจการคุมขัง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเรือนจำของทหารแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งหากเป็นนักโทษจากเรือนจำฝ่ายทหาร ซึ่งได้รับโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปีขึ้นไปนั้น ในทางปฏิบัติ เรือนจำของทหาร จะส่งนักโทษผู้นั้น ไปยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือน ตามบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ รวมถึงกรณีนักโทษซึ่งต้องคำพิพากษาของศาลทหารให้ประหารชีวิตก็สามารถย้ายไปคุมขังยังเรือนจำของฝ่ายพลเรือนได้ด้วยเช่นกัน แต่บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ มิได้มีการกล่าวถึงกรณีนักโทษซึ่งต้องคำพิพากษาของศาลทหารให้ประหารชีวิตไว้แต่อย่างใด ทำให้ต้องยึดถือตามบันทึกข้อตกลง พ.ศ. 2492 และ พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติมความตกลงการย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำทหารไปยังเรือนจำของกระทรวงมหาดไทย ตามหนังสือ กรมพระธรรมนูญ (ฉบับ ธน.เลขรับ 5563/32 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2532) ซึ่งยังมีได้ถูกยกเลิกแต่อย่างใด ทั้งนี้ หากฝ่ายทหารจะทำการบังคับโทษประหารชีวิต สามารถปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรื่องจำ พ.ศ. 2545 หมวด 17 ว่าด้วยการประหารชีวิตนักโทษ ข้อ 114 - 120 ได้ แต่หากมีการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ต้องรอให้พ้นกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายเสียก่อน ถึงจะนำตัวมาประหารชีวิตได้

โดยบันทึกข้อตกลง พ.ศ. 2492 และ พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติมความตกลงการย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำทหารไปยังเรือนจำของกระทรวงมหาดไทย ตามหนังสือ กรมพระธรรมนูญ (ฉบับ ธน.เลขรับ 5563/32 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2532) มีหลักดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ 2.4.1 ความว่า

ให้ย้ายผู้ต้องขังทหารคดีเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี จากเรือนจำทหาร ไปคุมขังยังเรือนจำจังหวัด หรือเรือนจำกลางของกรมราชทัณฑ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกับเรือนจำทหาร หากกำหนดโทษจำคุกเกินกว่าอำนาจการควบคุมของเรือนจำจังหวัด หรือเรือนจำกลางดังกล่าวที่จะควบคุมได้แล้ว ให้ย้ายไปคุมขังยังเรือนจำกลางที่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังนั้นได้ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ที่สุดด้วยบัญชีรายชื่อเรือนจำจังหวัดและเรือนจำกลาง อำนาจการคุมขังและสถานที่ตั้งตามที่ได้แนบมาพร้อมนี้แล้ว

ข้อ 2.4.2 ความว่า

สำหรับผู้ต้องขังทหารที่มีกำหนดโทษจำคุกสูงกว่า 30 ปี จนถึงประหารชีวิตคดีเด็ดขาด ให้ย้ายไปคุมขังที่เรือนจำกลางบางขวางแต่เพียงแห่งเดียว

ข้อ 2.4.3 ความว่า

ให้ผู้บังคับบัญชาของเรือนจำทหารแห่งนั้น ทำหนังสือรายงานขออนุญาตการย้ายไปยังอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เพื่อเป็นหลักฐานและการพิจารณาสั่งการก่อนทุกครั้ง

ข้อ 2.4.4 ความว่า

วิธีปฏิบัติในการย้ายให้ขึ้นไปตามข้อตกลงเดิม ตามหนังสือ กท. ที่ 18890/2492 ลง 22 ธันวาคม 2492

ซึ่งอนุมัติและลงนามในข้อตกลงโดย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยนั้น และยังมีผลบังคับตามข้อตกลงมาจนถึงปัจจุบันนี้

3.2.2.1 หน่วยงานผู้ดำเนินการประหารชีวิต

การประหารชีวิตนักโทษตามคำพิพากษาศาลทหาร กระทรวงกลาโหมได้ทำความตกลงกับกระทรวงมหาดไทยให้เรือนจำกลางบางขวางกรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติเพียงหน่วยงานเดียวตามหนังสือกรมพระธรรมนูญ(ฉบับ ธน.เลขรับ 5563/32) ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และหนังสือกระทรวงกลาโหม ที่ กท. 0202/1941 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมความตกลงการย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำทหารไปยังเรือนจำของกระทรวงมหาดไทยแต่ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ได้ย้ายไปสังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่ข้อตกลงดังกล่าวยังมีผลใช้ปฏิบัติอยู่เช่นเดิม โดยประกอบกับข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 วิธีการดำเนินการประหารชีวิตกำหนดไว้ในหมวด 17 ของข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 ข้อ 114 - 120 ได้วางหลักไว้ ดังนี้¹⁴

(114) การประหารชีวิตนักโทษให้มีคณะกรรมการดำเนินการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำเป็น ประธานกรรมการ ผู้บังคับเรือนจำและแพทย์หนึ่งคนซึ่งแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร เป็นกรรมการ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษมียศต่ำกว่าผู้บัญชาการเรือนจำ ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษซึ่งมียศเท่ากันหรือสูงกว่าผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว คณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจตรา ระมัดระวังให้การประหารชีวิตเป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้ทำการยังไม่น้อยกว่าสองคนและเจ้าหน้าที่ระวังเหตุพอสมควร พร้อมทั้งจัดหาปืนที่ใช้ยิงและเตรียมสถานที่สำหรับประหาร

(115) เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำได้รับหมายแจ้งโทษเด็ดขาดแล้วให้รีบถ่ายรูปนักโทษผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งด้านหน้าและด้านข้างครึ่งตัวไม่สวมหมวกขนาด 10 x 15 เซนติเมตร ให้เรือนจำเก็บไว้หนึ่งชุด ส่งไปศาลเพื่อติดสำนวนหนึ่งชุด รูปถ่ายเหล่านั้นให้ผู้บังคับเรือนจำลงลายมือชื่อรับรองกำกับไว้หลังรูปถ่ายด้วย และให้สอบถามนักโทษว่ามีข้อที่จะถวายเรื่องราวขอรับพระราชทานอภัยโทษหรือจะทำพินัยกรรมหรือไม่ แล้วทำบันทึกให้นักโทษลงลายมือชื่อไว้ ถ้ามีให้รีบปฏิบัติการไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติหรือช่วยเป็นธุระจัดการ

¹⁴ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 ข้อ 114 - 120.

ไปตามสมควร ให้ผู้บังคับเรือนจำตรวจสอบคดีดำเนินรูปพรรณตามทะเบียนรายตัวและทำบันทึกเป็นหลักฐานไว้ให้เรียบร้อย ก่อนถึงวันประหารชีวิตครั้งนี้เพื่อมิให้ผิดตัว

(116) ก่อนถึงวันประหารชีวิตให้คณะกรรมการบริหารจัดการพิมพ์ลายนิ้วมือนักโทษ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตสามฉบับและลงลายนิ้วมือชื่อกำกับในแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือแล้วส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกองกำกับการวิทยาการเขตแล้วแต่กรณี สองฉบับ พร้อมด้วยแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องโทษประหารชีวิตนั้น ที่มีอยู่ทางเรือนจำเพื่อตรวจพิสูจน์ว่าเป็นลายนิ้วมือของบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ และเมื่อตรวจพิสูจน์แล้วได้ผลประการใดให้ขอให้ผู้ตรวจส่งผลการพิสูจน์พร้อมด้วยแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมุดังกล่าวคืนคณะกรรมการด้วยอย่างละหนึ่งฉบับ

(117) เมื่อถึงวันประหารชีวิตให้คณะกรรมการตรวจสอบรูปถ่ายกับตัวนักโทษ ตลอดจนหลักฐานต่างๆจนเป็นที่แน่ใจว่าไม่ผิดตัว ไม่วิกลจริต หรือไม่ใช่นักโทษที่มีครบกแล้วให้คณะกรรมการจัดให้นักโทษประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เสร็จแล้วผู้บังคับเรือนจำนำสำเนาคำพิพากษาที่ให้ประหารชีวิตและคำสั่งของผู้มีอำนาจสั่งลงโทษอ่านให้นักโทษฟังและให้นักโทษลงลายมือชื่อรับทราบไว้ ต่อจากนั้นให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ผู้ทำการยิงพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ระวางเหตุให้นักโทษไปยังสถานที่ประหารชีวิตและจัดการยิงเสียให้ตายต่อหน้าคณะกรรมการ หากคณะกรรมการตรวจสอบรูปถ่ายกับตัวนักโทษตลอดจนหลักฐานต่าง ๆ แล้วปรากฏว่าไม่ใช่บุคคลคนเดียวกันหรือนักโทษวิกลจริตหรือนักโทษเป็นนักโทษที่มีครบกแล้ว ให้ระงับการประหารชีวิตไว้ก่อน แล้วรายงานผู้มีอำนาจสั่งลงโทษโดยเร็ว เมื่อผู้มีอำนาจสั่งลงโทษได้รับรายงานตามความในวรรคก่อน แล้วให้พิจารณาดำเนินการต่อไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

(118) เมื่อประหารชีวิตแล้วให้คณะกรรมการปฏิบัติดังนี้

ก. ถ่ายรูปผู้ต้องโทษประหารชีวิตด้านหน้าครึ่งตัวขนาด 10 x 15 เซนติเมตร โดยคณะกรรมการลงลายมือชื่อรับรองกำกับไว้

ข. ทำบันทึกการประหารชีวิตให้ข้อความปรากฏว่าได้ตรวจร่างกายนักโทษผู้ถูกประหารชีวิตแล้วปรากฏว่าตายจริง

ค. พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องโทษประหารชีวิตและลงลายมือชื่อคณะกรรมการไว้สองฉบับ ส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกองกำกับการวิทยาการเขต แล้วแต่กรณี เพื่อตรวจสอบตามนัยแห่งข้อ 1 อีกครั้งหนึ่ง และขอให้ผู้ตรวจส่งแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือคืนไปยังคณะกรรมการหนึ่งฉบับพร้อมด้วยผลการตรวจ

ง. ทำรายงานการประหารชีวิตเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษโดยเร็วเพื่อให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษรายงานกระทรวงกลาโหมต่อไป ส่วนหลักฐานทั้งหมดให้รวบรวมเก็บรักษาไว้ที่เรือนจำประกอบประวัตินักโทษ

จ. ศพนักโทษนั้นถ้ามีญาติมาขอรับก็ให้รับไปถ้าไม่มีให้จัดการฝังหรือบรรจุเก็บไว้ตามแต่จะเห็นสมควร สถานที่สำหรับประหารชีวิตต้องอยู่ในที่ซึ่งไม่อาจเกิดภัยอันตรายแก่ประชาชน

(119) สถานที่สำหรับประหารชีวิตต้องอยู่ในที่ที่ไม่อาจเกิดภัยอันตรายแก่ประชาชน

(120) ในเวลาที่มีการรบ หรือสถานะสงคราม ถ้าไม่สามารถจะปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ได้ครบถ้วนก็ให้ปฏิบัติตามเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่ให้ขัดกับกฎหมายและต้องบันทึกเหตุขัดข้องไว้ในรายงานการประหารชีวิตด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ฝ่ายทหารสามารถทำการประหารชีวิตนักโทษได้แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดกับกฎหมาย ทั้งในภาวะปกติและภาวะสงคราม

3.2.2.2 วิธีดำเนินการประหารชีวิต ตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ กำหนดไว้ดังนี้

(1) เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตผู้ใดแล้วศาลชั้นต้นที่เป็นเจ้าของสำนวนคดี จะออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดส่งไปยังผู้บังคับบัญชาการเรือนจำในท้องที่ที่ศาลนั้นตั้งอยู่ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 เมื่อผู้บัญชาการเรือนจำได้รับจดหมายดังกล่าวแล้วจะนำนักโทษประหารไปจัดการในทันทีทันใดไม่ได้จะต้องรอให้ครบกำหนด 60 วันนับแต่วันฟังคำพิพากษาเสร็จก่อน เมื่อครบ 60 วัน แล้วถ้านักโทษหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องไม่ยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษจึงจะนำตัวไปประหารชีวิตแต่ถ้านักโทษหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ได้ยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษก็ต้องทุเลาการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าจะครบกำหนด 60 วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ถวายเรื่องราวขึ้นไปแต่ถ้าทรงยกเรื่องราวมาก่อน 60 วัน ก็ให้จัดการประหารชีวิตได้แต่ในทางปฏิบัติเมื่อนักโทษได้ยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษแล้ว ทางราชการมักจะต้องรอฟังพระบรมราชวินิจฉัยเสียก่อนจึงจะดำเนินการขั้นต่อไป ฎีกาของนักโทษประหารเมื่อถูกยกครั้งหนึ่งแล้วจะยื่นใหม่อีกไม่ได้

(2) การยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษบุคคลที่มีสิทธิยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษนั้น คือผู้ต้องโทษประหารชีวิตผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดา สามภรรยา บุตร ธิดา เป็นต้น การยื่นฎีกาให้ยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือถ้าเป็นนักโทษประหารที่ถูกคุมขังในเรือนจำให้ยื่นต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำ เมื่อได้รับเรื่องราวไปแล้วพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำจะออกไปรับให้ไว้เป็นหลักฐาน เมื่อผู้บัญชาการเรือนจำได้รับฎีกาของนักโทษ

ประหารชีวิตแล้วจะรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ส่งไปยังกรมราชทัณฑ์ เพื่อตรวจสอบประมวลเรื่องราวว่ามีหลักฐานเหตุผลสมควรขอพระราชทานอภัยโทษหรือไม่และทำความเห็นเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็น ความเห็นของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรมจะส่งผ่านไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง จากนั้น จึงจะได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล โดยผ่านการพิจารณาก่อนกรองจากคณะองคมนตรีเพื่อทราบพระบรมราชวินิจฉัย หากมีกระแสพระบรมราชโองการให้ยกฎิการายนั้น สำนักเลขาธิการจะแจ้งมายังนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีจะได้มีคำสั่งโดยท้าวความว่าได้นำความฎีกาขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกฎิการายนี้เสีย ต่อจากนั้นสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะได้ส่งคำสั่งของรัฐมนตรียังกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินการ และส่งเรื่องให้กรมราชทัณฑ์ ดำเนินการต่อไป และเมื่อได้รับคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีแล้วก็ให้แจ้งไปยังเรือนจำกลางบางขวางให้ทำการประหารชีวิตนักโทษผู้นั้น

(3) เมื่อเรือนจำได้รับตัวจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาของศาลชั้นต้นลงโทษประหารชีวิตเข้าจำคุกไว้ก็ดีหรือปรากฏว่าเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต แม้ศาลชั้นต้นจะไม่ได้ลงโทษอย่างสูงนี้ก็ดีก็

ก. ให้ถ่ายรูปจำเลยไว้คนละ 5 รูป แล้วให้เขียนวันเดือนปีที่ถ่ายไว้ด้านหลัง

ข. รูปถ่ายรวมทั้งพิมพ์ลายนิ้วมือและรายละเอียดรูปพรรณ 5 ชุดและพิมพ์ลายนิ้วมือนิ้วคิ้วส่งไปไว้ที่ศาลชั้นต้น 2 ชุดกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมราชทัณฑ์พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีอย่างละ 1 ชุด

ค. เมื่อคดีถึงที่สุดมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลยและเมื่อจะดำเนินการประหารชีวิตตามคำพิพากษาต้องส่งรูปถ่ายของจำเลยซึ่งตกเป็นนักโทษที่จะต้องถูกประหารไปตรวจสอบกับรูปถ่ายดังกล่าวทุกรูป

ง. ในการประหารชีวิตนักโทษนั้นให้มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการชุดหนึ่งประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำในท้องที่ทำการประหารเป็นประธานผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่หรือผู้แทนเจ้าพนักงานเรือนจำตั้งแต่ปีขึ้นไปประจำอยู่ณเรือนจำในท้องที่ทำการประหารชีวิตแพทย์ประจำเรือนจำหรือประจำท้องที่เป็นกรรมการอัยการจังหวัดท้องที่หรือผู้แทนผู้กำกับการสถานีตำรวจท้องที่หรือผู้แทน ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ผู้แทนกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมเป็นพยาน

ทั้งนี้ การประหารชีวิตต้องดำเนินไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

จ. ส่วนทางเรือนจำนั้นเมื่อได้รับหมายอาญาจำคุกหรือการประหารชีวิตจากศาลให้รีบจัดการส่งรูปถ่ายนักโทษที่ต้องอาญาประหารชีวิตไปยังกรมราชทัณฑ์ 3 รูป โดยเร็วและในระหว่างนั้นให้สอบถามนักโทษว่าจะมีข้อถกเถียงเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษหรือทำพินัยกรรมหรือไม่ถ้ามีก็ให้รีบปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนหรือช่วยเป็นธุระจัดการให้เหมาะสม

ข. ก่อนถึงวันทำการประหารชีวิตให้ประธานพร้อมด้วยคณะกรรมการจัดพิมพ์ลายนิ้วมือนักโทษผู้ที่ต้องประหารชีวิตนั้น 2 ฉบับ โดยมีคณะกรรมการลงนามกำกับในแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือนั้นด้วย แต่ถ้าสถานที่ทำการประหารนั้นอยู่ในเรือนจำกองมหันตโทษให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรรมจัดเจ้าหน้าที่ไปทำการพิมพ์ลายนิ้วมือของนักโทษและรับแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องโทษที่มีอยู่ในสำนวนและหมายศาล แต่ถ้าสถานที่ทำการประหารนั้นอยู่ในเรือนจำกองมหันตโทษให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรรมจัดเจ้าหน้าที่ไปทำการพิมพ์ลายนิ้วมือของนักโทษและรับแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องโทษที่มีอยู่ในสำนวนและหมายศาลมาทำการตรวจสอบการตรวจสอบนั้นให้สอบกับแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือที่เก็บอยู่กองประวัติอาชญากรรมตามเลขคดีและนามผู้ต้องโทษ เมื่อตรวจแล้วให้รายงานผลการตรวจสอบและส่งแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือที่ได้จัดการพิมพ์ขึ้นมา 1 ฉบับ กับแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องโทษที่เอาไปจากสำเนาตามหมายศาลไปยังคณะกรรมการส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเก็บไว้ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากรรมทางฝ่ายเรือนจำซึ่งมีหน้าที่ทำการประหารตั้งแต่การตรวจสอบคดีกำหนดรูปพรรณตามทะเบียนรายตัวทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานทางนี้เพื่อไม่ให้มีการผิดตัว

ทั้งนี้ ก่อนนำไปประหารให้ผู้บัญชาการเรือนจำนำคำสั่งกระทรวงยุติธรรมพร้อมด้วยสำเนาคำพิพากษาไปอ่านให้นักโทษผู้นั้นฟัง

ฉ. ให้ประธานกรรมการและเจ้าพนักงานผู้ทำการยิง พร้อมทั้งเจ้าพนักงานตำรวจระวังเหตุการณ์ตามสมควรนำนักโทษที่จะทำการประหารไปยังที่ซึ่งได้เตรียมไว้ และจัดการยิงเสียให้ตายต่อหน้าคณะกรรมการเมื่อยังตายแล้วให้คณะกรรมการบันทึกขึ้นไว้ว่าได้ตรวจนักโทษผู้นั้นว่าได้ตายแล้วจริง และให้คณะกรรมการจัดการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ถูกประหารชีวิต จำนวน 2 ชุด ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเมื่อตำรวจทะเบียนประวัติอาชญากรรมตรวจสอบได้ผลประการใดก็แจ้งส่งแผ่น 1 ชุด พร้อมด้วยผลการตรวจสอบส่วนศพนั้นถ้ามีญาติมาขอรับ สามารถอนุญาตให้ได้ถ้าไม่มีญาติมาขอรับก็รีบจัดการฝังแล้วในวันรุ่งขึ้นให้ประธานกรรมการรีบรายงานพฤติการณ์ที่ได้ปฏิบัติไปโดยละเอียดพร้อมทั้งคืนสำนวนไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว

ข. สถานที่สำหรับการประหารชีวิตนั้นต้องอยู่ในที่ที่ไม่เกิดภัยอันตรายแก่ประชาชนตามลักษณะที่กรมราชทัณฑ์จะได้ดำริแนะนำหรือวางระเบียบส่วนเจ้าพนักงานผู้ทำการยิงและปืนที่ใช้ยิงนั้นให้กรมราชทัณฑ์จัดหาวิธีปฏิบัติในการยิงให้เป็นไปตามคำแนะนำหรือระเบียบที่กรมราชทัณฑ์วางไว้

(4) ก่อนถึงกำหนดวันประหารชีวิตเจ้าพนักงานเรือนจำจะนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนาให้นักโทษผู้ที่จะถูกประหารชีวิตที่เป็นพุทธมามกะฟังหนึ่งกัณฑ์ ส่วนนักโทษที่ไม่ใช่พุทธมามกะหากมีความปรารถนาจะประกอบพิธีกรรมตามศาสนาของตนควรอนุญาตให้ทำได้ที่ภายในเรือนจำตามความสมควรแก่พฤติการณ์

ก. การยิงนั้นควรจัดการเสร็จก่อน 7:00 แห่งวันกำหนดต่อมาในปี พ.ศ. 2505 กรมราชทัณฑ์ได้เห็นชอบและอนุญาตให้เรือนจำทำการประหารชีวิตนักโทษเป็นเวลา 18:00 จนถึงปัจจุบัน

ข. สถานที่ทำการประหารสำหรับแต่ละคนนั้นต้องมีลักษณะดังนี้คือ ต้องมีมูลดินบังกระสุนไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร สันยอกฐานกว้างไม่น้อยกว่า 3.45 เมตร สันยอกกว้างไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร ถ้าที่ใดจะทำขึ้นใช้ชั่วคราวมิใช่เป็นการถาวรจะใช้เชิงเขาเนินดินคันคูหรือถนนฝาผนังหรือกำแพงที่เห็นว่าไม่อาจเกิดอันตรายแก่ประชาชน ระยะห่างกันพอสมควรตามความสูงของคนธรรมดาเอาห่างพอสมควรต้องมีฉากสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างสูงพอบังมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำการยิงมองเห็นตัวนักโทษผู้ถูกยิงจากนั้นจะกรูดด้วยผ้าหรือสิ่งอื่นที่ไม่ถึงกับจะทำให้เสียทางกระสุนปืนก็ได้ที่ตั้งปืนสำหรับยิงให้ตั้งระยะห่างไม่เกิน 10 เมตร

ค. การยิงนั้นให้ยิงด้วยปืนยิงเร็วเตรียมไว้คราวละ 2 กระบอกใช้ยิงกระบอกหนึ่งสำรองไว้ใช้แทนกระบอกแรกในเหตุฉุกเฉินอันจำเป็นกระบอกหนึ่งบรรจุกระสุนไว้กระบอกละ 15 นัด ในขณะนี้ให้เตรียมปืนยิงเร็วไว้ในเรือนจำกองมหันตโทษแต่อย่างเดียวก่อนเมื่อเรือนจำใดจำเป็นต้องใช้หากสามารถจัดส่งไปได้ก็จะจัดส่งไปถ้าไม่สามารถส่งไปได้ก็ให้ใช้ปืนเล็กยาว 3 กระบอกบรรจุกล่องละ 5 นัดและยิงแทนปืนยิงเร็วได้โดยอนุโลม

ง. วิธีปฏิบัติในการยิงนั้นให้มัดนักโทษติดเข้ากับเสาแขวนติดกับกางเขนให้แน่นจนไม่สามารถเคลื่อนไหวได้หันหน้าเข้ามูลดินหมายวงแดงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 10 เซนติเมตร บนฉากตรงหัวใจนักโทษนั้นตั้งปืนกระบอกที่จะใช้ยิงบนที่ตั้งปืนและเตรียมปืนกระบอกสำรองในที่ใกล้ๆกันเมื่อจะลงมือยิง ให้กรรมการตำแหน่งเจ้าพนักงานเรือนจำเป็นผู้ให้สัญญาณโดยชูธงขึ้นเหนือศีรษะให้เจ้าพนักงานผู้ทำการยิงเตรียมยิงผ้าธงสัญญาณลงให้ยิงเป็นชุดหนึ่งถ้ามีเหตุที่ควรเชื่อว่ายังไม่ตายก็ให้สัญญาณยิงซ้ำอีกก่อนแก้มัดออกให้คณะกรรมการกำกับกรยิงตรวจให้แน่นอนว่านักโทษผู้นั้นได้ขาดใจตายแล้วให้เจ้าพนักงานผู้ทำการยิงรีบนำปืนไปจาก

สถานที่ยิง โดยเร็วและห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำการยิงคูปนักโทษผู้นั้นเลย ส่วนศพของนักโทษ จับเก็บไว้ในเรือนจำ 12 ชั่วโมง โดยที่เรือนจำบางขวางจะนำศพออกทางประตูผี เพื่อฝากเก็บไว้ที่ วัดบางแพรกใต้ และแจ้งให้ญาติมารับไปจัดการตามประเพณีศพที่ไม่มีญาติทางเรือนจำจะจัดการ เผาหรือฝังตามประเพณีศาสนา

จากเหตุผลที่ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตายตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร นั้น ด้วยเพราะบริบทของทหารนั้น ต้องมีความเด็ดขาดในฐานะที่เป็นองค์กรด้านความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคงซึ่งในสมัยก่อนที่ข้อเรียกร้องหรือเงื่อนไขทางด้าน สิทธิมนุษยชนไม่มากเท่าในยุคปัจจุบัน ทำให้การกำหนดวิธีการประหารชีวิตยังคงใช้วิธีการยิงเสียชีวิต ให้ตาย แต่ด้วยสภาพการณ์ปัจจุบัน วิธีการดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะนำมาบังคับใช้ในทุกกฎหมาย ของประเทศไทย เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทรมาณ ทารุณกรรม โหดร้ายและไร้ซึ่งมนุษยธรรม ควรมี การปรับปรุงแก้ไขวิธีการประหารชีวิตให้สอดคล้องเหมาะสมกับยุคปัจจุบันและเป็นมาตรฐาน เดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญา

3.3 การลงโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลยุติธรรม

โทษประหารชีวิตก่อนประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับวิธีการประหารชีวิตกำหนดไว้ใน กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) ซึ่งได้ทำการเริ่มใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 กฎหมายกำหนดให้เอาไปตัดศีรษะ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ ประหารชีวิตท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” ซึ่งในทางปฏิบัติ คือ การใช้ดาบฟันบริเวณลำคอ จนกระทั่งศีรษะหลุดจากลำตัว

ใน พ.ศ. 2477 ได้เปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการเอาไปตัดศีรษะด้วยดาบ เป็นการเอา ไปยิงเสียชีวิตด้วยการใช้ปืน ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมตามกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2477 (ฉบับที่ 6) มาตรา 13 “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียชีวิต” สำหรับเหตุผลของ การเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิต เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การยิงด้วยปืน ไม่มีการหันหรือตัด ร่างกายออกเป็นท่อนหรือเป็นชิ้นส่วน รูปร่างกายมีลักษณะคงที่เป็นมนุษย์ตามธรรมชาติประกอบ กับระบอบการปกครองบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลง การปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว

ใน พ.ศ. 2499 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายอาญาโดยยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญาและใช้ ประมวลกฎหมายอาญาแทนเนื่องจากสถานการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนไปเป็นอันมาก โดยมีผล บังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป ซึ่งวิธีการประหารชีวิตใช้วิธีเอาไปยิงเสียชีวิตให้

ตายด้วยการใช้ปืนยิงเช่นเดิมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษ ประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

ใน พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการ ประหารชีวิตโดยเปลี่ยนจากการเอาไปยิงเสียให้ตาย เป็นให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ ตาย โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 มาตรา 4 “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย” ดังนั้น การประหาร ชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาต้องดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตายเท่านั้น และจะ ดำเนินการประหารชีวิตด้วยวิธีอื่นไม่ได้ สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการประหารชีวิต จะกระทำ ณ สถานที่แห่งเดียว คือ เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี

3.3.1 วิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลยุติธรรม

สำหรับเหตุผลที่เปลี่ยนวิธีประหารชีวิตจากการเอาไปยิงเสียให้ตายด้วยปืน (ยิงเป้า) เป็น การฉีดยาหรือสารพิษให้ตายนั้น เนื่องจากองค์กรณีโทษกรรมแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งองค์กร ติทิมมนุษยชน และองค์การศาสนาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างได้คัดค้านและเรียกร้อง ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่รุนแรง และอุกฉกรรจ์ หรือมีความโหดเหี้ยมยังไม่ได้ลดลง ดังนั้น การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงยังมีอา จกระทำได้

กรมราชทัณฑ์จึงได้เป็นเจ้าของเรื่อง ในการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิต เนื่องจาก การประหารชีวิตด้วยการยิงเสียให้ตายด้วยปืน (ยิงเป้า) ทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตได้รับการลงโทษที่มี ลักษณะเป็นการทารุณกรรม และโหดร้าย เพราะนักโทษอาจไม่ตายในทันที และจะส่งเสียงร้อง โหยหวนเป็นที่น่าเวทนา ถึงจะต้องมีการยิงซ้ำจนเสียชีวิต การเปลี่ยนมาใช้การฉีดยาหรือสารพิษ ผู้ ถูกประหารชีวิตจะไม่ได้รับการทรมาน และเป็นการตายที่ไม่เข้าลักษณะทารุณโหดร้าย

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตจากการเอาไปยิงเสียให้ตายด้วยการใช้ ปืนยิง เป็นให้ดำเนินการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย กระทรวงยุติธรรมจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการประหารชีวิตขึ้นมาใหม่โดยยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 1807/2478 ลงวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2478 เรื่อง ระเบียบการประหารชีวิตนักโทษโดยใช้ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ ดังนี้¹⁵

(1) เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตให้ถ่ายรูปพิมพ์ลายนิ้วมือและตรวจสอบ ยืนยันตัวบุคคลว่าเป็นจำเลยที่ถูกพิพากษาประหารชีวิตจริง

¹⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546

(2) ให้มีการตรวจสอบสภาพจิต หากเป็นหญิงให้เพิ่มการตรวจการตั้งครรภ์และแจ้งสิทธิการขอพระราชทานอภัยโทษให้จำเลยทราบและสอบถามว่าต้องการใช้สิทธิหรือไม่ถ้าต้องการใช้สิทธิให้เรือนจำเป็นธุระจัดการตามสมควร

(3) การประหารชีวิตนักโทษ ให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำแห่งท้องที่ที่ประหารชีวิตนักโทษเป็นประธานและมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนอัยการจังหวัดหรือผู้แทน และเจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งตั้งแต่พัศดีขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ประหารชีวิตนักโทษ 1 คน ร่วมกันเป็นกรรมการการดูแลการประหารชีวิต ให้ผู้แทนกรมราชทัณฑ์และผู้กำกับการสถานีตำรวจแห่งท้องที่หรือผู้แทน ร่วมเป็นสักขีพยาน

(4) ให้งดการประหารชีวิตในวันหยุดราชการ วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันพระกับวันสำคัญทางศาสนาของนักโทษผู้ที่จะทำการประหารชีวิตนั้น

(5) ให้สอบถามและช่วยบันทึกเรื่องการจัดการทรัพย์สิน การส่งข้อความหรือพูดคุยโทรศัพท์เพื่อสังเวย ให้จัดอาหารมื้อสุดท้ายตามประสงค์หากไม่เหลือวิสัยและให้มีโอกาสทำพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ

(6) สถานที่สำหรับทำการประหารชีวิตนักโทษ ประกอบด้วย ห้องสำหรับควบคุมนักโทษก่อนทำการประหารห้องทำการประหารห้องเตรียมตัวของเจ้าพนักงาน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประหารห้องคณะกรรมการกับสักขีพยานและห้องประกอบพิธีทางศาสนา

(7) การประหารชีวิตนักโทษต้องทำต่อหน้าคณะกรรมการและสักขีพยานโดยเมื่อถึงเวลาประหารให้นำนักโทษไปนอนบนเตียง พร้อมทั้งพันธนาการป้องกันไม่ให้นักโทษ คืบรนขดขึ้น และให้จัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้พร้อม และทำการแทงเข็มสำหรับฉีดยาหรือสารพิษเข้าเส้นเลือดในร่างกายนักโทษที่จะถูกประหารรอไว้ ตัวต่อเข้ากับสายท่อหรืออุปกรณ์บรรจยาหรือสารพิษที่จะปล่อยเข้าสู่ร่างกายของนักโทษที่จะประหารพร้อมทั้งติดตั้งเครื่องตรวจวัดอัตราการเต้นของหัวใจ เข้ากับร่างกายนักโทษที่จะถูกประหาร หันหน้าจอกให้คณะกรรมการและสักขีพยานเห็น

เมื่อได้รับสัญญาณให้ทำการประหารชีวิตให้เจ้าพนักงานเรือนจำปล่อยหรือฉีดยาหรือสารพิษเข้าสู่ร่างกายของนักโทษ ให้ตายต่อหน้าคณะกรรมการและสักขีพยาน โดยให้แพทย์ประจำเรือนจำ หรือแพทย์ของทางราชการ 1 คน ร่วมกับคณะกรรมการตรวจพิสูจน์การตายของนักโทษ พร้อมทั้งทำการยืนยันการตาย และประกาศผลการประหารชีวิตให้สักขีพยานทราบในวันนั้น จากนั้นให้เรือนจำจัดเก็บศพของนักโทษในเรือนจำไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง เมื่อล่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้วให้แพทย์ของทางราชการร่วมกับผู้บัญชาการเรือนจำตรวจสอบบันทึกยืนยันการตายอีก

ครั้งหนึ่ง และให้ญาติมารับศพไปจัดการ ถ้าไม่มีญาติให้เรือนจำจัดการฝังหรือเผาตามที่เรือนจำเห็นสมควร

3.3.2 ลำดับขั้นตอนการฉีดยาหรือสารพิษ

ลำดับขั้นตอนการฉีดยาหรือสารพิษ จะใช้ตัวยาตามที่ประกาศกรมราชทัณฑ์เรื่องการกำหนดชนิดประเภทและปริมาณของยาหรือสารพิษที่ใช้ในการประหารชีวิตนักโทษ ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546

มีขั้นตอนการฉีดยาอยู่ 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

3.3.2.1 ฉีดสารโซเดียมเพนโททาล (Sodium Pentothal) ปริมาณ 20 - 25 ซีซี ซึ่งตัวยานี้จะทำให้นักโทษหมดสติและหลับลึกเพื่อให้การฉีดยาตัวอื่น ๆ กระทำได้ง่ายขึ้น โดยยาชนิดนี้เป็นยาผงขวดหนึ่งละลายน้ำได้ในปริมาณ 20 ซีซี

3.3.2.2 ฉีดสารแพนคูโรเนียม โบรไมด์ (Pancuronium Bromide) ปริมาณ 50 ซีซี ยาตัวนี้จะทำให้กล้ามเนื้ออ่อนคลาย และทำให้ระบบปอดและกระบังลมหยุดทำงาน โดยยาชนิดนี้เป็นยาน้ำ

3.3.2.3 ฉีดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ (Potassium chloride) ปริมาณ 50 ซีซี ยาตัวนี้จะทำให้หัวใจหยุดทำงานและเสียชีวิต โดยยาชนิดนี้เป็นยาน้ำ รวมใช้เวลาประมาณ 25 - 30 นาที¹⁶

เมื่อนักโทษแสดงอาการแน่นิ่งไป ผู้บัญชาการเรือนจำจะนายแพทย์ของเรือนจำเข้าตรวจยืนยัน การตายของผู้ต้องขังและประกาศเวลาตายต่อหน้าพยาน รวมใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 30 นาที ผู้แทนจากกองทะเบียนประวัติอาชญากรจะพิมพ์ลายนิ้วมืออีกครั้ง และเคลื่อนย้ายศพไปเก็บยังที่เก็บศพต่อไป โดยเก็บไว้ตรวจสอบอีก 1 วัน ตลอดเวลาจะมีการถ่ายภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

¹⁶ เชาวเรศน์ จารุบุญย์. (2547). *เพศฆาตคนสุดท้าย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรู๊ป. หน้า 48.

3.4 ข้อแตกต่างระหว่างโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารกับประมวลกฎหมายอาญา

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียระหว่างโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารกับประมวลกฎหมายอาญา

วิธีการฉีดยาหรือสารพิษ	วิธีการยิง
- มีลักษณะนี้มนวล สงบ ไม่ทรมาน โหดร้าย	- มีลักษณะทรมาน โหดร้าย ก่อให้เกิดความหวาดกลัว และทรมานร่างกายและจิตใจ ของผู้ถูกประหาร
- เป็นการตายอย่างสงบ ไม่ทรมานทรมาน และตายภายในระยะเวลาประมาณ 30 นาทีและผู้ถูกประหาร ไม่ได้รับการทรมานแต่อย่างใด	- ในบางครั้ง ผู้ถูกประหารชีวิต ไม่ตายในทันที และมีเสียงร้องโหยหวน น่าเวทนา จึงต้องมีการยิงซ้ำ จนกว่าจะตาย
- มีกระแสดักค้ำจากองค์กรนิรโทษกรรมแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งองค์กรนักสิทธิมนุษยชน และองค์กรศาสนาต่าง ๆ น้อย	- มีกระแสดักค้ำจากองค์กรนิรโทษกรรมแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งองค์กรนักสิทธิมนุษยชน และองค์กรศาสนาต่าง ๆ มากกว่า
- สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 3 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) มากกว่าการประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงเป้า	- ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

จากข้อมูลเปรียบเทียบข้างต้น จะเห็นได้ว่า วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ มีข้อดีมากกว่าวิธีการยิงให้ตายในทุกประการ ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารเพื่อให้เป็นไปในแบบเดียวกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างประชาชนพลเมืองกับทหาร ซึ่งอีกฐานะหนึ่งก็คือประชาชนพลเมืองเช่นเดียวกับประชาชนโดยทั่วไป

3.5 การลงโทษประหารชีวิตของสหรัฐอเมริกา

สำหรับการลงโทษประหารชีวิต ของสหรัฐอเมริกานั้น ในปัจจุบันรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา ยังคงให้มีการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงและอุกฉกรรจ์

อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ความผิดฐานก่อการร้าย ความผิดฐานสลัดอากาศ ความผิดฐาน
 ลอบสังหารประธานาธิบดี ความผิดฐานลอบวางระเบิด เป็นต้น

สหรัฐอเมริกา มีระบบการปกครองแบ่งออกเป็นมลรัฐ โดยแต่ละมลรัฐจะมีกฎหมาย ไม่
 เหมือนกัน ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้น จะมีเป็นบางมลรัฐ ซึ่งบางมลรัฐมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต
 ไปแล้วและนำกลับมาใช้ใหม่ บางมลรัฐยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วอย่างเด็ดขาด

งานวิจัยของสมาคมนักกฎหมายแห่งอเมริกา (The America Bar Association) ได้สรุป
 ข้อมูลไว้ ซึ่งมีความน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า โทษประหารชีวิตนั้น สามารถยับยั้งการก่ออาชญากรรม
 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงได้ และมีประสิทธิภาพ ดังนี้¹⁷

1. ผู้กระทำ ความผิดฐานโจรกรรม ลักเล็กขโมยน้อย ซึ่งไม่ได้พกพาอาวุธร้ายแรง
 คิดตัว แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้ จากการสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้ทราบได้ว่า
 การพกพาอาวุธร้ายแรงคิดตัวไป ขณะกระทำความผิดจะมีโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิต

2. ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐ มีนโยบายต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการจับกุมไถการ
 ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งปฏิบัติงานตามหน้าที่ กล่าวคือ จะถูกลงโทษสถานหนักจนถึงขั้น
 ประหารชีวิตหากผู้ถูกจับกุมทำการขัดขืน หรือ ต่อสู้เจ้าหน้าที่รัฐ

เจ เอ็ดเวิร์ด ฮูเวอร์ (J.Edword Hoover) อดีตผู้อำนวยการหน่วยสืบสวนสอบสวนกลาง
 แห่งสหรัฐอเมริกา (สังกัดหน่วย เอฟ.บี.ไอ.) ได้ยืนยันอย่างแน่ชัดว่า โทษประหารชีวิตนั้นส่งผลต่อ
 การยับยั้งการกระทำความผิดในอนาคตได้อย่างสัมฤทธิ์ผลยิ่ง

จะเห็นได้ว่าการลงโทษประหารชีวิต สามารถช่วยยับยั้งการก่ออาชญากรรมที่รุนแรงได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ผู้กระทำความผิด ในสหรัฐอเมริกาหากก่อคดีอุกฉกรรจ์ โดยส่วนใหญ่แล้วจะ
 ยินยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุม โดยปราศจากการต่อสู้ด้วยการใช้อาวุธ เพราะหากใช้อาวุธ
 จนทำให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต โทษสูงสุดคือการถูกประหารชีวิต

2. ผู้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ถูกจับกุม เมื่อทำการค้นตัวไม่พบว่าผู้กระทำ
 ความผิดเหล่านี้พกพาอาวุธแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายและโทษนั้นมีความรุนแรง และการ
 ลงโทษประหารชีวิตของสหรัฐอเมริกานี้ ได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนหนึ่งที่ยังต้องการที่

¹⁷ ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทฤษฎีอาชญากรรม*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์. หน้า 23. อ้างถึงใน วิศิษฐ์ เจนนานนท์.
 (2545). *โทษประหารชีวิต: ศึกษาวิธีการบังคับโทษด้วยการฉีดยาพิษกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. วิทยานิพนธ์
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 67.

จะให้คงไว้ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตสำหรับอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้คัดค้านการลงโทษประหารชีวิตนั้น ทั้งสองฝ่ายต่างพยายามหาเหตุผลมายืนยันสนับสนุนแนวความคิดของตัวเองดังนี้

ฝ่ายที่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิต

เนื่องจากเห็นว่าโทษประหารชีวิตมีลักษณะเป็นการแก้แค้นตอบแทนแก่ผู้กระทำ และ สามารถยับยั้งป้องกันการกระทำผิดได้อย่างเด็ดขาด อีกทั้งเป็นการตัดอาชญากรออกจาก ส่วนรวมซึ่งถือเป็นการป้องกันอันตรายให้แก่สังคมไม่ให้มีโอกาสกลับมากระทำผิดได้อีกต่อไป แต่การที่จะลงโทษประหารชีวิตนั้น รัฐจะต้องคำนึงถึงลักษณะความผิดที่ได้กระทำด้วย¹⁸

ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิต

จากการคัดค้านของกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต นำโดยกลุ่มศาสนาที่สำคัญในประเทศ ได้แก่ สภาแห่งชาติคัดค้านอาชญากรรมประพฤตินันธพาล ค.ศ. 1963 เนื่องจาก กลุ่มดังกล่าว เห็นว่าการใช้ระยะเวลาในการพิจารณาโทษประหารชีวิต จะใช้เวลาประมาณ 11 - 13 ปี ซึ่งเป็นกระบวนการในการดำเนินคดีในศาลและการยื่นอุทธรณ์ อีกทั้งมีความเห็นว่าโทษประหารชีวิต มิได้เป็นหลักประกันหรือยืนยันว่าได้ผลสำหรับการข่มขู่หรือยับยั้งซึ่งใจอาชญากรในการที่จะไม่ก่อเหตุ และประการที่สำคัญที่สุด หากมีการพิจารณาคดีผิดพลาดจากพยานหลักฐาน หรือเหตุอื่นอันอาจทำให้เกิดการลงโทษผู้ที่มีได้กระทำความผิดหรือประหารชีวิตผิดตัว ซึ่งจะถือเป็นความผิดพลาดอย่างแรงที่สุด เพราะชีวิตเมื่อเสียไปแล้วไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้อีก

รามเซย์ คลีก (Ramsey Clark) อธิบดีกรมอัยการของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวในปี พ.ศ. 1965 โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า สำหรับการลงโทษประหารชีวิตนั้น มีค่าทางสังคมมาก และจริงอยู่ที่อารมณ์ของมนุษย์อาจจะมีการเรียกร้องให้มีการแก้แค้นในกรณีที่มีอาชญากรรมของ ขวัญขึ้นมา แต่ด้วยเหตุผลและประสบการณ์ในอดีตทำให้เรารู้ได้ว่าการฆ่าอาชญากรมิได้ช่วย แก้ไขปัญหาอาชญากรรมรวมทั้งป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นอีกหรือมิได้เป็นหนทางแห่งความ ยุติธรรมแก่เหยื่อของอาชญากรรมที่อาชญากรจะได้รับการรวมถึงสังคมมิได้ประโยชน์อันใดเลยจาก โทษประหารชีวิตนั้น

ในปี ค.ศ. 1969 ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความยอมรับข้อโต้แย้งของการลงโทษประหารชีวิต โดยเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้น ถือว่าเป็นการทารุณโหดร้ายและเป็นการลงโทษที่ผิดปกติธรรมดา (Cruel and Unusual Punishment) และไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ มาตรา 8 จากคดีของ บอยกิน วี อลาบามา (Boykin V. Alabama) ซึ่งเป็นคดีปล้นทรัพย์ ไม่ใช่คดีที่มีความอุกฉกรรจ์อันร้ายแรงแต่อย่างใด

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

ในราวปลายปี ค.ศ. 1970 ได้มีความเห็นของศาลอุทธรณ์สหรัฐอเมริกาที่เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตในคดีข่มขืน ที่เจ้าทุกข์ไม่ได้ถูกฆ่าตายหรือได้รับอันตราย เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา มาตรา 8 โดยกล่าวในระหว่างการพิจารณาคดี ของนายแรปส์ (Ralph Case) โดยถือว่าเป็นการทารุณ โหดร้ายและผิดธรรมดาอันถือเป็น กรณีแรกของศาลอุทธรณ์ว่าการฝ่าฝืนต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 8 ตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต (Capital Statute) สามารถมีได้ในเหตุใดบ้าง แต่ที่สุดแล้วมติของศาลสูงสหรัฐ US Supreme Court ได้สนับสนุนให้มีการลงโทษประหารชีวิตแก่อาชญากรรมบางประเภท เพื่อป้องกันและข่มขู่ รวมถึงยับยั้ง ป้องปรามอาชญากรรมไม่ให้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม โดยมตินั้นเกิดขึ้นในคดีของ เฟอร์แมน วี จอร์เจีย (Furman V. Georgia) ด้วยมติ 5 ต่อ 4 เสียง เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1972

จากนั้นศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้รับรองว่า

“การลงโทษประหารชีวิตแก่อาชญากรรมบางประเภทไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” โดยรับรองไว้เมื่อกรกฎาคม ค.ศ. 1976 โดยเห็นว่าศาลสามารถที่จะลงโทษได้ เพราะกฎหมายบัญญัติให้สามารถทำได้ วิธีการใช้โทษประหารชีวิตของสหรัฐอเมริกา ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันมี 5 วิธี ได้แก่¹⁹

- (1) การประหารโดยการยิงเป้า Firing Squad
- (2) การประหารด้วยการแขวนคอ Hanging
- (3) การประหารด้วยการฉีดยาหรือนิโคติน Lethol Injection
- (4) การประหารด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า Electrocution or Electric Chair
- (5) การประหารด้วยการรมแก๊ส Gas Chamber

3.5.1 การประหารด้วยการยิงเป้าในสหรัฐอเมริกา Firing Squad จะมีเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คน ถือปืนเล็งไว้ที่นักโทษประหารแต่ไม่อาจทราบได้ว่ากระสุนปืนถูกบรรจุอยู่กับเจ้าหน้าที่คนใด ในจำนวน 5 คนนั้น ทำให้เจ้าหน้าที่บางคนจะถือปืนที่ไม่ได้บรรจุลูกกระสุนอยู่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังคงใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้าอยู่โดยใช้ในมลรัฐยูทาห์ และมลรัฐโอคาโฮ สำหรับมลรัฐ โอกลาโฮมา จะนำเอาวิธีนี้มาใช้หากมีการสั่งห้ามใช้วิธีประหารนักโทษด้วยวิธีรมแก๊ส

3.5.2 การประหารด้วยวิธีการแขวนคอ Hanging เจ้าหน้าที่จะผูกเชือกที่คอของนักโทษประหารจากนั้นประตูลงซึ่งอยู่ที่พื้นใต้ นักโทษประหารจะเปิดออกนักโทษประหารจะตกลงไปทำให้เกิดภาวะการขาดออกซิเจนดังนั้นจึงทำให้นักโทษประหารเสียชีวิตโดยเจ้าหน้าที่จะต้องคำนวณ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66 - 67.

ถึงน้ำหนักและความยาวของเชือกให้สอดคล้องกับตัวนักโทษประหาร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันเชือกขาด และป้องกันคอของนักโทษประหารไม่ให้ขาด

สำหรับมลรัฐที่ยังคงใช้วิธีการประหารวิธีนี้ คือ มลรัฐเดลาแวร์ และมลรัฐวอชิงตัน ส่วนมลรัฐนิวแฮมป์เชอร์จะใช้วิธีดังกล่าวมานี้ หากมีการสั่งห้ามใช้วิธีฉีดสารพิษเข้าสู่ร่างกาย

3.5.3 การประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ Lethol Injection โดยสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่มีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยา โดยมลรัฐโอกลาโฮมา เป็นมลรัฐแรกที่ออกกฎหมายรับรองการประหารชีวิตด้วยการใช้เข็มฉีดยาด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมและทางเศรษฐกิจต่อจากนั้น มลรัฐเท็กซัส ก็ได้ออกกฎหมายรับรองการประหารชีวิตด้วยวิธีดังกล่าวเช่นกัน โดยทำการประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยา เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1982 และถือว่าเป็นมลรัฐที่มีการประหารนักโทษมากที่สุดในสหรัฐอเมริกาหลังจากนั้น 29 ใน 50 มลรัฐของสหรัฐอเมริกา จึงได้เปลี่ยนวิธีประหารชีวิตมาเป็นการประหารด้วยการฉีดยา เช่น ในกรณีมลรัฐฟลอริดา ซึ่งได้มีการใช้การฉีดยาแทนการใช้เก้าอี้ไฟฟ้าในการประหารชีวิตนักโทษ เนื่องจากวิธีการใช้เก้าอี้ไฟฟ้า เกิดเหตุขัดข้องในขณะที่ประหารชีวิตอยู่หลายครั้งรวมถึงเป็นวิธีการลงโทษที่ทารุณและโหดร้าย ทั้งนี้ มลรัฐฟลอริดาได้ดำเนินการประหารชีวิตนักโทษด้วยวิธีการใช้เก้าอี้ไฟฟ้ามาเป็นระยะเวลาประมาณ 74 ปี หรือในกรณีของมลรัฐจอร์เจีย ซึ่งได้มีการเปลี่ยนมาใช้วิธีประหารชีวิต โดยการฉีดยาแทนการประหารชีวิตด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า และเสนอยกเลิกการประหารชีวิตด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้าไปเสียเลย ด้วยเหตุผลในการป้องกันนักโทษจึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลสูงของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลใช้บังคับแก่ผู้ต้องโทษที่กระทำความผิดหลังวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 2001 เป็นต้นไป โดยความเห็นชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและลงนามโดยนายรอบ บาร์นส์ ผู้ว่าการรัฐจอร์เจียในขณะนั้น โดยมีนักโทษถูกประหารชีวิตไปแล้วรวม 23 ราย

สำหรับมลรัฐอื่น ๆ ยังคงใช้วิธีการประหารชีวิตแบบเดิมอยู่เช่น การแขวนคอ 2 มลรัฐ การใช้กรรมแก๊ส 5 มลรัฐ การยิงเป้า 2 มลรัฐการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า 11 มลรัฐ วิธีการประหารชีวิตด้วยเข็มฉีดยานี้ได้มีประเทศอื่นอื่นใช้วิธีนี้ด้วยเช่นกัน ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 โดยการใช้การประหารชีวิตด้วยการฉีดยา โดยยึดขั้นตอนการประหารชีวิตของมลรัฐโอเรกอนมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินการซึ่งการฆ่าด้วยยาพิษหรือสารพิษเรียกว่าการุณยฆาต หรือคนส่วนใหญ่เรียกกันในชื่อ Mercy killing ภาษาทางการแพทย์ เรียกว่า Euthanasia จะทำให้ผู้ถูกประหารไม่ได้รับความทรมาน การประหารชีวิตด้วยยาพิษมี 2 วิธี คือ การฉีดยาสารพิษเข้าทางเส้นเลือดนักโทษประหารจะหลับไปโดยไม่รู้สึกรู้สีก่อนจะฉีดสารพิษในร่างกายเพื่อทำให้เสียชีวิตทันทีในช่วงเวลา

ต่อมา อีกวิธีหนึ่ง คือ การรวมควันจากถุงพลาสติกซึ่งบรรจุแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide) เมื่อสูดดมแก๊สชนิดนี้เข้าไปเมื่อเลือดแดงจะไม่สามารถจับกับออกซิเจนได้จึงทำให้เกิดภาวะขาดออกซิเจนและถึงแก่ความตายในที่สุด²⁰

ขั้นตอนการประหารชีวิตด้วยการฉีดยา มีดังนี้

(1) ก่อนการประหาร 4 วัน นักโทษประหารจะถูกนำตัวมาสู่ห้องพิเศษและถูกจับตาจากเจ้าหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง

(2) ก่อนการประหาร 2 วัน จะทำการตรวจตราและเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประหารชีวิตให้พร้อม

(3) ก่อนการประหาร 1 วัน จะเตรียมอุปกรณ์เข็มฉีดยาและยาและอุปกรณ์สำรองให้พร้อมเตรียมพื้นที่สำหรับต้อนรับผู้สื่อข่าวและผู้มวชนรวมทั้งพยานที่จะเข้าไปสังเกตการณ์ในการประหารชีวิต

(4) เวลา 18:00 จะจัดอาหารมื้อสุดท้ายให้นักโทษประหารได้รับประทาน

(5) เวลา 22:00 พยานจะได้รับอนุญาตให้เข้าเรือนจำและรับฟังคำชี้แจงจากหน้าที่

เวลา 23:30 จะเริ่มดำเนินการเพื่อเตรียมการประหารที่จะเริ่มในเวลาเที่ยงคืนตรงก่อนการประหาร 1 ชั่วโมง นักโทษประหารจะได้รับยาคลายกล้ามเนื้อเพื่อลดความตึงเครียดก่อนประหารครึ่งชั่วโมงเจ้าหน้าที่จะนำตัวนักโทษประหาร จากห้องขังไปที่ห้องประหาร และให้นอนบนเตียงประหารตั้งและผูกด้วยสายหนังทั้งขาคำตัวและแขนทั้งสองข้าง ให้อยู่ในท่ากางออกและไม่สามารถคืนได้ จากนั้น จะติดเครื่องวัดการเต้นของหัวใจเข้ากับตัวนักโทษประหาร จากนั้น จะแทงเข็มเข้าเส้นเลือดใหญ่ที่แขนหรือที่หลังมือทั้งสองข้าง ข้างหนึ่งเป็นเข็มที่ใช้จริงอีกข้างหนึ่งเป็นเข็มสำรอง

ขั้นตอนต่อไป คือ การเปิดให้ประจักษ์พยานและผู้สื่อข่าวเข้ามาในห้องสังเกตการณ์เมื่อถึงเวลาประหารหากไม่มีโทรศัพท์ยกเลิกการประหารจากอัยการสูงสุดหรือผู้ว่าการรัฐ ผู้บัญชาการเรือนจำก็จะให้สัญญาณกับเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นพินิจฆาตได้เริ่มดำเนินการประหารชีวิตได้เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นพินิจฆาต 2 คน ซึ่งอยู่ในห้องฉีดยาติดกันจะกดปุ่มเพื่อปล่อยยาเข้าร่างของนักโทษประหารซึ่งปุ่มปล่อยยาจะมี 2 ปุ่มกดคนละปุ่ม แต่จะมีปุ่มเดียวที่ปล่อยยาเข้าสู่ร่างนักโทษประหาร เจ้าหน้าที่ 2 คน จึงไม่มีโอกาสทราบได้เลยว่าใครเป็นผู้กดปุ่มปล่อยยาเข้าสู่เส้นเลือด

²⁰ โกลินท์ แจ่มเพ็ชรรัตน์. (2544). ฆ่าด้วยยาพิษ คุณคิดอย่างไร. กรุงเทพฯ: นิคมสาร อิมเมจ. หน้า 212.

ตัวยาที่ใช้คือ Sodium Pentothal ในสารละลาย 20 - 25 ซีซี Pancuronium Bromide 50 ซีซี และ Potassium Chloride 50 ซีซี

โดยคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเท็กซัส ได้วิจัยมาแล้วว่า ยาดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพที่สุด และยาที่ใช้ฉีดไม่ใช่ยาพิษแต่เป็นยาทั่วไปซึ่งสามารถทำให้ตายได้หากใช้เกินขนาด

ยาตัวแรก จะทำให้นักโทษเกิดอาการหลับจากนั้นจึงปล่อยยาตัวที่ 2 และตัวที่ 3 ตามลำดับเพื่อให้หัวใจหยุดสูบโลหิตภายในไม่ถึงนาทีและเมื่อนักโทษประหารมีอาการแน่นิ่งไม่ไหวดิ้นผู้บัญชาการเรือนจำจะให้นายแพทย์ของเรือนจำเข้าตรวจร่างกายนักโทษประหาร เพื่อพิสูจน์การตายของนักโทษผู้นั้น จากนั้นผู้บัญชาการเรือนจำจะประกาศเวลาการเสียชีวิตของนักโทษประหาร ต่อหน้าพยานรวมใช้เวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนนี้ทั้งสิ้นประมาณ 20 ถึง 30 นาที จากนั้นผู้แทนจากกองทัพเรือประวัตินาวิกโยธินจะพิมพ์ลายนิ้วมืออีกครั้งและเคลื่อนย้ายศพของนักโทษประหารไปห้องเก็บศพต่อไป โดยเก็บไว้ตรวจสอบอีก 1 วัน ซึ่งตลอดเวลาของการดำเนินการจะมีการถ่ายรูปและวิดีโอตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้ด้วย ปัจจุบันมีมลรัฐที่ใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยาหรือสารพิษ จำนวน 36 รัฐ

3.5.4 การประหารชีวิตโดยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า Electrocution or Electric Chair ปัจจุบันมีมลรัฐที่ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีนี้ จำนวน 10 มลรัฐ วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีนี้นักโทษประหาร จะต้องนั่งอยู่ที่เก้าอี้ซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยเฉพาะ และจะถูกโกนผมและขนตามร่างกายออกทั้งนี้ เพื่อให้กระแสไฟฟ้าเข้าสู่ร่างกายของนักโทษประหารได้โดยง่ายเมื่อเริ่มปล่อยกระแสไฟฟ้าร่างกายของนักโทษประหารก็จะกระตุก โดยมีฟ้าคาครึ่งตัวไว้ นักโทษประหารจะเกิดอาการอาเจียน ปัสสาวะอุจจาระออกทั้งหมดและจะมีกลิ่นไหม้โดยปริมาณของกระแสไฟฟ้าจะแตกต่างกันไปตามระบบไฟฟ้าของแต่ละมลรัฐ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาถึงน้ำหนักตัวของนักโทษประหารด้วย เช่น ในมลรัฐจอร์เจียนักโทษประหารจะได้รับกระแสไฟฟ้า 2000 โวลต์ เป็นเวลา 4 นาทีจากนั้น 1000 โวลต์ อีก 7 นาที และ 208 โวลต์ อีก 2 นาที เป็นต้น

การประหารชีวิตด้วยไฟฟ้ามีปัจจัยที่ต้องพิจารณา คือ ระบบประสาทส่วนกลางอัตโนมัติ และระบบประสาทเกี่ยวกับจิตใต้สำนึก ทั้งนี้ กระแสไฟฟ้าปริมาณ 1500 โวลต์ จะทำให้ระบบประสาทที่ควบคุมสติปัญญาและความรู้สึกเจ็บปวดถูกทำลายไป

3.5.5 การประหารชีวิตด้วยการรมแก๊ส Gas Chamber การประหารชีวิตด้วยวิธีนี้มีอยู่จำนวน 5 มลรัฐ คือ มลรัฐแอริโซนา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย และมลรัฐไวโอมิง วิธีการประหารวิธีนี้คือ นักโทษประหารจะต้องอยู่ในห้องหรือตู้ที่ไม่มีอากาศเข้ามาได้และมีช่องใส่สารโปแตสเซียมไซยาไนด์(Potassium Cyanide)หรือโซเดียมไซยาไนด์ (Sodium Cyanide) ผสมกับกรดไฮโดรคลอ

ริก (Hydrochloric Acid) ซึ่งจะทำให้เกิดแก๊สไฮโดรไซยานิก (Hydrocyanic) ซึ่งจะทำร้ายความสามารถในการผลิตฮีโมโกลบินในเม็ดเลือดและทำให้นักโทษหมดสติในเวลาไม่กี่นาทีและจะเสียชีวิตในเวลาอีกไม่นาน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จึงสวมชุดและหน้ากากป้องกันแก๊สจะเข้าไปทำความสะอาดศพของนักโทษโดยปราศจากสารพิษ

จากการศึกษาวิธีการประหารชีวิตของสหรัฐอเมริกา พบว่า ใช้วิธีการประหารชีวิต 5 วิธี ซึ่งมีทั้งวิธีที่เป็นการทรมาน ทารุณกรรม และโหดร้าย เช่น วิธีนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า ยิงเป้า เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน วิธีการดังกล่าวไม่ค่อยถูกนำมาใช้โดยรัฐเทนเนสซี ได้ประหารชีวิตด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้าเมื่อปลายปี 2561 โดยนักโทษประหารเป็นผู้ร้องขอวิธีการประหารดังกล่าวเอง แต่มีกจะใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย โดยในปี 2019²¹ มลรัฐเท็กซัส มลรัฐอลาบามา มลรัฐจอร์เจีย มลรัฐเทนเนสซี มลรัฐฟลอริดา และมลรัฐโอไฮโอ ที่ยังคงใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษสำหรับประหารนักโทษ

3.6 การลงโทษประหารชีวิตของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law Systems) การตรากฎหมายมีระบบแบบแผนหลักการและขบวนการที่ชัดเจนตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติ กฎหมายอาญาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนตราขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1979 ในการประชุมครั้งที่ 2 ของการประชุมสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติสมัยที่ 5 ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1997 โดยการประชุมครั้งที่ 5 ของสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติสมัยที่ 8 และมีการปรับปรุงแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1999 ในการประชุมครั้งที่ 13 ของการประชุมคณะกรรมการประจำของสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ การกระทำใด ๆ ที่เป็นภัยต่ออำนาจอธิปไตยความมั่นคงและบูรณาการของประเทศการแบ่งแยกดินแดนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบเผด็จการโดยประชาชนการล้มล้างระบบสังคมนิยมการทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชนการทำลายความเป็นระเบียบเรียบร้อยของระบบเศรษฐกิจการละเมิดทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือของมวลชนผู้ใช้แรงงาน หรือของชุมชน การละเมิดทรัพย์สินของปัจเจกชน การละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย

²¹ การประหารชีวิตด้วยวิธีฉีดยาในประเทศสหรัฐ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

https://en.m.wikipedia.org/wiki/List_of_offenders_executed_in_the_United_States_in_2019

เข้าถึงเมื่อ [2562, 18 มิถุนายน]

ของประชาชนการละเมิดสิทธิของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการกระทำใด ๆ ที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาและต้องรับโทษตามกฎหมาย²²

ฐานความผิดตามกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาจีน ได้แบ่งฐานความผิดไว้ 10 หมวด คือ

(ก) ความผิดเกี่ยวกับการทำลายความมั่นคงของประเทศ

(ข) ความผิดเกี่ยวกับการทำลายความสงบสุขของสาธารณะ

(ค) ความผิดเกี่ยวกับการทำลายความเป็นระเบียบของระบบเศรษฐกิจการตลาดของ

สังคมนิยม

(ง) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดชีวิตร่างกายและสิทธิตามระบอบประชาธิปไตยของ

ประชาชน

(จ) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สิน

(ฉ) ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายความเป็นระเบียบของการควบคุมสังคม

(ช) ความผิดเกี่ยวกับการให้หรือรับสินบน

(ซ) ความผิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ

(ฌ) ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนวินัยของทหาร

โทษตามกฎหมายอาญาจีน แบ่งเป็นโทษหลักและโทษเสริม

ก. ประเภทของการลงโทษที่สำคัญ คือ²³

(1) การควบคุม

(2) การควบคุมตัวทางอาญา

(3) จำคุกระยะยาว

(4) จำคุกตลอดชีวิต และ

(5) โทษประหาร

ข. ประเภทของการลงโทษเพิ่มเติม คือ²⁴

(1) ค่าปรับ

(2) การลิดรอนสิทธิทางการเมือง

²² วิบูลย์ ตั้งจิตติภากรณ์. บทความเรื่อง โครงสร้างและระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.sri.cmu.ac.th/online/GY0K9BPJ.pdf> เข้าถึงเมื่อ

[2562, 30 มิถุนายน]

²³ Criminal Law Of The People's Republic Of China Article 33.

²⁴ Criminal Law Of The People's Republic Of China Article 34.

(3) การยึดทรัพย์

การลงโทษเพิ่มเติมอาจถูกนำมาใช้อย่างอิสระได้ และสำหรับการเนรเทศอาจถูกนำไปใช้กับชาวต่างชาติที่กระทำความผิด

โทษเสริม ได้แก่

(1) โทษปรับ

(2) โทษตัดสิทธิ์ทางการเมือง

(3) โทษริบทรัพย์

(4) โทษเนรเทศ การเนรเทศอาจถูกนำไปใช้อย่างอิสระหรือเสริมกับชาวต่างชาติที่กระทำความผิด

ทั้งนี้ โทษประหารชีวิตจะใช้บังคับกับอาชญากรที่กระทำความผิดเท่านั้น อาชญากรรมที่ร้ายแรงมากจะดำเนินการทางอาญาโดยทันทีภายในเวลาสองปี ยกเว้น ผู้ที่ควรได้รับการตัดสินตามกฎหมายศาลประชาชนสูงสุดจะต้องยื่นต่อศาลประชาชนสูงสุดสำหรับการพิจารณาและการตัดสินประหารชีวิตโดยการตัดสินใจและอนุมัติโดยศาลประชาชนสูงสุด²⁵ และโทษประหารจะไม่ถูกใช้บังคับกับผู้ที่ยังไม่ถึง อายุ 18 ปี ณ เวลาที่มีการก่ออาชญากรรมหรือกับผู้หญิงที่กำลังตั้งครรภ์²⁶

การประหารชีวิตของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ถือว่าเป็นประเทศที่มีโทษประหารชีวิตรุนแรงตั้งแต่ครั้งอดีตกาล ทั้งนี้ เพราะมีประชากรจำนวนมาก ทำให้การควบคุมความสงบเรียบร้อยและสังคมให้เกิดความสงบสุข ต้องใช้วิธีการที่ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวต่อผลของการก่ออาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการประหารชีวิตแบบให้ตายช้า ๆ ด้วยการให้หน่อไม้ในการประหารผู้กระทำความผิดหรือการประหารด้วยการฉีดยาขึ้นเนื้อที่ละชิ้น ๆ แบบข้ามวันข้ามคืน การใช้วิธีค่อย ๆ รัดคอจนกระทั่งหมดลมหายใจ ซึ่งการประหารแต่ละวิธีของประเทศจีนที่มีความโหดเหี้ยมนั้น ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการที่เป็นสากลเหมือนกับนานาประเทศ แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ

ในปัจจุบันประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีวิธีการประหารชีวิตอยู่ 2 วิธี ได้แก่ การยิงเป้า และการฉีดยา ซึ่งทั้งสองวิธีจะแบ่งตามความผิดที่ทำ คดีความประเภทการค้ามนุษย์หรือค้ายาเสพติดนั้นจะถูกประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยา ส่วนคดีที่มีความโหดเหี้ยมหรือข้าราชการทุจริตนั้นจะถูกประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงเป้า

²⁵ Criminal Law Of The People's Republic Of China Article 48.

²⁶ Criminal Law Of The People's Republic Of China Article 49.

ในกรณีประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า²⁷ ขั้นตอนและวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า หลังจากที่เรือนจำได้รับคำสั่งจากผู้ใดก็ตามที่มีอำนาจถูกต้องตามกฎหมาย ให้ดำเนินการประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาดที่ถูกศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิต เรือนจำจะมอบหมายหน้าที่ให้ฝ่ายทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง ทำการตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษประหารว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันกับคำสั่งที่ให้ดำเนินการประหารชีวิตหรือไม่ เพื่อป้องกันการประหารผิดคน และเรือนจำจะออกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการประหารชีวิต จากนั้นนักโทษจะถูกนำตัวมายังลานประหาร และถูกนำตัวมาผูกเข้าและมัดไว้ โดยเพศฆาตจะยืนห่างจากตัวนักโทษประมาณ 2 ก้าว เมื่อพร้อมก็จะมีหัวหน้าชุดเป็นผู้ให้สัญญาณยิงในครั้งนั้น ๆ ในอดีตของจีนจะมีเพศฆาตอยู่ 2 นาย คือ เพศฆาตมือหนึ่งและเพศฆาตมือสอง โดยครั้งแรกหากเพศฆาตมือหนึ่งยิงแล้วเกิดการพลาดหรือยังไม่ตาย เมื่อคณะกรรมการประหารชีวิตร่วมกันตรวจสอบจนแน่ใจว่านักโทษยังไม่ถึงแก่ความตายอย่างแท้จริง ผู้ให้สัญญาณยิงก็จะสั่งยิงครั้งที่ 2 ทันที สมัยอดีต การคัดเลือกเพศฆาตนั้นจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ในเรื่องปืน มีความแม่นยำในการยิงและการฝึกมาอย่างดี เพื่อจะได้ไม่เป็นการทรมานนักโทษจนเกินไป โดยแจ้งเจ้าหน้าที่เหล่านั้นทราบอย่างเป็นทางการลับที่สุด เพื่อป้องกันมิให้นักโทษที่จะถูกประหารหรือญาติของนักโทษรู้ตัวล่วงหน้า ซึ่งอาจเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ เช่น การพยายามฆ่าตัวตายของนักโทษก่อนการประหาร หรือการพยายามชิงตัวนักโทษจากญาติและพวกพ้อง นักโทษที่ถูกประหารทุกครั้งที่ยังลานประหารจะต้องมีเจ้าหน้าที่อย่างน้อย 4 คน ส่วนปืนที่ใช้ในการประหาร ซึ่งเป็นปืนที่ทำงานด้วยระบบอัดโน้มติ มีขนาดกะทัดรัดสามารถประทับยิงคนเดียวได้อย่างรวดเร็ว มีระยะยิงหวังผลไม่ไกลนัก ซึ่งโดยทั่วไปแล้วปืนกลมือจะใช้กระสุนของปืนพกกึ่งอัดโน้มติ เนื่องจากนิยมใช้ในการยิงระยะประชิดตัว นักโทษจะรู้ล่วงหน้าก่อนที่ตัวเองจะตายเพียงไม่กี่วัน ด้วยสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ ความรู้สึกซึ่งยากเกินกว่าการอธิบาย อาจมีบางรายจิตตกจนคิดฆ่าตัวตายก่อนก็มี ในการถูกขังนั้นนักโทษจะถูกเปลี่ยนห้องขังจากขังเดี่ยวเป็นขังรวมกับนักโทษคนอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ขังนักโทษประหารด้วยกัน เพื่อให้หนักโทษที่จำลึงจะถูกประหารได้มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นและสามารถให้นักโทษเขียนจดหมายถึงญาติ ๆ และครอบครัวเพื่อเป็นการสั่งเสียก่อนตาย อาการของนักโทษในแต่ละรายก็จะแตกต่างกันออกไป บางรายก็ได้แต่นั่งเงียบไม่พูดไม่จา บางรายก็ร้องไห้ตลอดแล้วแต่คนไป ในวันสุดท้ายก่อนที่จะมีการประหารนั้น ทางเรือนจำจะถามนักโทษว่าอยากกินอะไรเป็นพิเศษทางเรือนจำจะจัดหาให้ ยกเว้นสิ่งของต้องห้าม เช่น สุรา ยาเสพติด ซึ่งไม่สามารถจัดหาให้ได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งนักโทษส่วนใหญ่จะไม่มีความสุขใด ๆ

²⁷ วิธีการยิงเป้าของประเทจีน. (2016). (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.liekr.com/post_145547.html
เข้าถึงเมื่อ [2562, 5 กรกฎาคม]

ในกรณีการประหารด้วยวิธีการฉีดยานั้น จะใช้การฉีดยาทั้งสิ้น 3 ชนิด ตามแบบสากล โดยตัวยาชนิดที่ 1 และ 2 มีความสำคัญในการช่วยให้นักโทษไม่รู้สึกรัดตัวและไม่รู้สึกรัดเจ็บปวดทรมานแต่อย่างใด จากนั้นจึงฉีดยาชนิดที่ 3 อันเป็นการทำให้เสียชีวิตอย่างแท้จริง สำหรับการยิงเป้านั้น จะใช้วิธีการระดมยิง ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความโหดร้ายเป็นอย่างมาก และนักโทษประหารนั้น ไม่เหลือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เลย โดยสถานที่ประหารมีทั้งในเรือนจำและในที่สาธารณะ²⁸ เพื่อให้ประชาชนที่เข้ามาดูการประหารนั้น เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด อันเป็นวิธีการที่ส่งผลทางด้านจิตใจ ให้เกิดความเคารพกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิด

จากการศึกษาวิธีการลงโทษประหารชีวิตมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า เป็นเครื่องมือสุดท้ายของรัฐในการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่สังคม ด้วยการตัดโอกาส มิให้อาชญากรกลับมากระทำผิดซ้ำเป็นเยี่ยงอย่าง นอกจากนี้ ยังเป็นการป้องปรามมิให้บุคคลในสังคม มีพฤติกรรมเลียนแบบ เพราะปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ยังมีผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรโดยกมลสันดานที่จำเป็นต้องกันให้ออกไปจากสังคม

และจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ทำให้ทราบได้ว่า วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วยวิธีการยิงให้ตายนั้น ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากวิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ทำให้ผู้ได้รับโทษได้รับความทรมาน ทารุณกรรม และเป็นวิธีการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม อีกทั้ง รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ความคุ้มครองการลงโทษที่เป็นการโหดร้ายไม่สามารถกระทำได้ และเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาคและเพื่อความเป็นแบบอย่างเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารที่ใช้วิธีการยิงให้ตายจึงไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการกำหนดโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ในบทที่ 4 ต่อไป

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 215.

บทที่ 4

ปัญหาของวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

4.1 ปัญหาความล้าสมัยของวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ. 131 เป็นต้นมา โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิต ของผู้ต้องคำพิพากษาของศาลทหาร ไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา 6 ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารบก หรือศาลทหารเรือ ให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้เอามัน ไปยิงเสียให้ตาย หรือตัดศีรษะ สุดแล้วแต่ศาลจะสั่งในคำพิพากษา”

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2477 โดยให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทนของเดิม คือ

มาตรา 6 “ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหาร ให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

โดยมีผลตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2478 และยังมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาทหารได้มีการแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิต จากวิธีการยิงให้ตายหรือตัดศีรษะเป็นวิธีการยิงให้ตาย เพียงวิธีการเดียวและเป็นการแก้ไขครั้งเดียว และครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ.2477 จากนั้น ไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันแต่อย่างใด

สำหรับ วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 บัญญัติว่า“ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และได้มีพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2546 โดยแก้ไขวิธีการประหารชีวิต จากเดิมเป็น มาตรา 19

“ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ทั้งนี้ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ สืบเนื่องจากปัจจุบันบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิตโดยการ

เอาไปยิงเสียให้ตาย ยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทารุณ โหดร้ายและไร้มนุษยธรรมที่รัฐไม่พึงปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อกำหนดมิให้นำโทษประหารชีวิต นักโทษจำคุกตลอดชีวิตมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด และเพื่อเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการเอาไปยิงเสียให้ตายเป็นดำเนินการฉีดสารพิษให้ตายแทน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ทหารกับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ก่อนที่จะมีการแก้ไขนั้น ได้ใช้วิธีการเดียวกัน คือ การยิงให้ตาย แต่ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการแก้ไขวิธีการประหารชีวิตเป็นฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย โดยเห็นว่าวิธีการยิงนั้นเป็นวิธีการที่ทารุณ โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม รัฐไม่ควรนำไปปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด อันเป็นการกระทำที่ไร้ซึ่งความมีมนุษยธรรม และดูโหดร้ายรุนแรง แต่สำหรับกฎหมายอาญาทหารนั้นเมื่อได้แก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2476 แล้วก็ไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการประหารชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันแต่อย่างใด ซึ่งในยุคปัจจุบันนี้ การเรียกร้องทางด้านสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติทางด้านสิทธิมนุษยชนนั้นมีแนวโน้มมากกว่าในอดีตซึ่งมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ที่มีความปรารถนาให้มนุษย์ทุกคน เคารพซึ่งหลักในการมีชีวิตอยู่ของกันและกันรวมทั้งหลักสิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาค การปฏิบัติต่อกันด้วยความมีมนุษยธรรม และเมตตาธรรมต่อกัน

อีกทั้งสภาพสังคมในปัจจุบัน แตกต่างจากสภาพสังคมในอดีตเป็นอย่างมาก การบัญญัติวิธีการประหารชีวิตในสมัยก่อน ยังยึดแนวทาง ตามสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่มีบทลงโทษรุนแรง มีลักษณะการแก้แค้นตอบแทนให้ตายตกไปตามกัน แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อทางด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น ได้รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ประกอบกับ หลักสิทธิมนุษยชนสากล ที่ต่อต้านการลงโทษด้วยวิธีการทรมาน ทารุณกรรม โหดร้าย และไร้ซึ่งมนุษยธรรม

ดังนั้น วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วยการยิงให้ตาย จึงไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน แม้จะเป็นกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับในทางการทหาร แต่คำว่าทหารตามประมวลกฎหมายนี้ ก็คือประชาชนชาวไทย อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จำต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป โดยไม่มีข้อแตกต่างทางด้านอาชีพหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป ถ้าได้กระทำความผิด และศาลทหารพิพากษาให้ประหารชีวิตจะต้องถูกประหารชีวิตโดยวิธีการยิงให้ตายเช่นเดียวกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นว่าวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตายนั้นเป็นวิธีการที่ล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันของสังคมไทย และสังคมโลก เป็นอย่างมาก ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเป็น ประเทศที่มี

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การกระทำอันทารุณ โหดร้าย ป่าเถื่อน และไร้มนุษยธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ ข่มขู่ต่อหลักคำสอนของศาสนา และเป็นที่ขัดต่อความรู้สึกของผู้นั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 77 วรรคแรก บัญญัติว่า

รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเรียบเรียงตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น รัฐพึงมีหน้าที่ในการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 ซึ่งในกรณีนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการยิง ตามคำพิพากษาของศาลทหาร โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้มีการแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการลงโทษประหาร เมื่อ พ.ศ. 2477 และยังไม่มีการแก้ไขอีกเลย ส่วนในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นการแก้ไขครั้งสุดท้ายนั้น เป็นการแก้ไขในเรื่องของการให้ศาลทหารมีอำนาจลงโทษบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารซึ่งกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรได้ เพื่อเป็นการให้กฎหมายอาญาทหาร มีวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ไม่ทรนทวารุณกรรม และโหดร้ายต่อผู้ถูกประหาร รัฐจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับปัจจุบันที่เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ ยกตัวอย่าง กรณีที่เจตนากรมการบัญชีศึกษาได้เห็นว่าวิธีการใดเป็นการทรนทวารุณกรรม โหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมหรือไม่นั้น ศึกษาได้จากการเปรียบเทียบกับทัณฑ์อื่น ๆ ทางทหารแล้ว พบว่า ได้มีการแก้ไขทัณฑ์ทางวินัยผู้ต้องขัง ตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร มาตรา 10 จากเดิม บัญญัติว่า

ทัณฑ์ทางวินัยที่จะลงแก่ผู้ต้องขังนั้น มีดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) งดหรือลดสิทธิต่าง ๆ โดยมีกำหนดเวลา
- (3) ขังเดี่ยวไม่เกินสามเดือน
- (4) ขังห้องมืดไม่มีเครื่องหลับนอน ไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง ในหนึ่งสัปดาห์ โดย

ความเห็นชอบของแพทย์ฝ่ายทหาร

(5) เขียนคราวหนึ่งไม่เกินยี่สิบที ในความควบคุมของแพทย์ฝ่ายทหาร แต่ห้ามเขียนคราวต่อไป เว้นแต่จะล่วงพ้นเวลาสามสิบวันจากวันเขียนคราวที่แล้ว ถ้าผู้ต้องหาเป็นหญิง ห้ามเขียน

(6) ใช้ หรือเพิ่มเครื่องพันธนาการ

ซึ่งมีข้อสังเกตว่า ตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 ได้มีการแก้ไขความตามที่บัญญัติในมาตรา 4 เกี่ยวกับทัณฑ์ทางวินัยของผู้ต้องขัง บัญญัติว่า

ทัณฑ์ทางวินัยที่จะลงแก่ผู้ต้องขังนั้น มีดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) งดหรือลดสิทธิต่าง ๆ โดยมีกำหนดเวลา
- (3) ขังเดี่ยวไม่เกินสามเดือน

โดยมีการตัดทัณฑ์ข้อ (4) , (5) และ (6) ออก ทั้งนี้ ความตามทัณฑ์พระราชบัญญัติว่าด้วยเรือนจำทหาร (ฉบับที่ 3) ที่ให้ไว้เมื่อ 22 เมษายน พ.ศ. 2550 ให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ห้ามมิให้กระทำการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม แต่ทัณฑ์ทางวินัยบางประการที่จะลงแก่ผู้ต้องขังตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 มีลักษณะเป็นการกระทำการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม สมควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากเหตุผลดังกล่าว สามารถพิจารณาและวิเคราะห์ได้ว่า การลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้ต้องขัง ตาม (4) , (5) และ (6) เพียงเท่านี้ ก็ถือว่าเป็นการทรมาน ทารุณกรรม และโหดร้ายไร้มนุษยธรรมแล้ว จึงต้องมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ในสมัยนั้น

แต่เมื่อพิจารณาวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร เมื่อเทียบกับโทษทัณฑ์ทางวินัยผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร แล้ว จะเห็นว่า วิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมีความรุนแรงมากกว่า และเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ได้รับโทษมีความทรมาน ทารุณกรรม และเป็นวิธีการมีโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมมากกว่า แม้กฎหมายอาญาทหาร จะมุ่งเน้นบังคับเฉพาะทหาร พลเรือน หรือพลเรือน ที่ถูกพิจารณาพิพากษาจากศาลทหารก็ตาม

มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการลงโทษประหารชีวิตแก่บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาจากศาลทหาร ให้ประหารชีวิต จากวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย เปลี่ยนเป็นวิธีการประหารชีวิตโดย การฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย หรือไม่นั้น

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีทหารเป็นผู้ถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิต โดยศาลทหาร เนื่องจากทหารเป็นบุคคลที่ถูกฝึกฝนให้ใช้อาวุธที่ร้ายแรงหรือใช้กำลังที่รุนแรงปฏิบัติกรอย่างเฉียบพลันด้วยความรวดเร็ว โดยกระทำต่อข้าศึกฝ่ายตรงข้ามที่เข้ามาโจมตีหรือรุกรานต่อฝ่ายเราหรือเข้ายึดในพื้นที่ที่ไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามได้เปรียบฝ่ายเราหากทหารไม่มีความเกรงกลัวในการกระทำ ความผิดชอบใช้กำลังรุนแรงที่ได้รับการฝึกฝนมากระทำต่อบุคคลทั่วไปที่บริสุทธิ์หรือกระทำต่อผู้บังคับบัญชาหรือนายทหารผู้ใหญ่เหนือตนจนบุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายได้ รวมทั้งกรณีที่ทหารใช้กำลังหรือจัดขึ้นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในยามสงครามที่จะต้องมีการเผชิญหน้ากับศัตรูฝ่ายตรงข้ามเช่น การตัดสินคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ที่สั่งให้ไปปลักดันข้าศึกที่ประกาศสงครามกับฝ่ายเราและรุกรานเข้ามาในดินแดนฝ่ายเรากลับไปยังประเทศไปตรงข้ามเป็นต้น อันถือเป็นความผิดฐานจัดขึ้นคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศได้ นักกฎหมายจึงกำหนดมาตรการลงโทษอย่างเฉียบขาด ด้วยการให้ถูกพิจารณาโดยศาลทหาร อันอาจจะทำให้ทหารผู้ที่ได้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิต

สอดคล้องกับความต้องการให้ทหารที่คิดจะกระทำความผิดเกรงกลัว อันเป็นการป้องกันหรือยับยั้งไม่ให้ทหารอื่นกระทำความผิดซ้ำอีกนั่นเอง อีกทั้งไม่ขัดต่อหลักการที่บัญญัติไว้ในกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่กำหนดให้สามารถใช้โทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมร้ายแรงระหว่างสงครามตามคำพิพากษาคืออาญาร้ายแรงทางทหารที่กระทำในระหว่างสงครามโดยมีพฤติกรรมการกระทำที่ละเมิดต่อความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของสังคมการละเมิดต่อกฎอัยการศึกหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ร้ายแรงทางทหารในขณะเกิดภาวะสงครามการก่อการร้ายและการกบฏซึ่งควรจะมีการใช้โทษประหารชีวิตต่อไปทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นสำคัญ

ดังนั้น วิธีการประหารชีวิต เป็นเพียงขั้นตอนของการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลตามคำพิพากษา คือ การทำให้ผู้ถูกคำพิพากษาถึงแก่ความตาย วิธีการประหารแบบใดเป็นเพียงวิธีการดำเนินการให้บรรลุผลนั้น จึงควรกำหนดวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารให้เหมาะสมต่อไป

ประเด็นที่สอง กรณีพลเรือน เชลยศึก หรือบุคคลพลเรือนที่ถูกพิจารณาโดยศาลทหารในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร หรือตามความผิดที่กำหนดไว้ในคำสั่งหรือประกาศของคณะปกครองประเทศในขณะนั้น ให้ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยศาลทหาร ตัวอย่างเช่น ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 , 38/2557 และ 50/2557 ซึ่งในกรณีนี้ ส่งผล

ให้บุคคลพลเรือนที่กระทำความผิด ตามที่ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกกำหนด จึงต้องขึ้นศาลทหาร (พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 มาตรา 7 มาตรา 7 ทวิและมาตรา 7 ตริ)

แต่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 9/2562 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 เรื่อง การยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ บางฉบับที่หมดความจำเป็น ในข้อ 2 ให้ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติและคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเกี่ยวกับการกำหนดให้คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารตามที่ระบุในบัญชีสองท้ายคำสั่งนี้ ซึ่งได้แก่ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557 , 38/2557 , 43/2557 , 50/2557 และ 55/2559 อันมีผลทำให้บรรดาความผิดตามประกาศ 5 ฉบับข้างต้น ไม่ว่าจะกระทำก่อนหรือหลังคำสั่งฉบับที่ 9/2562 ใช้บังคับ ให้อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ส่วนการกระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดีของศาลทหารในวันก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้โอนคดีนั้น ๆ ไปยังศาลยุติธรรม แต่ทั้งนี้ ไม่หมายความว่ารวมถึงการกระทำความผิดที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารบัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทหาร โดยให้การกระทำความผิดดังกล่าวยังคงอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทหารต่อไป และการโอนคดีไม่กระทบกระเทือนถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วในศาลทหารก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ และให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น เป็นกระบวนการพิจารณาของศาลที่รับโอนคดีมาแล้วด้วย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น เมื่อมีผู้ใดไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน หากได้กระทำความผิดตามที่มีการกำหนดไว้ในห้วงระยะเวลาตามประกาศทั้ง 5 ฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับ หากศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ย่อมต้องใช้วิธีการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 โดยวิธีการยิงให้ตาย แม้ว่าภายหลังจะมีคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 9/2562 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 ยกเลิกให้การกระทำความผิดตามประกาศทั้ง 5 ฉบับ ไม่ต้องถูกพิจารณาในศาลทหารแล้วก็ตามแต่ก็มีเงื่อนไขตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทหารและศาลทหารพิพากษาประหารชีวิต ต้องใช้วิธีการยิงให้ตายด้วยเช่นกัน จะใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษไม่ได้

เฉลยศึก¹ ซึ่งอยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งอัน ใช้อยู่ในกองทัพของประเทศที่กักคุม ประเทศที่กักคุมมีอำนาจที่จะใช้ระเบียบการในทางกฎหมายหรือทางวินัยแก่เฉลยศึกซึ่งกระทำความผิดต่อกฎหมายข้อบังคับหรือคำสั่งเช่นที่ว่านี้

¹ อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเฉลยศึก ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ข้อ 82.

โดยเฉลยศึกจะต้องถูกพิจารณาคดีโดยศาลทหารเท่านั้น² และเฉลยศึกจะต้องไม่ถูกเจ้าหน้าที่ทางทหารและศาลของประเทศที่กักคุมตัดสินลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้จะเป็นโทษที่ได้บัญญัติไว้สำหรับผู้ตั้งกีดในกองทัพของประเทศดังกล่าวที่ได้กระทำผิดอย่างเดียวกัน³ กรณีเฉลยศึกและชนชาติศัตรูจะได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเฉลยศึก แต่หากเฉลยศึกหรือชนชาติศัตรูได้กระทำความผิด ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศที่กักคุม จะต้องได้รับโทษตามนั้น และหากได้กระทำความผิดที่มีโทษถึงประหารชีวิต จะต้องถูกประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ด้วยวิธีการยิงเช่นกัน

จะเห็นได้ว่านอกจากทหารแล้วยังจะมี พลเรือน เฉลยศึกและชนชาติศัตรู ที่กระทำความผิดหรืออาชญากรรมร้ายแรง และถูกพิจารณาพิพากษาประหารชีวิตโดยศาลทหาร จะต้องใช้วิธีการยิงให้ตายเช่นเดียวกัน ไม่สามารถใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษ หรือโดยวิธีการอื่นได้

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 นั้น เป็นวิธีการลงโทษที่เป็นการทำให้ผู้รับโทษได้รับความทรมาน ทารุณกรรม มีความโหดร้าย รุนแรง และไร้มนุษยธรรม และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังกล่าว อีกทั้งวิธีการยิงให้ตาย ยังไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน หากมีกรณีที่ต้องบังคับโทษตามคำพิพากษาศาลทหารในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการประหารชีวิตครั้งล่าสุดในประเทศไทย ซึ่งใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษก็ตาม แต่ยังคงมีเสียงไม่เห็นด้วยจากผู้คนในสังคมและองค์กรต่าง ๆ ที่ออกมาคัดค้านการประหารชีวิต แม้จะกระทำด้วยวิธีการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดแล้วก็ตาม

4.2 ปัญหาวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ

ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 บัญญัติให้ผู้ถูกคำพิพากษาของศาลทหาร ให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตายนั้น มีปัญหาด้านความไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับกฎหมายหลักของประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศ กล่าวคือ

4.2.1 ความไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพและหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4 , 27 และ 28 ได้วางหลักที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน โดยมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นถึงความเสมอภาคกันของปวงชนชาวไทย และมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่ง

² เรื่องเดียวกัน, ข้อ 84.

³ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 87.

ความเป็นมนุษย์ และปวงชนชาวไทยทุกคนจะมีสิทธิ เสรีภาพและได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญนี้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก หรือมีเงื่อนไขของแต่ละบุคคลแต่อย่างใด ทั้งนี้ ผู้ถูกประหาร ย่อมมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะได้กระทำความผิดจนต้องได้รับโทษประหารชีวิตก็ตาม รัฐต้องค้ำประกันถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และการได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งยังได้วางหลักเกี่ยวกับความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของบุคคล โดยบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะชายหรือหญิงย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง จะกระทำมิได้ หมายรวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐได้กำหนดขึ้น เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็กสตรีผู้สูงอายุคนพิการหรือผู้ด้อยโอกาสย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม และประการที่สุดท้ายบุคคลผู้เป็น ทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่มีข้อยกเว้นสำหรับที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจริยธรรม

และวางหลักเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของแต่ละบุคคล ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย การที่จะการจับ คุมขัง หรือค้นตัวจะไม่สามารถกระทำได้ หากไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย ก็ไม่สามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ รวมถึงการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมก็ไม่สามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน อันเป็นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้การคุ้มครองอย่างครบทุกด้าน ทั้งการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ของปวงชนชาวไทยทุกคนในการที่จะทำการใด ๆ ได้ อย่างเท่าเทียมกันภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย รวมถึงบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีสิทธิ เสรีภาพและการได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกันกับปวงชนชาวไทย และประการที่สำคัญการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะเหตุใดเหตุหนึ่งไม่สามารถทำได้ อีกทั้งยังคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและทรัพย์สิน การจับ การขัง การค้น การทรมาน การทารุณกรรม การลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายและปราศจากมนุษยธรรมจะกระทำมิได้เลย

แต่สำหรับกรณีวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ในเวลาปกติที่ไม่มี การรบ การสงคราม หรือการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น เป็นโทษทางอาญาตามกฎหมายฉบับ ดังกล่าว และมีผลบังคับเฉพาะผู้ถูกคำพิพากษาของศาลทหารให้ประหารชีวิต ที่มีได้ทั้งทหารและ พลเรือน ดังนั้น การเลือกปฏิบัติสำหรับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ใช้วิธีการยิงให้ตาย แตกต่างจากวิธีการประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาซึ่งใช้วิธีการฉีดยาหรือ สารพิษให้ตายแล้ว ย่อมมีความขัดกันตามรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการทหาร และความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญก็ตาม แต่โทษประหารชีวิต คือ การทำให้ผู้กระทำความผิดถึง แก่ความตาย อันสมควรกับความผิดที่กระทำ วิธีการประหารอย่างไรมันเป็นเพียงการดำเนินการ ตามขั้นตอนปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ของประเทศที่ปราศจากศึกสงคราม เพื่อให้ผู้กระทำความผิด นั้นถึงแก่ความตาย นั่นคือผลสุดท้ายของโทษประหารชีวิต การประหารชีวิตด้วยวิธีตามประมวล กฎหมายอาญาทหาร ของศาลทหารในเวลาปกติ จึงเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อให้นักโทษ ประหารได้รับความทรमान ความเจ็บปวดเนื่องจากบาดแผลจนขาดใจตาย และเป็นการตายที่ไม่มี ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หรือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นทหาร การประหารชีวิตด้วยวิธีการดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ทารุณ โหดร้ายและไร้ซึ่งมนุษยธรรมและยังมิได้มีการแก้ไข เพื่อให้สอดคล้อง กับหลักสิทธิ เสรีภาพและหลักความเสมอภาคเช่นเดียวกับกรณีของปวงชนชาวไทยทั่วไป ที่อยู่ ภายใต้อรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันและได้รับการคุ้มครองเสมอกัน ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไข วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ ให้เป็นวิธีประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ เพื่อให้เสมอภาคและเท่าเทียมกับประมวล กฎหมายอาญา

4.2.2 ปัญหาความไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล

การประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ของศาลทหารในเวลาปกติและศาล ทหารในเวลาไม่ปกติ ใช้วิธีการยิงเสียชีวิตเช่นเดียวกัน ซึ่งถือว่า การประหารชีวิตด้วยวิธีนี้ เป็น วิธีการที่โหดร้ายต่อผู้ถูกประหารเพราะทำให้ผู้ถูกประหารได้รับความทรमान และทารุณ อีกทั้งไม่ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ดังนี้

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ได้มีมติให้ทำการรับรอง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยประเทศไทย เป็น 1 ใน 48 ประเทศแรกที่ออกเสียง สนับสนุนปฏิญญานี้ด้วย โดยในข้อ 5 “บุคคลจะไม่ถูกทรมานหรือได้รับผลการปฏิบัติหรือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า” อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อตกลงระหว่าง ประเทศ ที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ได้ร่วมกันจัดทำ โดยมีเจตนารมณ์ในการรับรองสิทธิขั้น

พื้นฐานของมนุษย์ และยึดถือเป็นเอกสารหลักในด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก โดยเฉพาะ การเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งปฏิญญาฉบับนี้ถือว่าการประหารชีวิต ผู้กระทำผิดเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตของมนุษย์

สิทธิต่าง ๆ ที่ปฏิญญาสากลฉบับนี้ให้ความคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิใน ทรัพย์สิน เสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือการเชื่อถือ เสรีภาพในการใช้ภาษาและเสรีภาพใน การศึกษาภาษาที่ตนเลือก และระบุว่าสิทธิเหล่านี้จะละเมิดมิได้

(2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Convention on Civil and Political Right : 1966) ว่าด้วยการลงโทษประหาร ชีวิตเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 (ค.ศ.1966) ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ รับรองกติกานี้ และ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ประเทศไทยได้เข้าเป็น ภาคิกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้กับ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 โดยมีกติกานี้เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตคือ

ข้อ 6 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด

ข้อ 7 บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้ มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้

ซึ่งประเทศไทยได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกติกาดังกล่าว ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีและสตรีที่ตั้งครรภ์ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีการใช้โทษประหารชีวิตอยู่ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ ยังคงละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในการมีชีวิตแต่ถึงแม้ว่าประเทศไทยยังไม่ได้ปฏิบัติตามกติกา ระหว่างประเทศทั้งหมด เพียงแต่รับมาปฏิบัติบางส่วนก็ตาม ประเทศไทยก็ได้มีการยกเลิกโทษ ประหารด้วยวิธีการยิงเป็นวิธีการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 ซึ่งมีความ รุนแรง โหดร้ายน้อยกว่าวิธีประหารชีวิตด้วยการยิง

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ที่มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยนั้น สำหรับ สภาพทางสังคม และสถานการณ์ ปัจจุบันเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง อาชญากรรมที่มีผลต่อการทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต อาชญากรรมที่ เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐ รายการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้ายแรงยังคงเกิด ขึ้นอยู่ในประเทศไทย ทำให้ยังไม่มีมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต โดยจะพิจารณาคดีตัดสิน โทษประหารชีวิต สำหรับอาชญากรรมที่มีความร้ายแรง ตามกฎหมายที่มีในขณะกระทำความผิด

ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) มีผู้ถูกระหารชีวิต รวมทั้งสิ้น 326 คน แบ่งเป็นการถูกระหารชีวิตด้วยการยิงเป้า 319 คน เป็นการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร จำนวน 95 คน และถูกระหารชีวิต ด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ 7 คน ประเทศไทยมีการประหารชีวิตครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ซึ่งปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีการประหารชีวิต 2 รูปแบบ คือการประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมายอาญา และการประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร อันแสดงให้เห็นว่าวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า ยังมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายอาญาทหารของประเทศไทย ถึงแม้ว่าวิธีการประหารชีวิต ด้วยการยิงเป้า จะบังคับใช้เฉพาะจำเลยที่ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต โดยศาลทหารเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 แต่วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการลงโทษที่มีความโหดร้ายทารุณ และไร้มนุษยธรรมต่อผู้ถูกระหารชีวิต เพราะการประหารชีวิต ตามคำพิพากษาของศาลทหาร แม้จะมีเจตนารมณ์สำหรับใช้กับทหารและบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ตาม ซึ่งอาจมีทั้งทหาร พลเรือน และเชลยศึกชาวต่างประเทศ ที่ได้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต การประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตาย เป็นวิธีการที่มีความโหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรมมากกว่าวิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย โดยปัจจุบันนี้ การดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมทหารจนถึงมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิตนั้นมีการใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีตามกระบวนการยุติธรรมที่ให้สิทธิคู่ความต่อสู้คดีได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ยกเว้นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ที่ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาต่างจากในอดีตที่คำพิพากษาโทษอาญาทางทหาร สามารถกระทำได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามกฎหมายตราสามดวง เมื่อทหารกระทำผิดในการรบทัพจับศึกยอมแพ้ต่อข้าศึก เมื่อมีคำพิพากษาแล้วก็นำตัวนักโทษไปประหารชีวิตได้เลย เป็นต้น อีกทั้งไม่เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศภาคีสมาชิกที่ประเทศไทยเข้าร่วมและมีผลบังคับใช้อยู่ จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ จากวิธีการยิงให้ตาย เป็นวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

4.3 ปัญหาวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบ หรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารที่มีอยู่แล้วในเวลาปกติ คงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจแต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาใด ๆ อีกทั้งให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษา

คดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย และทำหน้าที่เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติด้วย กล่าวคือ ชื่อของศาลทหารก็คงใช้ชื่อเดิม เพียงแต่มีกำหนดเกี่ยวกับวันเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกไว้ข้างท้ายชื่อศาลทหารนั้น ๆ นอกจากนี้ คณะตุลาการ อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี ก็เหมือนกับศาลทหารในเวลาปกติ เพราะกฎหมายให้นำบทบัญญัติของศาลทหารในเวลาปกติ มาใช้กับศาลทหารในเวลาไม่ปกติด้วยโดยอนุโลม และจำเลยในศาลทหารในเวลาไม่ปกติสามารถแต่งตั้งทนายเพื่อต่อสู้คดีได้ คงมีข้อแตกต่าง คือ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ดังนั้น ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติจึงเป็นศาลเดียวกัน ยกเว้นศาลประจำหน่วยทหารหรือศาลอาญาศึก ที่จัดตั้งขึ้นในเวลาไม่ปกติ ที่เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามแต่ภารกิจ

วิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ใช้วิธีการยิงให้ตายตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ แต่หากมีกรณีที่หน่วยทหารต้องปฏิบัติภารกิจอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาน หรือปฏิบัติการเกินนอกราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการเกินขอบเขต หรือในพื้นที่อื่นใด หรือมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่นที่ การบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ด้วยวิธีการยิงให้ตายจะเป็นวิธีการที่สะดวกกว่า ไม่ยุ่งยาก และรวดเร็วที่สุด รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายน้อย แต่หากจะใช้วิธีประหารโดยการฉีดยาหรือสารพิษ อาจเกิดความไม่สะดวกในการจัดหาหรือสารเคมี การเตรียมอุปกรณ์ และการดำเนินการในด้านอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรค การประหารชีวิตด้วยวิธีการที่รวดเร็ว จะทำให้เกิดความเดือดดาลในการลงโทษผู้กระทำความผิด และทำให้เกิดผลทางด้านจิตใจในการป้องปรามทหารผู้ที่คิดจะกระทำความผิดในสถานการณ์ดังกล่าว อันอาจทำให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายเสียหายได้ รวมทั้งยังลดภาระของหน่วยในการดูแลผู้กระทำความผิด และที่สำคัญที่สุดคือ การทำให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังนั้น แม้การประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตายจะเป็นวิธีการที่ทารุณกรรม โหดร้าย และไร้ซึ่งมนุษยธรรม แต่ในสถานการณ์ไม่ปกติ ซึ่งไม่สามารถที่จะใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษได้ วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย จะมีความเหมาะสมมากกว่าวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

จากสถานการณ์ของสังคมยุคปัจจุบัน การรับรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนสากลที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมแล้วนั้นของประชาชนยุคปัจจุบันมีมากกว่าในอดีต และการติดต่อแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างกันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทำได้สะดวกกว่าในอดีต ทำให้ประชาชนได้รับรู้และมีความเข้าใจถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ และหลักสิทธิมนุษยชนที่ตนพึงมีหรือพึงได้รับ เมื่อเห็นความแตกต่างระหว่างกฎหมายสองฉบับ จึงเรียกร้องถึงความเสมอภาคกันตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะ

ยังมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษตามประมวลกฎหมาย แต่ก็ใช้สำหรับอาชญากรรมที่มีความรุนแรง อันส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และยังมีการบังคับใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตายตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร อันเป็นวิธีการลงโทษตามกฎหมายที่เป็นการทรมาน ทารุณกรรม ไร้มนุษยธรรม แต่ในเวลาปกติซึ่งประเทศปราศจากการรบ หรือไม่อยู่ในสถานะสงคราม หรือไม่อยู่ในระยะเวลาและพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก อันถือว่าเป็นเวลาปกติ วิธีการประหารชีวิตของศาลทหารในเวลาปกติ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

สำหรับวิธีการประหารชีวิตของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในกรณีที่มีการรบ หรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือบางภารกิจต้องปฏิบัติในพื้นที่ทุรกันดารหรือทำการรบในต่างประเทศ หรือเรือรบทำการลาดตระเวนรบในน่านน้ำที่ห่างไกลจากอาณาเขตประเทศไทย การจะใช้วิธีประหารโดยการฉีดยาหรือสารพิษ อาจเกิดปัญหาในการจัดหาหรือสารเคมีที่ใช้สำหรับประหารชีวิต รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ และการดำเนินการในด้านอื่น ๆ อาจมีอุปสรรค

ดังนั้น เพื่อให้วิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จาก

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านว่าให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”
แก้ไขเป็น

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาของศาลทหารให้ลงโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

และเพิ่มข้อความในมาตรา 6 วรรคสอง เกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิตของศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษได้ คือ

“ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่น เพื่อการรบหรือการสงครามหรือการปฏิบัติการทางทหารอื่น ซึ่งไม่อาจใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษได้ ให้ใช้วิธีการเอาไปยิงเสียให้ตาย”

และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตให้ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามหลักสิทธิ

มนุษยชนในระดับสากล โดยมอบให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้ออกกฎเกณฑ์ โดยเพิ่มความในมาตรา 6 วรรคท้าย ว่า

“หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ทั้งนี้ เนื่องจากวิธีดังกล่าวเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นสากลรวมถึงได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากกว่าวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย ซึ่งเป็นวิธีการที่รุนแรง ไร้อารยธรรมและมนุษยธรรม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าระบบศาลทหารของประเทศไทยมีทั้งในเวลาปกติ และในเวลาไม่ปกติ และโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาที่มีความรุนแรง เด็ดขาด เป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปเสียจากสังคมอย่างเด็ดขาดถาวรโดยอาศัยวิธีการ ฆ่าอันเป็นผลทำให้ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย การลงโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาล ทหารและศาลยุติธรรมมีความสอดคล้องกันมาโดยตลอดตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ซึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ. 131 และได้บัญญัติวิธีการ ประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงเสียชีวิตหรือตัดศีรษะตามแต่ศาลจะพิพากษา ต่อมาได้มีการแก้ไข เกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิต จากวิธีการยิงให้ตายหรือตัดศีรษะเป็นวิธีการยิงให้ตาย เพียงวิธีการ เดียวและเป็นการแก้ไขครั้งเดียวและครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2477 จากนั้นไม่ได้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันแต่อย่างใด อีกทั้งรัฐพึงมีหน้าที่ในการแก้ไขหรือ ปรับปรุงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา 77 และการลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 นั้น เป็น วิธีการลงโทษที่เป็นการทำให้ผู้รับโทษได้รับความทรมาน ทารุณกรรม มีความโหดร้าย รุนแรง และ ไร้มนุษยธรรม และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งหากมีกรณีที่ต้องบังคับโทษตามคำ พิพากษาของศาลทหารในปัจจุบันวิธีการบังคับโทษประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตายนั้นยังมีความไม่ เหมาะสมกับสภาพการณ์และสังคมในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4 , 27 และ 28 ได้วางหลักที่ เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอ ภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน โดยมี เจตนารมณ์มุ่งเน้นถึงความเสมอภาคกันของปวงชนชาวไทย และมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็น มนุษย์ และปวงชนชาวไทยทุกคนจะมีสิทธิ เสรีภาพและได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก หรือมีเงื่อนไขของแต่ละบุคคลแต่อย่างใด ทั้งนี้ ผู้ถูกประหาร ย่อมมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะได้กระทำความผิดจนต้องได้รับโทษ

ประหารชีวิตหรือไม่ ดังนั้น การเลือกปฏิบัติและบังคับใช้วิธีการสำหรับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งยังคงใช้วิธีการยิงให้ตายยังคงแตกต่างจากวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งใช้วิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตายแล้ว ย่อมมีความขัดกันตามรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการทหารและความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญก็ตาม อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศภาคีสมาชิกที่ประเทศไทยเข้าร่วมและมีผลบังคับใช้อยู่ จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ จากวิธีการยิงให้ตาย เป็นวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

สำหรับวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ บัญญัติให้ใช้วิธีการยิงให้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 เช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ แต่หากมีกรณีที่หน่วยทหารต้องปฏิบัติภารกิจอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาน หรือปฏิบัติภารกิจนอกราชอาณาจักร หรือปฏิบัติภารกิจบนเรือรบ หรือในพื้นที่อื่นใด หรือมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่นที่ การบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ด้วยวิธีการยิงให้ตายจะเป็นวิธีการที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก และสะดวกรวดเร็วที่สุด รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายน้อย แต่หากจะใช้วิธีประหารโดยการฉีดยาหรือสารพิษ อาจเกิดความไม่สะดวกในการจัดหาหรือสารเคมี การเตรียมอุปกรณ์ และการดำเนินการในด้านอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรค การประหารชีวิตด้วยวิธีการที่รวดเร็ว จะทำให้เกิดความเดือดดาลในการลงโทษผู้กระทำความผิด และทำให้เกิดผลทางด้านจิตใจในการป้องปรามทหารผู้ที่คิดจะกระทำความผิดในสถานการณ์ดังกล่าว อันอาจทำให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายเสียหายได้ รวมทั้งยังลดภาระของหน่วยในการดูแลผู้กระทำความผิด และที่สำคัญที่สุดคือ การทำให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังนั้น แม้การประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงให้ตายจะเป็นวิธีการที่ทารุณกรรม โหดร้าย และไร้ซึ่งมนุษยธรรม แต่ในสถานการณ์ไม่ปกติ ซึ่งไม่สามารถที่จะใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษได้ วิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงให้ตาย จึงมีความเหมาะสมมากกว่าวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้วิธีการตามคำพิพากษาศาลทหารด้วยวิธีการยิงเสียชีวิตยังคงใช้บังคับได้ตามหลักเกณฑ์และเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นและจะใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษไม่ได้ก็ตาม แต่ในสมัยปัจจุบันนี้สภาพทางสังคม ไทย และสังคมโลก ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากมีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี ความเจริญและการพัฒนาการด้านราชทัณฑ์มีวิวัฒนาการสูงชันกว่าในอดีต มาตรการและกฎเกณฑ์

การควบคุมสังคมต่าง ๆ ได้ยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น โดยประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันที่ป้องกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิตที่กำหนดว่า ในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตการลงโทษประหารชีวิตให้ใช้ได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรงที่สุดและต้องเป็นวิธีที่ทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตได้รับความทุกข์ทรมานน้อยที่สุด

ทั้งนี้ วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษนั้นสอดคล้องกับมติ องค์การสหประชาชาติและกระแสสังคมโลกและผู้ถูกประหารชีวิตได้รับความทุกข์ทรมานน้อยกว่าการประหารชีวิตด้วยการเอาไปยิงเสียชีวิตหรือที่เรียกกันว่า ยิงเป้า เนื่องจากการยิงเป้าบางครั้งผู้ประหารชีวิตไม่ตายในทันทีและเสี่ยงเสียงร้องด้วยความเจ็บปวด ทนทุกข์ทรมานจนต้องมีการยิงซ้ำจนกว่าจะตาย อันเป็นการทำให้ผู้ถูกประหารชีวิตได้รับการทรมาน นับเป็นการทารุณโหดร้าย อันส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจต่อครอบครัวและญาติของผู้เสียชีวิต ส่วนการประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษผู้ถูกประหารชีวิต จะถึงแก่ความตายอย่างสงบและไม่ได้เป็นการทรมานร่างกาย อีกทั้งผู้ถูกประหารชีวิตเสียชีวิตด้วยอาการสงบ ไม่มีความทรมาน และยังเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับจากองค์กรสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ รวมทั้งกระแสสังคมโลกมากกว่าการประหารชีวิตด้วยวิธีการอื่น แต่เนื่องด้วยระบบของศาลทหารในประเทศมีทั้งในเวลาปกติ และในเวลาไม่ปกติ วิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติควรมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการประหารชีวิตให้มีความสอดคล้องกับวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา แต่วิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ซึ่งบางกรณีและบางสถานการณ์ไม่สามารถที่จะใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษได้ จึงยังคงต้องใช้วิธีการยิงเป้าให้ตายอยู่เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดและมีความเหมาะสมในสถานการณ์การรบ หรือการสงคราม หรือการปฏิบัติการทางทหารอื่น ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาลทหารในสถานการณ์ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

หลักการและเหตุผลที่ได้มาแล้วข้างต้นการประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหารมีวิธีการเอาไปยิงให้ตายตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จึงใช้บังคับได้อยู่ในปัจจุบันแต่ในสถานการณ์และสภาพ สังคม ปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีอารยธรรม และมนุษยธรรมรวมทั้งมีวิวัฒนาการสูงขึ้น การกระทำที่เป็นการทรมานทารุณกรรม โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงได้รับการต่อต้านจากองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศและกระแสเรียกร้องขององค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 ดังนี้

1. แก้ไขวิธีการประหารชีวิตของศาลทหารในเวลาปกติ โดยการใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตายแทนวิธีการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียชีวิตในการบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหาร โดยให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต

จึงเสนอให้มีการแก้ไขวิธีการประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 6 จาก

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านว่าให้เอาไปยิงเสียชีวิต”
แก้ไขเป็น

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาของศาลทหารให้ลงโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

2. ในกรณีของวิธีการประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกตินั้น ผู้วิจัยเสนอให้เพิ่มข้อความในมาตรา 6 วรรคสอง ว่า

“ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่น เพื่อการรบหรือการสงครามหรือการปฏิบัติการทางทหารอื่น ซึ่งไม่อาจใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษได้ ให้ใช้วิธีการเอาไปยิงเสียชีวิต”

3. ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนในระดับสากล โดยมอบให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้ออกกฎเกณฑ์ โดยเพิ่มความในมาตรา 6 วรรคท้าย ว่า

“หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

4. ควรมีการแก้ไข ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิง ตามข้อ 114 - 120 ให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาทหารที่แก้ไขใหม่ ให้เป็นไปตามวิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษ และครอบคลุมวิธีการประหารชีวิตของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ทั้งนี้ เนื่องจากการปรับปรุงแก้ไขวิถีประหารชีวิตดังกล่าว จะทำให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันรวมถึงการได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามหลักสิทธิ เสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักสิทธิมนุษยชน และมีความเป็นสากล แต่ยังคงไว้ซึ่งวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิง ในสถานการณ์ การรบหรือการสงคราม หรือการปฏิบัติการทางทหารอื่น ซึ่งศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้พิพากษาให้ประหารชีวิต

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเรือนจำ พ.ศ. 2545

หนังสือ

กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ. (2556). **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่องแนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2557). **เอกสารทางวิชาการ : วรรณคดีเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. (2557). **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่องแนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

กรมพระธรรมนูญ. (2537). **รวมกฎหมายทหาร เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์.

กรมพระธรรมนูญ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม . (2552). **คู่มือกฎหมาย**. กรุงเทพฯ: กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม.

กุลพล พลวัน. (2538). **พัฒนาการสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. 2538

โกสินทร์ แจ่มเพ็ชรรัตน์. (2544). **ฆ่าด้วยยาพิษ คุณคิดอย่างไร**. กรุงเทพฯ: นิตยสาร อิมเมจ.

คณิต ณ นคร. (2556). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน

คณิน บุญสุวรรณ. (2547). **คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

จิตติ ดิงศภัทย์. (2555). **กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 11)**. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

บรรณานุกรม

- เขาวเรศน์ จารุบุญย์. (2547). **เพศฆาตคนสุดท้าย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรู๊ป.
- ไชยยศ วรรณทีศิริ. (2548). **ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิด** กันยายน - ตุลาคม 2548.
กรุงเทพฯ: คูลพาห.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). **กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย**. หน้า 25.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). **ทฤษฎีอาชญาวิทยาในแนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- นัทธี จิตสว่าง. (2546). **หลักทัณฑ์วิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์.
- นันทรัตน์ เทพคลไชย. (2547). **ตามไปดูที่อื่นเขาประหารกันอย่างไร** ฉบับที่ 1, วารสารราชทัณฑ์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). **โครงการเฉลิมพระเกียรติสารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เรื่อง หลักความเสมอภาค**. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). **หลักพื้นฐานของกฎหมายสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ** (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประทีน พัฒนธรรม, พลโท. (2525). **การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร**. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์
- ประสิทธิ์ ใจชื่น. (2530). **กฎหมายทหาร**. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- ปรีชา นิติวรกุล. **คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญาทหาร**. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์.
- พยนต์ ลินธุนาวา. (2555). **การศึกษาเรื่องการสืบเสาะและพินิจเชิงเปรียบเทียบ**.
กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม
- พูนพิตร จึงเจริญ. (2525). **ประวัติกรมราชทัณฑ์ 200 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์
- ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2547). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพระปกเกล้า.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ภูมิ โชคเหมาะ. (2551) **คำอธิบายกฎหมายทหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชา มหาคุณ. (2520). **วิวัฒนาการของกฎหมายไทยสมัยชุมชนบุพกาล- สมัยอยุธยา**. วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มกราคม-เมษายน 2520).
- วีระ โลจายะ. (2532). **กฎหมายสิทธิมนุษยชน**(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

บรรณานุกรม

- วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2551). **โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและ
มาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา** (รายงานผลการวิจัย).
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2542). “**หลักความเสมอภาค**” วารสารนิติศาสตร์ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 มิถุนายน
2542. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบูรณ์ ประสพเนตร. (2544). **โทษประหารชีวิตในประเทศไทย**. บทบัญญัติฉบับที่ 56 เล่มที่ 1
มีนาคม 2544.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2555). **พระนิพนธ์ พงศาวดาร เรื่อง
ไทยรบพม่า** (พิมพ์ครั้งที่ 5) , กรุงเทพฯ: มติชน.
- สายัณห์ อรรถเกษม. (2546). “**ศาลทหาร**” วารสารพระธรรมนูญฉบับพิเศษ 12.
- สิริกพร พูลเจริญ. (2548). **เอกสารวิจัย การบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาศาลทหาร**.
กรุงเทพฯ: โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ.
- หยุด แสงอุทัย แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย. (2561). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**
(พิมพ์ครั้งที่ 21) . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกสารบันทึกการประหารชีวิตเรือนจำกลางบางขวาง วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2544
- อัจฉราพร พรหมกดา. (2556). **เอกสารผลงานทางวิชาการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง
การสรรหาคนพิการเข้ารับราชการ : ข้อยกเว้นหลักความเสมอภาค**. กรุงเทพฯ:
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล
ตามมาตรา 28**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

วิทยานิพนธ์

- เชษฐภัทร พรหมชนะ. (2546). **การนำมาตรการอื่นมาบังคับใช้ค่าปรับนอกเหนือจากการกักขัง
แทนค่าปรับ**. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศิษฐ์ เจนนานนท์. (2555). **โทษประหารชีวิตศึกษาวิธีการบังคับโทษด้วยการฉีดยาพิษกับกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้อง**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม

กฎหมายต่างประเทศ

อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949
Criminal Law Of The People' s Republic Of China.

ฐานข้อมูลออนไลน์

กรมราชทัณฑ์. (2562). รายงานสถิติราชทัณฑ์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.correct.go.th/stathomepage/>

จังหวัดสุโขทัย. (2562). ประวัติศาสตร์สุโขทัย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

http://www.sukhothai.go.th/history/hist_08.htm.

นพนธิ สุริยะ. ความหมายของ “สิทธิมนุษยชน” ตอนที่ 1. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/50194>.

วิธีการยิงเป้าของประเทจีน. (2016). (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก

http://www.liekr.com/post_145547.html

วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์. บทความเรื่อง โครงสร้างและระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.sri.cmu.ac.th/online/GY0K9BPJ.pdf>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย. (2562). รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิต และการ
ประหารชีวิต ในปี 2561. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

https://www.amnesty.or.th/files/3815/5567/9643/AmnestyDPReport2018_Web.pdf

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ร้อยเอก ภูคิต ว่องทรงเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	5 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดปราจีนบุรี
การศึกษาหลักสูตรทางพลเรือน	ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2555 หลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รุ่นที่ 16 ปี 2562
การศึกษาหลักสูตรทางทหาร	หลักสูตรส่งทางอากาศ รุ่นที่ 260 โรงเรียนสงครามพิเศษ ศูนย์สงครามพิเศษ ปี 2552 หลักสูตรการรบแบบจู่โจม รุ่นที่ 104 โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ ปี 2554 หลักสูตรชั้นนายร้อย รุ่นที่ 45 โรงเรียนทหารสารวัตร กรมการสารวัตรทหารบก ปี 2561
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้ช่วยนายทหารสืบสวนสอบสวน มณฑลทหารบกที่ 11
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	มณฑลทหารบกที่ 11 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร